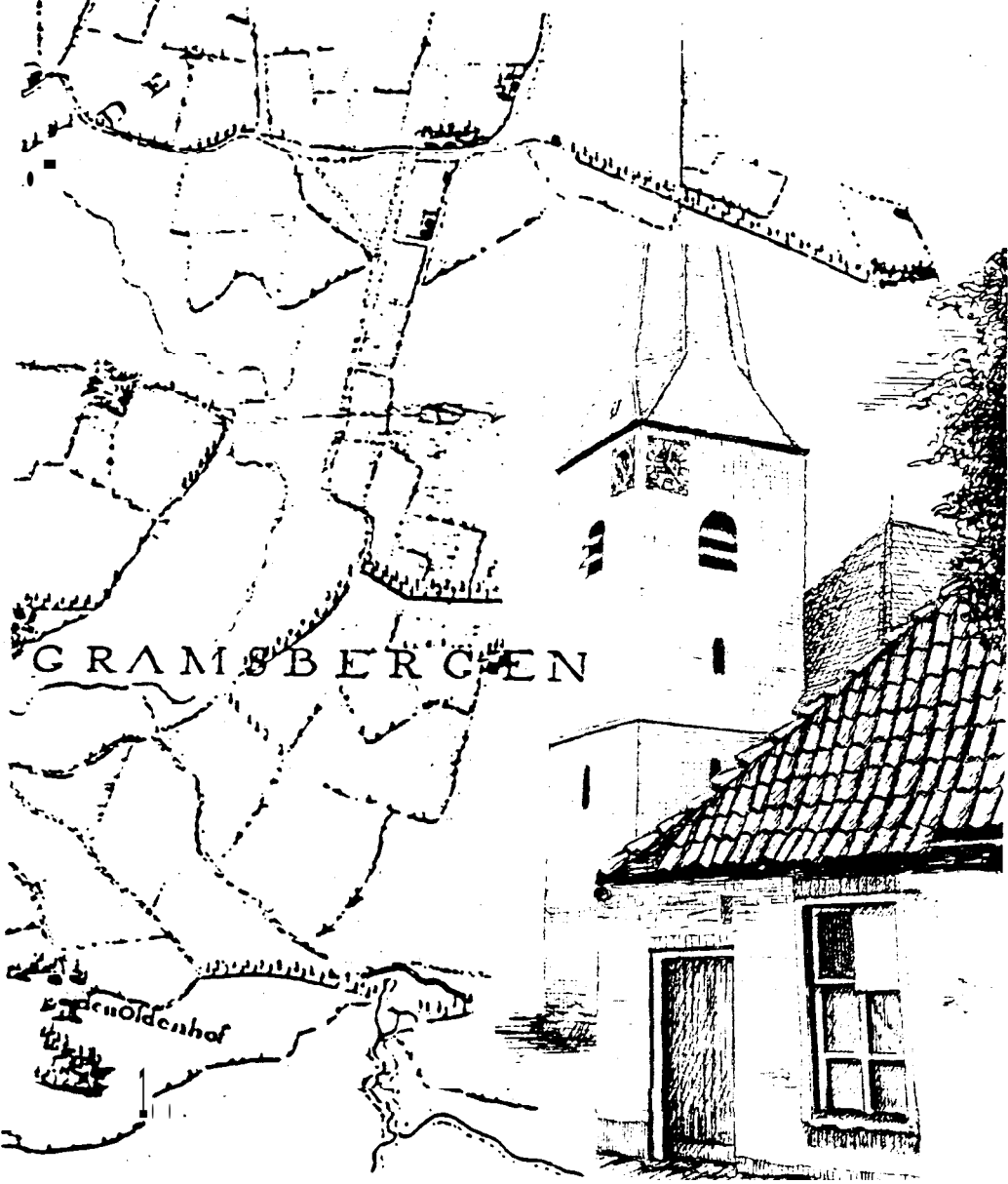

tussen COEVORDEN en HARDENBERG

INLEIDING

Voor u ligt een route, die u voert langs **hét** vanuit historisch en genealogisch **oogpunt** zeer interessante gebied tussen Coevorden en Hardenberg. In een bestek van enkele uren tijd maakt u **kennis** met het wel en wee van de bewoners van dit gebied in de periode 1200 tot en met 1900.

De familiegeschiedenis van boerengeslachten en die van de bewoners van de diverse adellijke huizen trekt aan u voorbij. Samen geven zij een goed beeld van welke rumoerige en rustige tijden dit gedeelte van Salland heeft gekend.

De route duurt met de auto ca. 1 uur, maar doordat u diverse plekken langs de route aan kunt doen is de werkelijke duur van de tocht door u zelf te bepalen. In de navolgende routebeschrijving is een indicatie gegeven **van** de benodigde extra tijd bij de diverse specifieke routepunten.

Tenzij u stevig doorstapt zal het qua tijd dus een behoorlijk lange route worden als u alle bezoeken, rondleidingen en wandelingen in uw tocht opneemt.

Aan de hand van de routebeschrijving kunt u echter in latere instantie nog altijd eens terugkomen en op uw gemak die plekken bekijken waaraan u op deze dag niet bent toegekomen. Bezoekt u echter in ieder geval het museum en de Aermolen, want die zullen op een latere dag misschien niet geopend zijn.

Aan het eind van de route komt u terecht in Hardenberg, waar aansluitend 's **middags** vanaf 14.00 uur een contactmiddag is georganiseerd in 'De Schakel', Lage Doelen 5. Aan dezemiddag werkt de Historische Vereniging Hardenberg en Omgeving mee, die een beeldpresentatie zal geven en diverse historisch en genealogisch materiaal betreffende Hardenberg bij zich heeft.

Dank gaat uit naar de volgende instanties, die geholpen hebben bij de totstandkoming van deze routebeschrijving:

- Stichting Historische Culturele Kring Gramsbergen en De Krim
- Historische Vereniging Hardenberg en Omgeving
- VVV Coevorden
- VVV Hardenberg

Het bestuur van afdeling Drenthe van de Nederlandse Genealogische Vereniging wenst u veel plezier tijdens deze historische en genealogische tocht.

Bert Finke
voorzitter NGV afd. Drenthe

NGV afdeling Drenthe
secretariaat: A. Gerbers, Veenakker 70, 9411 LX Beilen, tel. 05930-26294

ROUTEBESCHRIJVING

(Zie bijgaande routekaart)

Duur autoroute: ca. 1 uur

- kasteel van Coevorden
  - * *Zie hfdst. 1 ~ Het kasteel van Coevorden*
- richting de Markt
- om de parkeerplaats heemijden
- na de parkeerplaats direct rechtsaf de Markt op
(**éénrichtingsverkeer**)
- op kruising met winkelstraten rechtdoor: Kerkstraat
- einde weg rechtsaf
- einde weg linksaf richting Hardenberg: **Krimweg**
- na ca. 500 mtr. linksaf industrieterrein op via vaste brug: Monierweg
- direct over kanaal rechtsaf: 't Klooster
- eerste weg linksaf: **Lorenzweg**
  - * *In deze omgeving stond het voormalige Huis ten Clooster: zie hfdst. 2*
- einde weg rechtsaf: Einsteineweg
- op kruising rechtsaf: Van Leeuwenhoekweg
- gaat over in De Hulteweg direct na de kruising
  - * *Na ca. 1 km. ziet u aan de rechterzijde van de weg een boerderij gelegen tussen hoge bomen. Het is de stamboerderij van de familie Van der Scheer, zie hfdst. 3.*
  - * *Verder vond in deze omgeving waarschijnlijk de bekende Slag bij Ane in 1227plaats: zie hfdst. 4.*
- na bord Holthone eerste weg rechtsaf: Scheerseweg (Holthone)
  - * *Indien u hier rechtdoor zou rijden zou u na enkele honderden meters aan de linkerzijde het erve De Kieft, voorheen De Meppeler tegenkomen. Tegenwoordig staat hier een moderne behuizing. De geschiedenis van het oude erve vindt u in hfdst. 5. Het is de stamboerderij van de familie De Kieft en ook de familie Meppelink vindt hier haar oorsprong.*
  - * *Na enkele honderden meters over de Scheerseweg gereden te zijn is aan de rechterzijde tussen het geboomte een landhuis te zien: het huis De Grote Scheere. Haar geschiedenis is zeer oud en wordt beschreven in hfdst. 6. Als u verder rijdt komt u langs een tweetal boerderijen, waarvan de geschiedenis beide zo omstreeks medio de zeventiende eeuw aanvangt: eerst komt u langs het erve Stroeve en daarna langs Blauwgeerts. In hfdst. 7 komen we hierop terug.*
- N34 oversteken: Holthonerweg
  - * *Wij verwijzen u naar de plattegrond van het landgoed De Groote Scheere midden in dit boekwerkje. Na ca. 200 mtr. kunt u aan de rechterzijde van de weg starten met een **rondwandeling** over de **Holthoner** es. Dit gebied is zeer oud. De bewoningsgeschiedenis van enkele boerderijen gaat terug tot het begin van de veertiende eeuw. In hfdst. 7 is een stukje geschiedenis van Holthone opgenomen, evenals een uitgebreid*

bewoningsoverzicht van de Holthoner erven over de periode 1325 tot en met 1812.

De nummers op de plattegrond midden in dit boekwerkje corresponderen met de nummers van de huizen zoals genoemd in hoofdstuk 7.

Duur wandelroute: ca. 1½ uur. U kunt de route uiteraard naar eigen behoefte uitbreiden.

- de weg vervolgen

* Na ca. 250 mtr. vindt u aan de rechterzijde het Baron van Voerst van Lynden museum, dat voor u geopend is. Het streekmuseum geeft u een indruk van hetgeen plaatsvond in de directe omgeving van Gramsbergen. Restanten van het oude huis Gramsbergen kunt u hier zien.

De toegangsprijs tot het museum bedraagt f 2.50 p.p., terwijl houders van een museumjaarkaart gratis toegang hebben.

Duur museumbezoek: ca. 1½ uur.

- de weg vervolgen

- u rijdt Anerveen binnen

* Na ca. 100 mtr. vindt u aan de rechterzijde de Anermolen. De molen is geopend en molenaar Hans Petit geeft u een rondleiding. De geschiedenis van de molen staat beschreven in hfdst. 8.

Ook hier wederom een toegangsprijs: f 2,50 p.p. en voor kinderen f 1.50.

Bij de molen kunt u tevens een kop koffie (f 1,75) of thee (f 1,25) gebruiken, eventueel samen met een koek (f 1,00). In de winkel bij de molen is o.a. eigen gemalen pannekoekenmeel te koop.

Duur molenbezoek ca. ¾ uur

- de weg vervolgen

- einde weg links aanhouden

- u rijdt Ane binnen

- bij voorrangskruising linksaf richting Gramsbergen

* Vlak voor u linksaf gaat staat aan de linkerzijde van de weg een gedenksteen voor de Slag bij Ane die in 1227 plaatsvond.

- op voorrangskruising linksaf

- na ca. 100 mtr. rechtsaf, rechtdoorgaand verkeer niet toegestaan: Hattemastraat

- eerste weg linksaf: **Bezantijneplein**

* Zoekt u hier ergens een parkeerplaats voor uw auto, zodat u de stadswandeling van Gramsbergen kunt lopen, zie hfdst. 9. In hfdst. 10 vindt u de geschiedenis van het huis Gramsbergen.

Duur stadswandeling: ca. ¾ uur.

Hier wordt de routebeschrijving enigszins rommelig, omdat deze afhangt van de parkeerplaats van uw auto. Daarom geven wij het vervolg van de route als volgt aan:

- richting station

- voor het station linksaf

- u rijdt richting het kanaal, over de brug rechtsaf richting **Radewijk**

- na ca. 2 km. rechtsaf richting Waterflora Ada **Hofman**': Löhnisweg

* Na ca. 600 mtr. ziet **u** aan de linkerzijde een bosachtig gebiedje. Dit is het restant van de oude bergvrede Slingenberg, een bisschoppelijke sterkte. De familie Slingenberg vindt hier haar oorsprong: zie hfdst. 11.

U kunt hier een korte wandeling houden en genieten van de natuurschoon.

Duur wandeling: ca. 1/4 uur.

- ile weg vervolgen
- op kruising linksaf: Boskampweg
- **u** rijdt **Radewijk** binnen
- op kruising-rechts aanhouden (asfaltweg): Radewijkweg
- na ca. 500 mtr. aan de rechterhand de molen van **Radewijk**
- na ca. 1,5 km. rechtsaf richting Wielen: Stobbenhaarweg
- na ca. 1 km. linksaf richting Wielen: Snoeijinksdijk
- einde weg linksaf: Wielenweg
- direkt na bord 'U verlaat Nederlands grondgebied. Geen officiële grensovergang' rechtsaf (onverharde weg)

* Na ca. 400 mtr. staat aan de linkerzijde van de weg het erve *Ymhof*, waarvan de geschiedenis teruggaat tot het begin van de zestiende eeuw. Hierover leest **u** in hfdst. 12.

De boerderij is begonnen als een bijenhouderij van het klooster Sibculo. Het wordt nog steeds bewoond door defamilie lemhoff.

*Op het grondgebied van **de** boerderij bevindt zich een waterbron (wel).*

- op wegsplitsing rechts aanhouden (verharde weg): Wellebeekweg
- na ca. 300 mtr. linksaf: Oude **Veenweg**
- **u** rijdt Venebrugge binnen
- einde weg rechtsaf: Hoogenweg
- na ca. 100 mtr. linksaf

* *In de bocht in de weg staat aan de linkerzijde een zeer fraai gevormde boerderij: het erve Venebrugge. Dit maakte vroeger onderdeel uit van de havezathe Venebrugge, terwijl er in de achttiende eeuw een militaire schans ter verdediging van Hardenberg is aangelegd: zie hfdst. 13.*

- einde weg linksaf richting Hardenberg: Hoogenweg
- zie routekaart voor plattegrond Hardenberg
- einde route

Hoofdstuk 1

HET KASTEEL VAN COEVORDEN

Coevorden werd na 1024, het jaar waarin dé graafschap Drenthe in handen kwam van de bisschop van Utrecht, zetel van de burggraaf. Deze door de bisschop aangestelde ambtenaar was belast met het bestuur van dat deel van de graafschap, dat nu ruwweg de provincie Drenthe omvat. De keuze van Coevorden als standplaats was gemaakt omdat de plaats de belangrijkste toegang tot het gebied vanuit het **zuiden** beheerste. Dat Coevorden voor de burggraaf wel erg in periferie van zijn bestuursgebied lag, woog kennelijk niet op tegen het militaire voordeel. De burggraven hadden een vooraanstaande positie en bij die positie paste een voornaam en ~ veel belangrijker ~ verdedigbaar huis. In zijn oudste vorm was de burg te Coevorden een kunstmatige heuvel met (waarschijnlijk) een houten toren. Deze toren was een vluchtplaats bij gevaar; de woon- en bedrijfsgebouwen waren gevestigd op de voorhof. Het hele complex was beschermd door houten muren en grachten.

Nadat de bisschop aan het eind van de veertiende eeuw diverse problemen heeft gehad met de heren van Coevorden werd het kasteel grondig verbouwd. Er verrees een nieuw stenen hoofdgebouw met torens op de hoeken. Het stenen gebouw omvatte een woonhuis en een kapel, een poortgebouw en een ringmuur. De bedrijfsgebouwen bleven gevestigd in de zogenaamde voorburcht, die was blijven **bestaan**.

Tussen 1522 en 1528 is het kasteel opnieuw ingrijpend verbouwd, door hertog Karel van **Gelre**, en tussen 1536 en 1551 nogmaals, ditmaal onder gezag van keizer Karel V. Het gebouw kreeg ruw gezegd de vorm die het ook nu nog heeft.

De gebouwen omvatten toendertijd een stenen hoofdgebouw met toren, ongeveer ter grootte van het huidige, en een aantal bijgebouwen waaronder een turfschuur, hooihuis, bouwhuis, brouwhuis en **bakhuis**. Dit waren gebouwtjes van vakwerk met leemvullingen en met riet gedekt. Het geheel was gegroepeerd rondom een binnenplaats. De kracht van de verdediging school in de wal, die als een ring rond de gebouwen liep. Deze wal werd na 1538 voorzien van palissaden en versterkt. In **1541** werd de wal **nogmaals** in betere staat gebracht. Bij deze verbetering werd de herberg, die in de wal lag, gesloopt.

De vesting Coevorden is aangelegd tussen 1597 en 1607, na de verovering van Maurits. Wel was het kasteel meermalen versterkt, met name door de Spaanse veldheer Verdugo, die het voorzag van vijf bolwerken.

Rabenhaupt, die tot drost werd benoemd na zijn verdienstelijk optreden in 1672, heeft het huis zodanig laten herstellen 'dat 't selve voorts bij mij sal kunnen worden bewoont'. In 1686 is sprake van herstel van gaten in muren en dak. Het gebouw raakte daarna in snel verval. Een gedeelte van het kasteel werd verhuurd aan particulieren, waarna in 1796 het kasteel door de Gecommitteerde Representanten werd geveild. Jan en Gerrit Woltersom werden voor **f** 1.675 eigenaren van een huis en **annexen** staande op het Casteel. De kelder onder het gebouw werd eigendom van H. Wolssum. Deze was al huurder van de wijnkelder

en de twee voormalige bierkelders en kreeg deze nu voor f 578 in vaste eigendom.

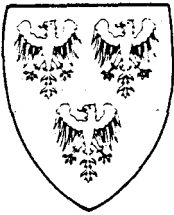
In 1832 is stadssecretaris en later wethouder Jan Woltersom eigenaar. Het kasteel werd in deze tijd in **tweeen** gesplitst. In 1889 is er sprake van een woonhuis (het rechtergedeelte) en een pakhuis. In 1920 kwam het huis in bezit van Jan Willem van der Lely, burgemeester van Coevorden. Het pakhuis was eigendom van Jan Gerrit Kramer. De benamingen pakhuis en woonhuis duiden er op dat van het kasteel weinig meer over was. De gevel was bepleisterd, in de muren waren nieuwe vensters uitgebroken, er waren binnenmuren gemetseld enz.

In 1938 kocht de gemeente Coevorden de restanten van het kasteel met de bedoeling het te restaureren, Hiermee werd pas in 1968 **een** begin gemaakt. Bij de restauratie bleek het belangrijkste nog bestaande deel van het gebouw, de zaal, in oorsprong zestiende-eeuws. In de eeuwen daarna is er veel veranderd. Bij de restauratie is de zeventiende-eeuwse situatie hersteld. Door uitbraak van de latere binnenmuren ontstond opnieuw een grote zaal, zoals die ooit door de drost moet zijn gebruikt. Onder deze ruimte bevindt zich de drosten wijnkelder. De grond onder deze kelder bleek te bestaan uit opgebrachte vuile grond met takkenbossen. Dit duidt op een aangelegde heuvel.

De gedrongen toren was rond 1830 gesloopt. De lage vleugel is de jongste aanbouw. Deze moet zijn gebouwd tussen 1558 en 1563. Misschien nog het meest opvallende aan het gebouw is de rode kleur. Deze is oorspronkelijk. In 1661 heeft men het huis 'tweemaal met olyvarve laetten overfaerven'.

(Bron: 'Huizen van Stand. Geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners.', door J. Bos, F.J. Hulst en P. Brood)

Het geslacht Van Coevorden

- 1 LUDOLF VAN BIERUM, ontvangt het kasteel Coevorden en de jurisdictie van Drenthe in leen van zijn broer **Hardbert** van **Bierum**, bisschop van Utrecht 1143, tr. GRAVIN VAN GOOR, dr.v. graaf Rudolf van Goor, tr. (2) Floris van Vemenborch, vermeld 1188~1195, tijdelijk kastelein van Coevorden.

De oudst bekende heer van Coevorden is een zekere Rudolf, die in 1143 in Coevorden zijn hof hield. Hij was burggraaf van Coevorden en maarschalk van Drenthe. Door toedoen van de bisschop van Utrecht, Herbertus van **Bierum**, werd hij afgezet en opgevolgd door de broer van bisschop **Herbert**, Ludolf van **Bierum**, die na zijn benoeming Ludolf van Coevorden heette.

Na de dood van Ludolf van **Bierum** hertrouwde de gravin Van Goor met Floris van Vorenborch. Daar de twee zoons van wijlen Ludolf van Coevorden minderjarig waren, werd Floris met de slotvoogdij van Coevorden en het drostambt van Drenthe bekleed. Floris heerste echter niet zo gemoedelijk en rustig, zoals Ludolf dit had gedaan. Hij maakte

dankbaar gebruik van het recht van de bisschop van Utrecht verkregen om tol te heffen van de kooplieden, die op doortocht waren uit Bentheim naar Groningen en Friesland. De klachten stroomden dan ook binnen bij bisschop Boudewijn, **dje** sinds 1178 dit ambt bekleedde te Utrecht. Het lukt hem echter niet ~ met aanmaningen en straffen ~ Floris tot zijn plicht te roepen. Daarom besloot de bisschop hem maar eens hardhandig aan te pakken.

De bisschop verzamelde een leger van soldaten uit Groningen, Peize en geheel Drenthe en sloeg in 1182 het beleg voor het kasteel van Coevorden. Het beleg duurde echter niet lang, want al snel moest Floris zich overgeven samen met zijn stiefzoon **Volker** en ze werden beiden gevangengezet. De bisschop liet het kasteleinschap van Coevorden echter niet onbeheerd, bang voor een overmeestering door Rudolf, en zette er een **hollands ridder** op, Gijsbrecht van Poskijn (Postekijn of Persijn), een goed **katholiek** en gehoorzaam aan het bisschoppelijk huis, enkele jaren later opgevolgd door Otto van Bentheim.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ ws. RUDOLF 1 VAN COEVORDEN, volgt 11.
- 2~ ws. **Volker** van **Coevorden/Wolterus** de Covorde, geb. ca. 1145, ridder, **miles** de Koverde 1212, ministeriaal, vermeld 1188-1216, bezit erfgoed te **Ansen** alwaar gevestigd 11%. gegoed te Spier en Echten, getuige van bisschop Dirk van der Aare 1206, tr. ca. 1191 dochter van Albert Lewe, geb. ca. 1145.

II ws. RUDOLF 1 VAN COEVORDEN, geb. ca. 1140, beleend met Coevorden en Drenthe 1195, vermeld 1156-1196, tr. ws. dochter van FREDERIK VAN COEVORDEN.

Rudolf 1 van Coevorden komt met zijn broer **Volker** tijdens het episcopaat van Godfried van Rhenen en Boudewijn van Holland voor. Hij raakt in strijd met de bisschop van Utrecht en de graaf van Bentheim. Het kasteel Coevorden, verdedigd door Floris van Vemenborch en **Volker** van Coevorden, wordt belegerd en genomen.

Uit dit huwelijk:

- 1~ RUDOLF 11 VAN COEVORDEN, volgt 111.
- 2~ Frederik van Coevorden, vermeld 1223-1236, met **zijn** broer Rudolf getuige van bisschop Otto van der Lippe 1224, raakt met zijn broer in oorlog met de stad Groningen, als partijgenoot van de Gelkingen, en met de bisschop, verslaan het bisschoppelijk leger bij Ane 1227, beleend met Coevorden na de moord op zijn broer 1231.
- 3~ Godfried van Coevorden, vermeld 1227.

III RUDOLF 11 VAN COEVORDEN, heer van Coevorden, vermeld 12 17, verslaat bisschop Otto van der Lippe bij **Ane** 1227, moet zijn kastelen

Coevorden en Laar afstaan aan de bisschop 1228, herovert Coevorden en wordt beleend met Coevorden en Drenthe 1229, vermoord te Hardenberg 123 1.

Kinderen:

1~ EUFEMIA VAN COEVORDEN, volgt IV.

- IV EUFEMIA VAN COEVORDEN, vermeld **1232~1250**, tr. (1) 1232 HENRICK 11 VAN BORCULO, vermeld 1232-1236, burggraaf van Coevorden, tr. (2) ca. 1237 HERMAN 1, graaf VAN LOHN, vermeld 1215-1252.

Uit het eerste huwelijk:

1~ HENRICK 111 VAN BORCULO, volgt V.

- V HENRICK 111 VAN BORCULO, geb. 1233, heer van Borculo, burggraaf van Coevorden 1275, gesneuveld in de slag bij **Woeringen** 1288, tr. AGNES, vermeld 1259-1288.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Jutta van Borculo, vermeld 1262-1299, tr. Steven, heer van **Wisch**, ridder, vermeld **1262~1330**.
- 2~ Hemick IV van Borculo, vermeld 1283-1296, tr. Jutta.
- 3~ Godfried van Borculo, vermeld 1288-1320, proost van Zutphen.
- 4~ dochter van Borculo, vermeld 1262.
- 5~ REINALD 1 VAN COEVORDEN, volgt VI.
- 6~ **Godfried/Godevaert** van Borculo, vermeld 1288-1328, domicellus de Borculo 1308-13 11, tr. (1) Bertradis van Dalen, tr. (2) Lise.
- 7~ Johan van Borculo, vermeld 1288-13 15, kanunnik te Luik.
- 8~ Otto van Borculo, vermeld 1288.

- VI REINALD 1 VAN COEVORDEN, **burggraaf/kastelein/judex** van Coevorden, vermeld 1288-13 15, jong overleden.

Kinderen:

- 1~ REINOLT 11 VAN COEVORDEN, volgt VII- 1.
- 2~ ROELOF/RUDOLF VAN COEVORDEN, volgt VII-2.
- 3~ Hemick van Coevorden bijgenaamd de Vrolike, vermeld 13 **16~1350**.

- VII-1 REINOLT 11 VAN COEVORDEN, burggraaf van Coevorden, vermeld 13 16-1338, tr. dochter van EGBERT VAN GRONINGEN.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **Reinalt** 111 van **Coevorden**, **burggraaf** en heer van Coevorden, ridder, **ambtman** van Twenthe, heer van Borculo 1350~1358, door de keizer benoemd tot vrijgraaf van Coevorden en Drenthe 1357, vermeld 1338, overl. 1370, tr. Elisabeth, kinderloos.
- 2~ JOHAN VAN COEVORDEN, volgt VIII-1.
- 3~ Henrick van Coevorden, overl. voor 1338.
- 4~ **Herman** van Coevorden, vermeld 1360, bezit twee derde van de heerlijkheid Groningen met Selwerd, Gho en **Wolde**, overl. 1387, tr. Ida vrouwe van Selwerd, overl. 1397.
- 5~ Elsabe van Coevorden, vermeld 1338.
- 6~ Nese van **Coevorden**, vermeld 1338.

VIII~1 JOHAN VAN COEVORDEN, ridder, vermeld 1338-1372, heer van Coevorden, Groningen? & Selwerd 1370-1372.

Kinderen:

- 1~ Reinolt IV van **Coevorden**, ridder, vermeld 1371-1415, bisschop **Frederik** van Blankenheim ontnemt hem het kasteel Coevorden 1395, doet afstand van al zijn rechten op Coevorden en Drenthe ten behoeve van de bisschop van Utrecht 1402, tr. Mabelia van Buren, kinderloos.

VII-2 ROELOF/RUDOLF VAN COEVORDEN, vermeld 13 16~ 1337, geeft zijn oom Hendrik van Borculo kwijting van de voogdij 1336, overl. voor 1354.

Kinderen:

- 1~ REINOLT VAN COEVORDEN, volgt VIII-2.

VIII~2 REINOLT VAN COEVORDEN, genaamd VAN LAGE, ridder, vermeld 1348, **ambtman van** Lage, borchman van Goor, ontvangt Lage in pandschap 1377, overl. 1409, tr. (1) voor 1363 N.N., tr. (2) KUNEGONDE VAN **HEECKEREN** (TOT GOOR), vermeld 1390.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ Roelof van Coevorden, vermeld 1377, kastelein en **ambtman** van Lage tot 1413, overl. na 1422, tr. ca. 1386 Lutgard van Heeckeren genaamd van Rechten.

Uit het tweede huwelijk:

- 2~ **WOLTER** VAN COEVORDEN, volt IX.
- 3~ Reinolt van Coevorden, beleend met het huis te Goor met zijn broer **Wolter** 1400, overl. voor 1433, ongehuwd.

- 4~ Agnes van Coevorden, vermeld 1141-1415, tr. Egbert Hake van den Rutenberg.

IX   **WOLTER VAN COEVORDEN**, vermeld 1400~1435, **ambtman** van Lage na 1413, **ambtman** van Neuenhaus en Twenthe, tr. 1410
SOPHIA VAN SINDEREN, vermeld 1410-1433.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Dirk van Coevorden, vermeld 1427-1439.
- 2~ **REINOLT VAN COEVORDEN**, volgt X.
- 3~ Aloff van Coevorden, vermeld 1427-1458, beleend met het huis te Goor ook wel Heeckeren genaamd 1450, tr. voor 1454 Agnes van der Marsch.
- 4~ Johan van Coevorden, vermeld 1427-1458, tr. (1) **Beerte Bergyfbinck**, tr. (2) Eilard ten Torn, wed.v. Geerlich van **Wullen**.
- 5~ Liesbet van Coevorden, vermeld 1427-1444, zuster in het klooster Almelo.
- 6~ Fye van Coevorden, vermeld 1427.

X   **REINOLT VAN COEVORDEN**, vermeld 1427, beleend met het huis te Goor 1435, overl. 1469, tr. (1) ca. 1436 **BELIA VAN ALLER**, overl. 1460, tr. (2) ca. 1461 **CATHARINA DE RODE VAN HEECKEREN**, overl. 1471.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ **ROELOF VAN COEVORDEN**, volgt X1-1.
- 2~ **WOLTER VAN COEVORDEN TOT WEGDAM**, volgt X1-2.

Uit het tweede huwelijk:

- 3~ **JOHAN VAN COEVORDEN**, volgt **XI~3**.

XI-1   **ROELOF VAN COEVORDEN**, beleend met het huis te Aller onder Putten 1462, beleend met het huis te Goor alias Heeckeren 1470, overl. ca. 1499, tr. ca. 1462 **SOPHIA VAN DER EZE**, van Gramsbergen.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Sophia van Coevorden, tr. Johan van Ittersum, overl. **1540**.
- 2~ Reinolt van Coevorden, vermeld 1518, overl. ca. 1532, tr. 1518 Anna van Mervelt, overl. 1567, met hun zoon Roelof van Coevorden, die in 1546 ongehuwd overlijdt, sterft deze tak uit.

XI-2   **WOLTER VAN COEVORDEN TOT WEGDAM**, vermeld 1448, overl. 1506, tr. **HENRICA VAN BEVERVOORDE**.

Uit dit huwelijk

- 1~ **Wolter** van Coevorden tot **Wegdam** en Scherpenzeel, vermeld 1506, overl. 1545, tr. Anna van **Hoevell**, vermeld 1550, uit dit huwelijk de uitgestorven tak Scherpenzeel en de tak **Wegdam**, waaruit het huidige geslacht Van Coevorden.

XI~3 JOHAN VAN COEVORDEN, geb. ca. 1462, overl. ca. 1505, tr. MARIA VAN ITTERSUM, overl. na 1535.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Reinolt van Coevorden, vermeld 1505, overl. ca. 1574, tr. Comelia van Varick, uit dit huwelijk de uitgestorven takken **Rhaan**, **Walfort** en Stoevelaar.

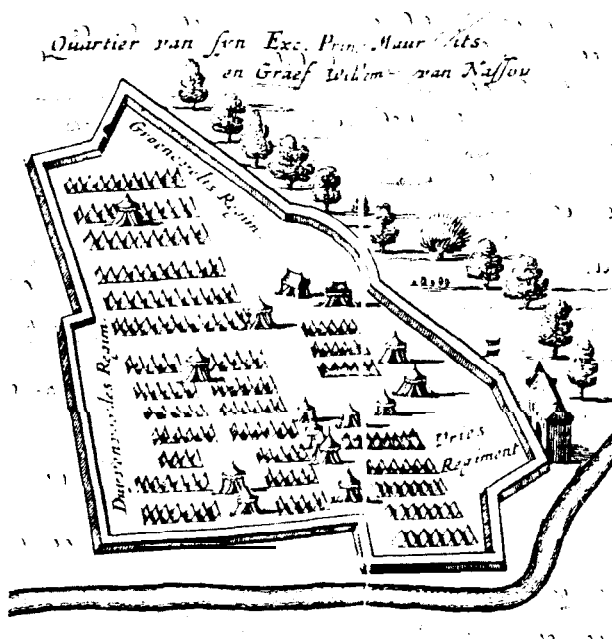
(Bron: 'Het geslacht ^zDe Vos van Steenwijk in het licht van de Geschiedenis van de Drentse Adel', door Mr.A.N. baron de Vos van Steenwijk)

Hoofdstuk 2

HET HUIS TEN CLOOSTER BIJ COEVORDEN

Het latere huis ten Clooster heeft waar~ schijnlijk op dezelfde plaats gestaan als het klooster Maria in Campis. Het heeft mogelijk zelfs (een deel van) de vroegere kloostergebouwen omvat. In een oorkonde uit 1395 wordt het huis 'dien. Cloe~ster' genoemd. Nog in 1750 werd het huis te Klooster op den Kamp vermeld. Het woord 'kamp' refereert moge~lijk aan 'Maria i n Campis'.

Ht zou ook gewoon 'onontgonnen land' (campus) kunnen betekenen in de zin van het huis staande in het onontgonnen veld.

Ten Clooster in 1592

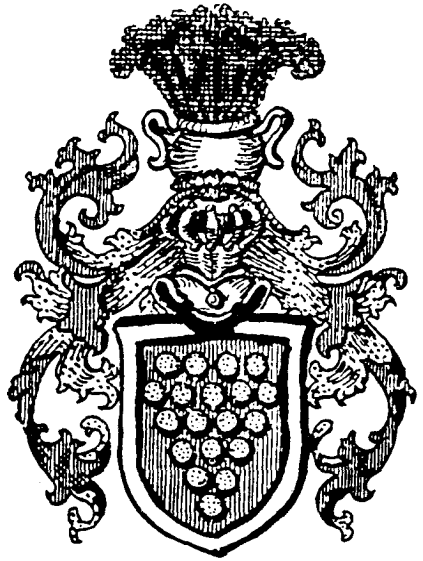
Om een aantal redenen is het aannemelijk dat het klooster op vrij- wel dezelfde plaats heeft gestaan als het huis ten Clooster. Het is bekend dat de ves~tigingsplaats van een Cisterciënzer klooster aan een aantal voor- waarden moest voldoen. Ter bevoor- ring van de onthech~ting van wereldse zaken eenzaam gele- gen. Traditioneel was het klooster omgeven door een muur. Op het terrein van huis ten Clooster is inderdaad het restant van een 1 1/2 steens dikke muur teruggevonden, die haaks op de noord~gevel stond en wel- licht om het hele terrein heeft gestaan. Of deze muur oor~spronkelijk van de kloostergebouwen deel uitmaakte is niet zeker. Cisterciënzer kloosters waren verder vrijwel altijd omgeven door een gracht, een voorwaarde waaraan het terrein van huis ten Clooster voldoet. Over het algemeen werd de vestigingsplaats zo gekozen, dat aan de zuidzijde van het complex een riviertje liep, waarin afvalwater werd geloosd. Vaak lagen hier ook de latrines. De Kleine Vecht stroomde langs de zuidkant van het terrein.

De achtereenvolgende leenmannen van het huis ten Clooster zijn:

- 1259 **Hako** van Hardenberg, die enige goederen ruildemet het klooster te Assen tegen onder andere het huis 'in Campen' onder Coevorden. Leenheer was de graaf van Bentheim.
- 1328 **Hako** van den Rutenbergh, nakomeling van **Hako** van Hardenberg, is leenman als graaf Johannes van Bentheim o.a. het huis ten Clooster verkoopt aan Johan van Diest, bisschop van Utrecht.
- 1341 Johan van den Clooster, vermeld 1341, gehuwd met Agnes, ws. dochter van Steven van den Rutenbergh, welke laatste leenheer is.
- ? Steven van den Clooster, overl. 1368, **zn.v.** Johan van den Clooster en Agnes, tr. **Goldekine**.
- ? Agnes van den Clooster, beleend met het goed **t'Holt** in Collendoorn 1393, tr. 1379 Johan Hundeborch.
- 1395 Rolff Hundeborch, **zn.v.** Johan Hundeborch en Agnes van der Clooster.
- ? Lutgard Hundeborch, dr.v. Rolff Hundeborch. Zij verkoopt het met recht van wederkoop aan Johan van Wullen en diens vrouw Agnes. Maar toen zij het op een gegeven moment terug wilde kopen, weigerden de erfgenamen van Johan van Wullen dat. Zij beweerden grote onkosten gemaakt te hebben door de vele verbeteringen die ze in en om het huis hadden aangebracht. Er volgde een proces. In december 1517 werd Lutgards recht op wederkoop bevestigd doch eveneens werden de rechten van de **tegenparti** erkend op een vergoeding wegens aangebrachte verbeteringen. Lutgard was niet in staat om het bedrag dat gemoeid was met de wederkoop te betalen, en droeg derhalve het leen ten Clooster over aan haar zuster Johanna.
- 1525~ 1535 Johanna Hundeborch, zuster van Lutgard Hundeborch, wordt beleend met het huis en goed ten Clooster.
- 1535-1546 Johan van den Camp, neef van Johanna Hundeborch, overl. voor 10-8-1546, **zn.v.** Anna Hundeborch (ws. **dr.v.** Rolff Hundeborch en dus zuster van Johanna Hundeborch) en Johan van den Camp, tr. Beatrix van den **Cruisse**. Krijgt het erf ten Clooster in januari 1535 vermaakt van Johanna Hundeborch.
- 1546 **Herman** van den Camp, **zn.v.** Johan van den Camp en Beatrix van den Cruisse, werd op 10-8-1546 beleend met de goederen van zijn vader, overl. na 1576, tr. Anna (of Maria) Steenwick.
- ?~1643 Johan van den Camp, **zn.v.** Johan van den Camp, **kleinz.v.** **Herman** van den Camp en **Anna** Steenwick, overl. tussen 1630 en 1639, tr. Sophia Hillebrants, overl. na 1642.
- 1643-1657 Johan Sixtus van den Camp, **zn.v.** Johan van den Camp en Sophia Hillebrants, overl. voor augustus 1657, tr. Clara Helena van den Boetzelaer.

1657-1688 Clara Helena van den Boetzelaer, wed.v. Johan Sixtus van den Camp, ten behoeve van haar oudste zoon Johan Rutger van den Camp.

Het goed wordt dan **als** volgt omschreven:
Het huis ende havesate ten Clooster mette anexe goederen, visscherijen en anderen sijnen olden en nijen toebehoor, recht ende gerechtigheijt, soo als syne voorouderen voor desen van besitteren des huises Zuithem subalterne plegen te ontfangen, exempt die drie meenteden, gelegen in Coeverdische Broeck, waer in tegendeel wederomme to lheene sijn gegeven het nije lant, recht tegenover het huis ten Clooster over de Vechte liggende, soo Herman van den Campe ende Anna van Steenwick in haer leven aengecoft, gelegen in den kerspel ende heerlijkheit Coeverden, alsmede mette manschappen van Hondebroeck ende andere manschappen ende leenen soo van oldes heer tot het huis ende goet ten Clooster altoos, gehoort hebben, alsmede dat erve Rederink ende het Rodt, dat uit Rederink gesprooten is, beide gelegen in den kerspel Emblichem bourschap Luerwolde, met haer olde ende nije toebehooren recht ende gerechtigheijt.

Wapen Van den Clooster

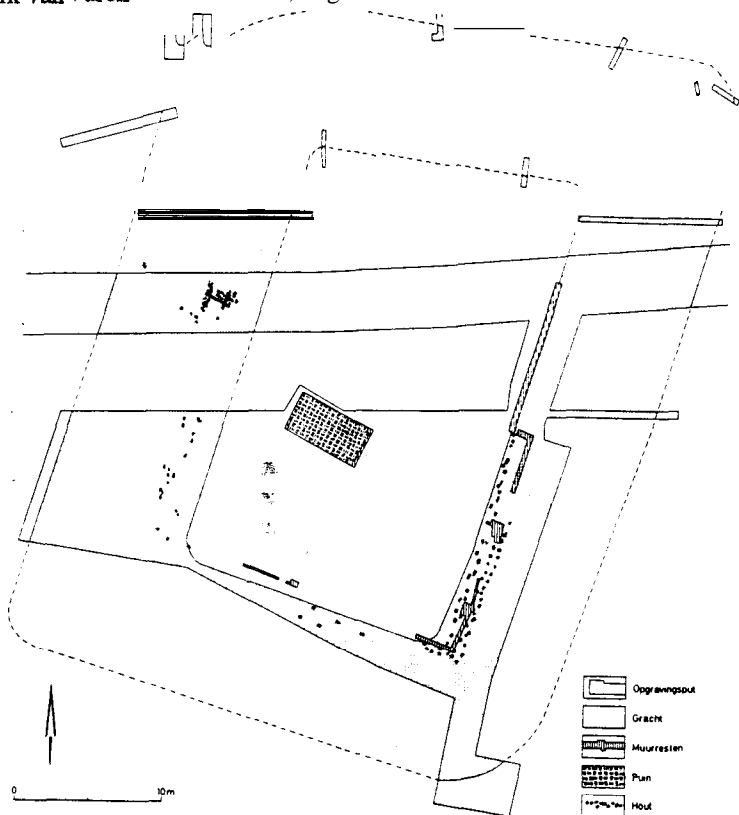
Huis ten Clooster is met name in de Tachtigjarige Oorlog regelmatig doelwit geweest van zowel Spaanse **als** Staatse troepen. Verdugo en Maurits hebben op huis ten Clooster hun hoofdkwartier gehad. In één van de oorlogsjaren 1672-1673 werd het huis een prooi der vlammen. Kort daarna werd het restant van het huis gesloopt. Ruim twintig jaar later verzoekt jonker Johan Rutger van den Camp om schadeloosstelling van de geleden schade, die werd begroot op **f 27.300,00**.

Het goed bestond daarbij uit het **Adellijck** Huis ten Clooster met sijn bruggen en poorten, vijf meijers huijsen met de **annexe schuijren** en hoijbergen, het busch ten Clooster bestaande in eijckenbomen en de hoven met de vruchtbomen, koojen (schuren) en cingels mitsgaders de mantelinge daeromme.

Het huis is nooit weer opgebouwd. Wel werd op het terrein een boerderij gebouwd die in elk geval vanaf 1750 werd bewoond door de familie **Edelink**. De boerderij was 61 voet lang en 26 voet breed. Tevens stonden er een huisje en een schuurtje op het terrein.

- 1688~1710 **Elbert** Anthony van Pallant ontvangt van Ridderschap en Steden van Overijssel het goed ten Clooster in leen, nadat de Van den Camps het huis en goed niet meer in bezit hadden als gevolg van een grote schuldenlast die overbleef na het overlijden van Johan Sixtus van den Camp. Hij was gehuwd met **Walburg** van Heeckeren.
- 1710-1723 **Walburg** van Heeckeren, wed.v. **Elbert** Anthony van Pallant.
- 1723-1736 **Elbert** Anthony Gerard van Heeckeren.
- 1736-1768 Adolph Jacob van Heeckeren.
- 1768 Evert Christiaan Carel **Wilhelm** van Heeckeren tot Nettelhorst.

Tijdens ruilverkavelingswerkzaamheden in het gebied ten zuidwesten van Coevorden werden in **augustus**, 1963 sporen ontdekt van het grachtenstelsel van huis ten Clooster. In het oostelijk grachtgedeelte werden over een lengte van ruim vijftien meter muurresten en palen aangetroffen. De muren rustten op een **raamwerk van vuren~** en eikenhout, zogenaamde **poeren**.

Opgravingstekening Biologisch Archeologisch Instituut

Deze funderingsconstructies zijn in natte gebieden tamelijk algemeen. De muurresten waren opgetrokken uit zogenaamde kloostermoppen. Voornamelijk aan de buitenkant van de muur werden twee rijen vurenhouten palen gevonden die wellicht als beschoeiing dienst hebben gedaan. Aan de binnenkant van de muur werd een onregelmatig rij rechthoekige eiken palen ontdekt, vermoedelijk een fundering. De muur- en paalresten moeten waarschijnlijk worden gezien als één muur, gefundeerd op palen oprijzend uit de gracht.

Op het middenterrein werden restanten van een schuurtje van circa drie bij vijf meter aangetroffen. De noordgevel van het huis ten Clooster liep waarschijnlijk vanaf de krimp in het oostelijke grachtgedeelte naar de er tegenover liggende houten constructie in het westelijke grachtgedeelte. Het huisterrein was ietwat **trapeziumvormig** en had een oppervlakte van ruim 500 m². Het terrein is wellicht geheel ommuurd geweest. De gracht rondom het huis ten Clooster was gemiddeld ruim tien meter breed.

In de noordwesthoek werd een slootje of gracht ontdekt, die vermoedelijk in verbinding stond met de Wetering of de Kleine Vecht. De sloot of gracht liep in noordelijke richting verder en sloot aan op wat waarschijnlijk de oude meander van een riviertje was.

(Bron: 'Huizen van Stand. Geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners', door J. Bos, F.J. Hulst en P. Brood)

Hoofdstuk 3

HET GESLACHT VAN DER SCHEER

Het erve Kleine of Lutteke Scheer

De Kleine Scheere, voor en ook nog wel na 1600 Lutke of Lutteke Scheere genoemd, ligt een drietal kilometer ten zuidwesten van Coevorden, dicht bij de Kleine of Coevordense Vecht en aan de overzijde van dat riviertje is het Overijssel. Daar lag vanouds de havezathe de Groot Scheere en tussen Groote en Kleine bestond lang verband. De bewoners van de boerderij waren vaak lid van de kerk van Gramsbergen en bezaten ook grond in Overijssel.

In de schattingsregisters van Salland komen in de 15e eeuw een Gert en een **Herman** ter Schede en een **Ecbert** ter **Schedere** voor. In 1525 wil een Gerdt van de **Schere** voor de etstoel in rolde, ~~het~~ hoogste Drentse gerechtshof, procederen, maar dit proces is vermoedelijk niet doorgegaan. Hij woonde waarschijnlijk op de Kleine Scheere. In 1534 blijkt de Kleine Scheere domeingoed te zijn van de toenmalige landheer Karel van **Gelre**. Karel geeft de boerderij in leen wegens trouwe dienst aan **Rolof** van Lennep Wolterssoon. Na de machtsovername door keizer Karel V wordt in 1538 de Lutteke Scheere verpacht aan Geerdts ter Scheer, waarschijnlijk dezelfde **als** die in 1525. In 1539 werd een Greethe, in 1540 **een Brechte** ter Scheer pachter. Van 1541 tot 1547 weer een Geerdts. Waarschijnlijk is deze laatste een zoon van de eerstgenoemde Geerdts.

In 1547 benoemde Karel V tot pachter over Lutteke Scheer Hendrik van Besten, uit graafschap Bentheim. Geerdts zal toen onderpachter zijn geworden. De pacht, werd in natura betaald, althans vastgesteld. In 1542/1543 heeft Geryt ter Scheer het erve ter **Lutker** Scheer in **pachte omme** thien mudden rogge (Zwolse maet), XII mudden gerste, vier mudden haver en **XX gansen**.

In 1598 beginnen de boeken van de rentmeester der domeinen van het Landschap Drenthe, de nieuwe sovereign, na Karel V en Philips II, en nu behoort de Kleine Scheere aan het Landschap. Ze wordt in 1597 verpacht aan de jonker Johan van Steenwijck ter Groote Scheere. Deze **'Erentfeste Joncker'** zal het 'Arve Ter Lutke Scheer in pacht hebben ses **jaer lanck'** en de pacht is de eerste paar jaar laag, 25 ponden want 'het Arve is geheel verwoest en te graven en die behuisinge gebroken en verbrant'. Waarschijnlijk het gevolg van het beleg van Coevorden in 1592.

Na 1600 gaat de pacht geleidelijk omhoog, **maar** ook toen was het er niet veilig. Anna van Steenwijck, **Johans** dochter, gehuwd met Engelbert van Ensse, die later pachter was, verzoekt nog in een brief van 1632 aan het bestuur van Drenthe vermindering van pacht 'wegens merkelijke schade, die mijn vader in zijn tijd gehad heeft met het verlies van alle behuisinge, daar het verscheiden malen is gevallen wegens krises verwoesting en met grote kosten opgetimmerd'. Zij vraagt eerbiedig de huur te verlengen een ruimen tijd van jaren **ende** wat 'beter koop' (goedkoper) te laten. Het bestuur van Drenthe komt haar enigszins **tegemoet** door een jaar lang de pacht te verlagen. Geleidelijk stijgt de welvaart

weer. Een veetelling van ca. 1600 vermeldt 17 olde **runder**, 6 jarige **runder**, 5 **peerden** en 38 swinen.

Domeingoed was de Kleine Scheere sinds 1653 niet meer. Drenthe verkocht haar toen aan de Heer Van Ensse voor 2.900 daalders, in twee termijnen te voldoen. Berend Geertsen, die met zijn vrouw Aeltien op de boerderij woonde in 1632 en nadien, werd toen pachter van deze Heer Van Ensse ter Groote Scheere. Bij de verkoop omvatte de Kleine Scheere 12 mudden bouwland Groninger maete, 6 dagwerken hooiland en 12 dagwerken **marse**. De boerderij zelf was destijds 7 gebint lang en 19 voet breed.

Genealogie Van der Scheer

I GEERT.

Mogelijk is dit Geert Hendriks van der Scheer ten Holte, die gehuwd was met Stijntje Berents.

Kinderen:

1~ **BERENT GEERTSEN**, volgt II.

II **BERENT GEERTSEN**, geb. ca. 1605, wonende op erve 'Kleine Scheer' 1664, overl. 20~10~1670, tr. ca. 1630 **ADELTIEN MEIJER**.

Berent **Geertsen** is mejer op boerderij 'Kleine Scheer'. Zijn nageslacht is tot heden op de boerderij blijven wonen, eerst als meier later als eigenaar. De diverse pachters hebben in de loop van de jaren diverse dagwerken grond rond de hoeve aangekocht. In 1773 wordt de boerderij zelf uiteindelijk zelf ook aangekocht van Joachim van Bentinck.

Berent **Geertsen** en zijn vrouw Aeltien komen vanaf 1632 voor op het erve 'Kleine Scheer'. In 1634 kopen zij een stukje grond. In 1644 zegt Johan Godefried van Ensse, de toenmalige pachtheer, zoon van Engelbert, Berend de pacht op. Er was waarschijnlijk een geschil, dat bijgelegd moet zijn, want Berend is er altijd blijven wonen.

In 1651 een nieuwe moeilijkheid: Berend was in de winter turf aan het steken, maar 'die van Coevorden' ontkenden zijn recht daartoe en wierpen alles in het water. Berend wendt zich bij afwezigheid van zijn pachtheer Van Ensse tot het bestuur van Drenthe en, toen de Heer van Ensse van de reis terug was schrijft ook hij 'met een seer gedienslijck versoeck, dat U Ed Moeg. hijrinne willen gelieven toe versien opdat die **well** gemelte mejer noedtdruft van brandt, **gelijck** andere **sall** kunnen bekoemen, **sullende** aendersindts kwaelijcke op het voerss. Erve sich kunnen **erholden** ...'.

Uit dit huwelijk:

1~ **JAN BERENTS**, volgt **III~1**.

2~ **LEFFERT BERENTS**, volgt 111-2.

- 3~ Geerdt Berents.
- 4~ Roelof **Berents**.
- 5~ Hetman Berents, tr. Coevorden 19-2-1671 Marrechien Willems.
- 6~ EVERT BERENTS, volgt 111-3.
- 7~ Stijntje Berents, tr. Gramsbergen 11-5-1668 (Pinkstermaandag) Hendrik Egberts, uit de **Meene**.

III~1 JAN BERENTS, geb. 1632, molenaar, burger van Coevorden 1662, gemeensman ald., **keurnoot**, ouderling 1690, overl. 12-1-1700, tr. Coevorden 8~1~1660 (E)LISABETH JANSEN.

Na het overlijden van Jan Berents in 1700 schonk zijn weduwe Lisabeth Jansen een bedrag groot 25 Carolus guldens aan de diakonie van Coevorden.

Uit dit huwelijk:

- 1~ BERENT VAN DER SCHEER, volgt IV-1.

IV~1 BERENT VAN DER SCHEER, molenaar, gruttemulder, overl. 1718, tr. 1695 EVA QUEEST, dr. van meester Jan Queest, ws. metselaar.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Jan Berent van der Scheer, ged. 14-1-1703, molenaar, overl. 1746, tr. (1) 1-3-1741 Geertruid Oldenhoff, wed.v. Anthony Outgers, tr. (2) 20~7~1746 Maria Hartgers, tr. (2) Jan Lamberts van der Scheer, zie V-3.

Geertruid Oldenhoff had reeds een zoon, Jacobus Outgers. De jonge pupil, die uit een molenaarsgeslacht stamt, bezat een niet onaardig vermogen. Hij was medeëigenaar van twee windmolens en een rosmolen, en bezat naast vele andere zaken 'twee silveren bekkens met een **belle**', ringen, een silveren borsteltje en 26 neusdoeken. Jan van der **Scheers** inboedel geeft blijk van de welvaart van een gezeten burger: 'een notebome kaste, een glaese kaste, vier spiegels, drie theetafels, 15 tafellakens, 43 lakens, 52 kussenslopen, 94 servetten en handdoeken . ...'.

- 2~ Grietien van der Scheer, ged. 7~10~1705.
- 3~ Jacobus van der Scheer, ged. Coevorden 14~12~1710, predikant te Sleen 9-1-1736 tot 8-6-1738, predikant te Roden vanaf 15-6-1738, overl. 25-10-1779, tr. **Beilen/Eelde** 25~2/18~3~ 1753 Lamina Nijsingh, dr.v. Ubbo Nijsingh, gedeputeerde.

III~2 LEFFERT BERENTS, bouknecht van de heer van Gramsbergen, lidmaat te Gramsbergen Paschen 1659, tr. ald. 23~10~1664

GRIETJEN PIETERS, van Gramsbergen, wed.v. Jan Gerrits, van Horst.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Aleit Anna van der Scheer, ged. Gramsbergen 12-11-1671.
- 2~ Jan Jeronimus van der Scheer, ged. Gramsbergen 18-7-1669.
- 3~ Hendrik Roloff van der Scheer, ged. Gramsbergen 1-9-1667.
- 4~ BERENT LEFFERTS VAN DER SCHEER, volgt IV-2.

IV~2 BERENT LEFFERTS VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen 15-5-1665, overl. voor 1722, tr. (1) ald. **26~5~1700** GEESJEN JANSEN PATHUIS, van Coevorden, overl. voor 1718, tr. (2) Gramsbergen 19-5-1718 SWAANTJEN HERMENS, van onder Coevorden, tr. (2) Gramsbergen 27-4-1722 Roelof Greven, wed.v. **Geertruid** Jansen.

Uit dit huwelijk:

- 1~ LEFFERT BERENTS VAN DER SCHEER, volgt V-1.
- 2~ Maria **van** der Scheer, ged. Gramsbergen 26-12-1702.
- 3~ Jan van der Scheer, ged. Gramsbergen **7~9~1704**.
- 4~ zoon, ged. Gramsbergen maart 1708.
- 5~ Peter van der Scheer, ged. Gramsbergen **30~11~1710**.
- 6~ Albert van der Scheer, ged. Gramsbergen juni 1713.

v - 1 LEFFERT BERENTS VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen **16~5~1701**, wonende ald., tr. ald. 17-7-1735 GEERTJEN HENDRIKS GREVE, van Nordhom.

Lefert **Berends** van der Scheer kreeg toen hij ging trouwen de gehele boedel van zijn stiefmoeder Swaantjen **Hermens**, maar zolang ze leeft moesten ze haar **coste** en clederen, **hulpe** en liefde en huisvesting geven, benevens jaarlijks een **sakgeld** van vier guldens en een half **mulde** boekweit.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Berent van der Scheer, ged. Gramsbergen 17-2-1737.
- 2~ Gerrit **van** der Scheer, ged. Gramsbergen **30~8~1739**.
- 3~ Roelof van der Scheer, ged. Gramsbergen **20~1~1743**.

III~3 EVERT BERENTS VAN DE KLEINE SCHEER, geb. ca. 1640, wonende eerst Coevorden, later op erve 'Kleine Scheer', overl. ca. 1691, tr. Coevorden 29-9-1667 WIBBE EGBERTS, uit de **Meene**, geb. ca. 1640, lidmaat te Gramsbergen 29-9-1678, overl. 1720 ('doodslaken voor Wibbe op de Scheer'), **dr.v.** Egbert Jansen en Anna Melchers.

Evert Berents van de Kleine Scheer en zijn vrouw Wibbe Egberts volgden vader Berent **Geertsen** op de boerderij op. Evert en Wibbe volgden het voorbeeld van Wibbes ouders en grootvader Melchior Leemgraven en breiden hun grondbezit uit.

Evert stierf betrekkelijk jong, vermoedelijk rond de vijftig. Wi bbe overleefde hem een kleine dertig jaar, zij werd omstreeks tachtig. In 1691, misschien begin 1692 stierf Evert. In het haardstedenregister van 1691 is Evert nog aangeslagen, in dat van 1692 Wibbe. Zij stond voor een zware taak, er waren vrij veel nog jonge kinderen. Wibbe was waarschijnlijk een flinke vrouw, men komt wel de uitdrukking 'Wibbe op de Scheere' tegen. Ze genoot dus een zekere bekendheid en haar zoon Hendrik wordt soms niet Hendrik Evers, maar ~ na de dood van zijn vader ~ Hendrik Wibbeseun genoemd.

In 1704 verscheen een aantal Coevordenaren uit de stad en omgeving voor borgemeesteren en gesworen gemeente met klachten over de hoogwelgeboren en gestrenghe heer Vegelij, i.c. Vegelin van Claerbergen, commandeur van Coevorden, vestingscommandant. Deze zou zich aan zekere afpersingen hebben schuldig gemaakt. Onder deze klagers was Wibbe, tussen de 60 en 70 jaar oud. Ze was een sloot aan het 'opgraven' geweest, maar **Vegelij** had haar gelast die weer 'in te smijten' en had pas toegestaan, dat de sloot zou blijven, toen ze hem vier voer turf, een hoeveelheid boter en twee **gansen** had '**vreert**'.

Toen ze in 1718 ~ al heel oud ~ gedagveerd werd door de koster voor het stadsbestuur, met twee anderen, omdat ze geweigerd hadden zes stuivers als kostersgeld te betalen, verklaarde Wibbe, evenals de anderen, dat de kuster niet meer toekomt dan twee stuivers, welke 'sij presenteren te geven en weten niet dat daar ooit meer van aan de **custer** is gegeven'. Hoewel koster Hovemeester verklaringen van twee burgers overlegt dat door die huizen altijd zes stuivers betaald zijn, beslissen de bestuurders dat Wibbe van de Kleine Scheere, omdat zijn lange jaren op de boerderij gewoond heeft en 'van haar best bewust was' (te **goeder** trouw) over 14 dagen onder ede voor het bestuur moet verklaren, dat ze nooit meer dan twee stuivers heeft gegeven; zo niet, dan worden de gedaagden tot zes stuivers veroordeeld. Veertien dagen later was Wibbe niet aanwezig en verlangde de koster zijn zes stuivers, daar de eed niet was afgelegd. Maar toen verscheen Wibbes zoon Berend, die meedeelde dat zijn moeder ziek was. Het stadsbestuur verleende uitstel daarna zwijgen de protocollen. Eind 1720 overlijdt Wibbe.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **BERENT EVERTS**, volgt IV-3.
- 2~ Egbert **Everts**, ged. Coevorden 1674.
- 3~ Hendrik Everts, ged. Gramsbergen 24-4-1677, tr. Swaantien Slingenberg.
- 4~ JAN EVEXTS, volgt IV-4.
- 5~ Aeltien Everts, ged. Gramsbergen 25-2-1681, tr. Coevorden 30-11-1701 Gerrit **Klaassen**, j.m. van de Hanink.
- 6~ **LAMBERT EVEXTS**, volgt IV-5.

- 7~ Anna Everts, ged. Gramsbergen 30-5-1685, wonende te Hardenberg 1739, ws. tr. Coevorden 26-5-1717 Roelof Alberts, van Holthone.

IV~3 **BERENT EVERTS**, ged. Coevorden 20~4~1673, wonende op erve 'Kleine Scheer' overl. 1749, tr. ald. 21-6-1713 **HARMTIEN JANSEN BECKMANS**, van Holthone, lidmaat te Gramsbergen december 17 13, **dr.v. Jan Harmens Beckmans**.

Berend Everts had geleidelijk de leiding van het boerenbedrijf van zijn moeder Wibbe overgenomen. Hij erfde de onroerende goederen, de 'tilbare' (roerende) goederen kwamen aan zijn broers en zusters, zijnde het vee en de landbouwwerktuigen. Deze verkochten ze aan Berend. Misschien heeft Berend hiervoor geld moeten opnemen bij zijn landheer. een Bentinck von Wolda, die in een kwitantie aan Bemd und seiner Frau in 1723 verklaart, dat de schuld aan hem was betaald.

Ook Berend en Harmtien kopen weer herhaaldelijk grond. Het bedrijf groeide en de welvaart nam toe. In 1748 heeft Berend twee dienstmaagden en een knecht in dienst. Hij betaalt in dat jaar **f** 100-0-0 vermogensbelasting, wat betekent dat hij over een vermogen beschikte van **f** 5.000~0~0, een bewijs van goede welstand in die tijd.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Evert **Berents**, ged. Gramsbergen oktober 1714, jong gestorven.
- 2~ **EVERT BERENTS VAN DER SCHEER**, volgt V-2.
- 3~ Aaltje Berents **van der Scheer**, ged. Gramsbergen 19-2-1717, tr. Coevorden 8-7-1744 Jan Roelofs, van Holthone.
- 4~ Hendrik **Berends** van der Scheer, overl. voor 1779, tr. (1) Gramsbergen 12~7~1744 Dina Ketels, j.d. te Hardenberg 1726, overl. voor 1764, wed.v. Hendrik Alberts, eerder van **Teunis Harmens Slingenberg**, tr. (2) Gramsbergen 23~9~ 1764 **Marrigje Veldink**.

v-2 **EVERT BERENTS VAN DER SCHEER**, ged. Gramsbergen 4~8~1720, overl. 1780, tr. Coevorden 11-5-1752 **GEERTIEN LUCAS LAMBERTS**, van **Anneveld**, **dr.v. Lucas Lambers**.

Evert van der Scheer en zijn vrouw Geertien, die al heel wat eigen grond bezaten, maar toch nog pachters waren, worden eigenaar van de boerderij. Ze kopen haar van Joachim Bentinck van Wolda in 1772 en toen in 1773 het gehele bedrag was betaald, geschiedde krachtens de koopakte de overschrijving in de boeken der stad Coevorden. De prijs voor die tijd een heel bedrag: **f** 6.400,00. Voor **f** 4.500,00 werd ze voldaan in gerechtelijke obligaties gedekt door hypotheeken, die ten laste van Bentinck zelf waren. Evert had een hypotheek op zijn eigen pachtboerderij; pacht en rente werden verrekend. Joachim ging het

slecht; hij verkocht in die tijd meer boerderijen, teerde blijkbaar zijn vermogen op.

In 1772 mankeerden nog f 1.300,00 aan de koopsom, maar in 1773 waren die gestort in handen van de heer De Blécourt, secretaris van Coevorden, en vond de definitieve overdracht plaats. Evert heeft toen zelf moeten lenen, o.a. van De Blécourt, maar blijkens een bewaard gebleven kwitantie was die schuld in 1778 geheel voldaan.

Uit dit huwelijk:

- 1~ BERENT VAN DER SCHEER, volgt VI-1.
- 2~ Lucas van der Scheer, ged. 14-11-1759, overl. 5-5-1839.
- 3~ **Hermína** van der Scheer, ged. 3-10-1767, overl. 11-1-1829, tr. 30~11~1796 Hendrik van **Ulzen**.

VI-1   BERENT VAN DER SCHEER, ged. 22-12-1753, tr. JANNA GESINA ARINK.

Onder het bewind van Berent van der Scheer werd de boerderij 'Kleine Scheer' nog eens door een ramp getroffen. De Fransen hadden in 1813 ons land ontruimd, maar een aantal vestingen bezet gehouden, waaronder Coevorden. Pas nadat de commandant begin mei 1814 uit Frankrijk mededeling had gekregen over Napoleons capitulatie werd Coevorden ontruimd. Weinige dagen tevoren echter had een deel van het garnizoen een plunder- en strooptocht gehouden en daarvan werd ondermeer de Kleine **Scheere** het slachtoffer. Het huis en de schuur waren verbrand, evenals swijnekot en **turfschure** (samen f 2.800,00), 60.000 pond hooi; vier koeien en een kalf gedood, een peerd doodgeschoten, twee koeien meegenomen, verbrand een spiegel, dertien fijne schotels, enz.

Na de ontvangst van een oorlogsschadevergoeding is de boerderij herbouwd.

Uit dit huwelijk:

- 1~ EVERT VAN DER SCHEER, volgt VII-1.
- 2~ Geertruida van der Scheer, geb. 27~1~1805, overl. 6-9-1869, tr. Coevorden 20~6~1834 Roelof Sluiters.
- 3~ Berendina van der Scheer, geb. 8~4~1814, overl. 9-6-1849, tr. Coevorden 15-6-1836 Ger ten Vliegheuis, geb. 7-7-1814, overl. 12-11-1863.

VII-1   EVERT VAN DER SCHEER, geb. 1807, tr. Coevorden 29-11-1838 GEESJE ZWIJZE.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Geesina **Harmina** van der Scheer, geb. 4~2~1842, tr. 1871 Hendrik Jan **Waterink**.
- 2~ BERENT VAN DER SCHEER, volgt VIII~1.

- 3~ Jan Harmen van der Scheer, geb. 23-2-1854, overl.
30~12~1918, tr. 1890 Everdina Geertruida **Berends, wed.v.** Berent
van der Scheer, zie VIII-1.

VIII-1 **BERENT VAN DER SCHEER**, geb. Coevorden 21-2-1844, overl.
20-6-1888, tr. 1871 **EVERDINA GEERTRUIDA BERENDS**, geb.
ald. 27-3-1852, overl. 1901, tr. (2) Jan Harmen van der Scheer, zie
VII-1.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Evert van der Scheer, geb. Coevorden 25-5-1872, landbouwer te
Vlieghuis, tr. Coevorden 8-10-1896 Berendina Henderika ten
Vlieghuis, geb. **ald.** 15-9-1876.

Evert van der Scheer erft, hoewel hij oudste zoon is, niet erve
'Kleine Scheer'. Hij verkiest het namelijk te huwen met een boerin
die zelf over een eigen boerderij als erfgoed beschikt. De boeierij
'Kleine Scheer' gaat naar broer Johannes Hendrikus van der Scheer.

- 2~ **JOHANNES HENDRIKUS VAN DER SCHEER**, volgt IX~ 1.

IX-1 **JOHANNES HENDERIKUS VAN DER SCHEER**, geb. Coevorden
31-1-1877, landbouwer Coevorderkanaal nr. 6, overl. 17-7-1953, tr.
Emmen 7-6-1911 **JANNA HOUWING**, geb. **ald.** 21-12-1852, overl.
25~12~1961.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Berend **Jan Harmen** van der Scheer, geb. Coevorden 21-3-1912,
landbouwer op het erve De Kleine **Scheere** **ald.**, overl. **ald.**
28-7-1989, tr. **Geesje** Berendina Meursing, geb. Borger
6-12-1913, overl. **Coevorden 3~12~1961**.
- 2~ Jantje Everdina van der Scheer, geb. Coevorden 31-3-1915, tr.
ald. 25~7~1940 Johannes ten **Wolde**, geb. De Wijk **15~4~1909**.

IV~4 **JAN EVERTS**, ged. Gramsbergen 22-6-1679, tr. **ald.** 12-11-1706
HARMPJE JANS.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Swaantje van der Scheer, ged. Gramsbergen 23-11-1710.
2~ Swaantje van der Scheer, ged. Gramsbergen 13-12-1711.
3~ **Jannegien** van der Scheer, ged. Gramsbergen 11-12-1712.
4~ Evert van der Scheer, ged. Gramsbergen 22-3-1716.
5~ Gerrit van der Scheer, ged. Gramsbergen 8-1-1719.
6~ Albert van der Scheer, ged. Gramsbergen 19-9-1722.
7~ Roelof van der Scheer, ged. Gramsbergen juli 1726.
8~ Swaantje van der Scheer, ged. Gramsbergen **7~3~1735**.

- IV-5   **LAMBERT EVERTS**, ged. Gramsbergen 25-11-1683, wonende in de **Meene**, overl. na 1748, tr. Coevorden 29-4-1708 **HENDRIKJE JANSSEN**.

Lambert Everts en Hendrikje Jansen zijn het boerenbedrijf gaan uitoefenen op de Kuipersplaatse in de buurtschap Ane onder Gramsbergen. Mogelijk was Hendrikje daar de erfdochter.

In 1746 trokken dochter Hendrikje van der Scheer en haar man Jan Haberts bij vader Lambert in, die toen al enige tijd weduenaar was en wellicht verzorging nodig had. In de akte van huwelijksvoorwaarden cedeert Lambert hun de helft van zijn boedel. Na zijn dood verkrijgen zij ook het moederlijk erfdeel. Samen zullen zij de boerderij in alle liefde bewonen en de 'bouwerie en administratie' verrichten, maar het jonge paar, dat inbrengt wat ze zelf bezitten, moet aan elk van Hendrikjes vijf broers en zusters f 300,00 uitkeren en na Lamberts dood nog eens. Een heel bedrag, het uitkeren van f 3.000,00. Na Lamberts dood gingen Jan en Hendrikje in de **Klokhenne** wonen en verpachtten de Kuipersplaatse.

Uit dit huwelijk:

- 1~ JAN VAN DER SCHEER, volgt V-3.
- 2~ EVERT VAN DER SCHEER, volgt V-4.
- 3~ HENDRIK LAMBERTS VAN DER SCHEER, volgt V-5.
- 4~ **Fennigje** Lamberts van der Scheer, ged. Gramsbergen 17-9-1719, tr. Hardenberg 23-11-1738 Berent Gerrits Camphuis, wed.v. **Jannigje** Genits.
- 5~ **Wibbigje** Lamberts van der Scheer, ged. Gramsbergen 31-1-1723, overl. voor 1754, tr. 12-5-1748 Jan Boering Marienberg, tr. (2) 22-9-1754 N.N.
- 6~ Hendrikje Lamberts van der Scheer, ged. Gramsbergen 18-3-1726, overl. 1765, tr. Hardenberg 12-6-1746 Jan Haberts, overl. 1765.

- v-3   JAN VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen 24-8-1710, wonende bij de heer van Gramsbergen, schoolmeester te Geldrop, schoolmeester en voorzanger te **Almelo** vanaf 1757, overl. voor augustus 1770, tr. Gramsbergen 15-2-1750 **MARIA HARTGERS**, wed.v. Jan **Harmen** van der Scheer.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Maria Louise van der Scheer, ged. 1750, van Coevorden, tr. Gramsbergen 10-10-1773 Gerrit Jan **Meilink**, van Coevorden, luitenant-geweldiger.
- 2~ Hendrikje van der Scheer, ged. Gramsbergen 16-7-1752.
- 3~ JACOBUS VAN DER SCHEER, volgt VI-2.
- 4~ **Lambertus** van der Scheer, ged. Almelo 18-5-1766.
- 5~ Hendrika Gesina **van** der Scheer, ged. Almelo 8-11-1767.

- VI~2 JACOBUS VAN DER SCHEER, ged. Almelo 16~2~1764, beveelt zich aan voor druk en uitgave van het ingebonden handschrift 11-11-1790, werkzaam te Coevorden 1793, boekhandelaar ald., uitgever ald., ontvanger direkte belastingen, in- en uitgaande rechten en accijnzen ald., burger ald., diaken, **keurnoot**, ontvanger van het haardstedengeld, de grondschatting, stadsontvanger. overl. ald. 21-3-1824, tr. (1) ald. 15-4-1789 ROELINA HEMSING, overl. 1797, dr.v. Dubbeld Hemsing, van Peize, otr. (2) ald. 25-5-1798 JOHANNA HENDRIKA WISPELWEIJ.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ Jacobus van der Scheer junior, ged. 1789, Rijksontvanger te Beilen, ontvanger direkte belastingen en accijnzen, overl. ald. 1~4~1870, tr. Hoozeveld 28-4-1824 J. Meijer, geb. ca. 1800, overl. Kampen 15~3~1870.
- 2~ DUBBELD HEMSING VAN DER SCHEER, volgt VII-2.
- 3~ Maria Louise van der Scheer, tr. Coevorden 25-6-1816 Jan Harm Slingenbergh, brouwer, stadsontvanger.
- 4~ ALLARD VAN DER SCHEER, volgt VII-3.

- VII-2 DUBBELD HEMSING VAN DER SCHEER, geb. Coevorden 30-1-1791, garde **d'honneur** van Napoleon, boekhandelaar ald., uitgever ald., penning geslagen voor Dubbeld Hemsing van der Scheer, gemeenteraadslid ald., overl. ald. 12-2-1859, tr. Eelde 7-11-1816 SOPHIA SPECKMAN, geb. 1787, overl. Coevorden 30-12-1859.

Dubbeld Hemsing van der Scheer beleefde een succes met zijn Koevorder Almanak. In 1843 maakte hij een driedaagse tocht, in gezelschap van de onderwijzer-koopman met journalistiek aanleg Harm Boom (1810-1885), uit Gramsbergen, en de aankomende predikant Alexander Lesturgeon (1815~1885), uit Venlo. Het drietal dat op pad ging vormde al enkele jaren een eenheid. Men had elkaar gevonden door de wederzijdse belangstelling voor de geschiedenis van Coevorden in het bijzonder en van Drenthe in het algemeen. Toen Van der Scheer in 1837 zijn eerste Drentse Volksalmanak uitgaf, vormden Boom en Lesturgeon met hem de redactie. Hun belevenissen tijdens de driedaagse reis werden vastgelegd in het boekwerk 'Drenthe in vlugtige en losse omtrekken', dat vanaf 1843 in afleveringen verscheen. Ze kregen als bijnaam 'De drie podagrissen'.

Dubbeld Hemsing van der Scheer, die als een wegbereider van de Drentse heemkunde wordt beschouwd, was een halve eeuw lang het middelpunt van de eerste Drentse cultuurbeweging. Hij nam ook het initiatief voor de uitgaaf van het eerste schoolboekje over Drenthe. En ver voor de officiële drankbestrijdingsorganisatie in actie kwam, had hij al ~ in 1840 ~ een boekje tegen het jeneverdrinken uitgegeven. Hij behoorde tevens tot de oprichters van de voorganger van het Drents Museum in

Assen. Van hem en zijn vrouw bevinden zich portretten in genoemd museum.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Petrus **Speckman** van der Scheer, geb. 29-10-1820, boekhandel te Winschoten, uitgever ald., schreef 'Geschiedenis van Coevorden' en 'De Valtherbrug', overl. ald. 26-9-1858, tr. T.L. Middel, geb. ca. 1826, overl. Groningen 26-12-1912.
- 2- Maria Louiza van der Scheer, geb. 1-1-1826, overl. Assen 4-10-1877.
- 3- **Harmanna Jacoba** van der Scheer, geb. Coevorden 13-4-1827, overl. ald. 20-11-1829 (mazelen).
- 4~ R.J.H. van der Scheer, geb. Coevorden 1827, deed juni 1879 boek- en papierhandel fa. Erven Dubbeld Hemsing van der Scheer over aan de heren H.J. en H.G. Bom te Assen.
- 5~ Hermanus Jacobus van der Scheer, geb. Coevorden 26~ 1~ 1830, N.H.-predikant te Huins en Lyons, later te Ried en Boer, overl. Ried 8-10-1876, tr. (1) Sloten 12-8-1855 S. Meinesz, geb. 1833, overl. Ried 27-11-1863, tr. (2) Sloten 31-8-1865 Ivan Rombarda Meinesz, **wed.v.** dr. W.J. Kuijpers.
- 6~ Jacobus van der Scheer, geb. 19-6-1822.
- 7~ Christiaan Johannes van der Scheer, geb. 1823, overl. Coevorden 28~12~185., tr. **Hermann** Slingenberg.

VII-3 **ALLARD/ALLERD VAN DER SCHEER**, geb. Coevorden 31-5-1797, apotheker, medicus, chirurg, praktizijn ald., later te Rolde, overl. Assen 6-3-1859, tr. (1) Coevorden 17-3-1818 **ANNA BARBERA JACOBA DE BLÉCOURT**, geb. ald. 5-7-1797, overl. Rolde 19-6-1831, **dr.v.** Johannes de **Blécourt**, commies van 's **Rijksmagazijnen** te Coevorden, en Wobbina Catharina van Troyen, tr. (2) Assen 28-1-1833 **IDA SMIDT**, geb. 1806, overl. Assen 20-1-1871.

Uit het eerste huwelijk;

- 1~ Jacobus van der Scheer, geb. Rolde ca. 1825, medisch doctor, heelmeester, verloskundige te Rolde, overl. Assen 6-6-1899, tr. (1) Assen 18-9-1861 Catharina Ploos van Amstel, overl. ald. 23~6~1865, tr. (2) Beilen 28-8-1867 Johanna Hillegonda Lucia van Loenen, geb. ca. 1842, overl. Arnhem 22-11-192 1.
- 3- **Rolina** van der Scheer, geb. Coevorden 6~1~1819, overl. ald. 9-8-1819.
- 3~ Wobbina Catharina van der Scheer, geb. Coevorden 11-1-1821, tr. Ernst Karel Johannes Bertling.

Uit het tweede huwelijk:

- 4~ Johannes van der Scheer, geb. ca. 1833, officier van gezondheid le klas te Leeuwarden, officier in de Orde van de Eikenkroon, overl. Leeuwarden 16-5-1911, tr. ald. 10-11-1864 **Margaretha Comelia Bolman**, geb. ca. 1832, overl. ald. 16-6-1907.
- 5~ M.L. van der Scheer, geb. Rolde 28-2-1838, overl. Assen 2-2-1911, tr. mr. S.A. Hulst, geb. 1842, rechter Arrondissementsrechtbank te Assen, overl. ald. 28-11-1931.

V-4 EVERT VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen 19-6-1712, landbouwer, overl. 1775, tr. ald. 20-9-1744 AALTJE DEURING, wed.v. Jan van Stendelo.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Jan van der Scheer, ged. Gramsbergen juli 1745.
- 2~ Hendrik van der Scheer, ged. Gramsbergen 6-3-1748.
- 3~ Roelof van der Scheer, ged. Gramsbergen 22-6-1749.
- 4~ Roelof van der Scheer, ged. Gramsbergen 26-7-1750.
- 5~ ROELOF VAN DER SCHEER, volgt VI-3.
- 6~ Hendrikjen van der Scheer, ged. Gramsbergen 15-9-1754.
- 7~ Hendrikjen van der Scheer, ged Gramsbergen 20-2-1756.
- 8~ Lambert van der Scheer, ged. Gramsbergen 29-3-1759.

VI-3 ROELOF VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen 25-12-1751, overl. 22-7-1793, tr. Gramsbergen 1-6-1777 SWAANTIEN MERJENBURG.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Evert van der Scheer, ged. Gramsbergen 8-6-1778.
- 2~ EVERT VAN DER SCHEER, volgt VII-4.

VII-4 EVERT VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen 14-5-1780, landbouwer, burgemeester ald., overl. 3-12-1841, tr. ald. 2-10-1801 JOHANNA ELISABETH VENEBRUGGE.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Zwaantjen van der Scheer, ged. Gramsbergen 5-4-1802.
- 2~ Karel Willem van der Scheer, ged. Gramsbergen 5-7-1803.
- 3~ Roelof Lambertus van der Scheer, ged. Gramsbergen 3-5-1805.
- 4~ Gezina van der Scheer, ged. Gramsbergen 8-3-1807.
- 5~ Roelof Lambertus van der Scheer, ged. Gramsbergen 23-4-1809, overl. 15-6-1865, tr. (1) N.N., tr. (2) N.N., tr. (3) Lubbighe Meijer.
- 6~ Zwaantje van der Scheer, ged. Gramsbergen 4-8-1811.

HENDRIK LAMBERTS VAN DER SCHEER, ged. Gramsbergen 6~10~1715, wonende te Almelo, overl. 1773, tr. **Delden 15~5~1746**
 TIJSJE VAN DER WAL, wed.v. **Arent van Heek**, van **Delden**.

Hendrik Lamberts van der Scheer begon in 1734 als lakei, later als kamerdienaar van de graaf van Rechteren te Almelo. Deze benoemde hem in 1744 tot beheerder der grafelijke banken van leninge. Hij moet tevens een soort rentmeester en vertrouwensman van de Van Rechterens geworden zijn. Dit blijkt duidelijk uit verschillende dokumenten uit het archief van Huize Almelo. In 1757 was hij momber over de dochter van de graaf Van Rechteren. Zijn zoon Adolf Frederik kreeg reeds als kleine jongen het recht van opvolging als beheerder der banken van leninge. Hij werd echter een ~ **gevier** ~ predikant.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Adolph Frederik van der Scheer, ged. Almelo 12-5-1747, predikant Nederduitsche Gereformeerde gemeente te Amsterdam, overl. ald. 8-1-1811, tr. Antonetta Maria Lutjes, ged. 1755, overl. ald. 30~3~1820.
- 2~ Everdina van der Scheer, ged. Almelo 17-8-1749.
- 3~ **Hendrika** van der Scheer, ged. Almelo 4~12~1754.

(Bron: particuliere collectie B.J. Finke te Zandpol)

Hoofdstuk 4

DE SLAG BIJ ANE 1227

De Gelkingen, een partij georganiseerde burgers, komen met steun van Rudolf, burggraaf van Ceovorden, in opstand tegen de zetbaas van de Utrechtse bisschop **Hardbert** van **Bierum**, Egbert van Groenenberg. De eerste onenigheden tussen Rudolf en Egbert waren er al in 1215 en nu de Gelkingen zich ontworstelden aan de macht van prefect Egbert om de handel beter te laten floreren, zag Rudolf zijn kans schoon om zich het burggraafschap van Groningen toe te **eigenen**. Hij verwoest het kasteel **Glimme** en verjaagt Egbert van Groenenberg naar Friesland. Egbert is echter ook niet voor een gat gevangen en hij omsingelt Groningen en sluit Rudolf in, die dan nog ternauwernood ontsnapt aan een gevangenschap. Rudolf keert **terug** naar Coevorden en brengt een leger bijeen en belegert wederom Groningen. Voor er echter een echte strijd uitbarst, besluit bisschop Otto 11 van der Lippe er zich mee te bemoeien. Hij roept alle edelen en gewapenden bijeen. Met buit en beloningen in het vooruitzicht gaan vele krijgslieden op weg naar het kasteel in Hardenberg, waar bisschop Otto 11 het grote en machtige bisschoppelijke leger bijeen laat komen.

Bisschop Otto heeft Rudolf en zijn strijdgenoten inmiddels in de ban gedaan en hun goederen verbeurd verklaard. Het is 27 juli 1227, de dag van beschermheilige Sint Panthaleon. Vol goede moed leiden de heren van Coevorden, Rudolf, Frederik en Godfried en hun vrienden **Menso** en Hendrik van Gravestorp hun schamele en armoedige leger dat bestaat uit lichtgewapende boeren uit Dalen, Loon, Steenvoorde en Goor. Zij verschansen zich achter een met gras en heide begroeide moerasvlakte en wachten de komst van de bisschop af.

Hoog gezeten op hun paarden en gehuld in zware harnassen rijden de meest bekende ridders rond: Gijsbracht van **Aemstel**, de heren van Woerden en Montfoort, graaf Floris van Holland, de graaf van Kleef, graaf Gerard van **Gelre**, graaf **Bodekin** van Bentheim, heer Jan VI van **Arkel**, proost Dirk van Deventer, heer Reinout van Rese, Otto's broer en Berend van Horstmar, de grootste held uit die tijd en schrik van de Sarracenen.

Langzaam rijdt de legerschaar richting Coevorden, waar zeevlak bij de Vecht een ordeloze groep 'soldaten', een groep boeren, aantreffen. De bisschop geeft het signaal tot de aanval en de ridders geven hun paarden de sporen. Een paar honderd meter gaat het goed, maar dan voelen de voorste paarden geen grond meer onder de hoven en ze zakken weg in het sponzige en stinkende moeras. De ridders zakken met hen mee, gehinderd door de zware harnassen. Natuurlijk verdwijnt niet het hele leger in het moeras, maar dan nadert het boerenleger over graspollen en de slechts hen bekende sluipwegen. Bewapend met speren, zwaarden, hooivorken en boerenmessen gaan ze de ridders te lijf, die zich niet kunnen verdedigen in de zware harnassen.

De graaf van **Gelre** en Gijsbrecht van Aemstel bijten in het stof en worden gevangen genomen. Berend van Horstmar, de grote held van Duitsland en de schrik van de Sarracenen, moet het tegen dit schamele boerenleger afleggen en

sneuvelt. Vele adellijke personen verdrinken. Anderen worden achtervolgd en beestachtig afgemaakt. Hun lijken worden beroofd.

De grootste vijand blijft echter ook niet ongemoeid. De bisschop zelf wordt als een rund afgeslacht. Zoals dr. Johan Picardt omschrijft: 'En de verloren bisschop wordt weer gevonden in een moeras, doodt, zeer mismaakt, zijnde zijn hoofd met vlakzwaarden gelijk als gevild.'

Na de dood van bisschop Otto 11 wordt al snel een nieuwe bisschop gekozen. Het kerkelijk bestuur in het Sticht Utrecht werd nu bekleed door Willebrand van Oldenburg, broer van de graaf van Oldenburg. Willebrand besluit de zielen van zijn voorganger Otto 11 en de gesneuvelden te wreken door de kastelein van Coevorden, nog steeds Rudolf, geduchtig te straffen.

De bisschop en de zijnen trekken ten velde tegen hem en bij Peize werd het een overwinning. Vele Gelkingen werden gevangen genomen en een deel van de **Drenthen** werd vermoord en geradbraakt. Het hoofddoel was echter nog niet bereikt. Rudolf van Coevorden was nog niet gevangen genomen. De bisschop vraagt steun aan de keizer en de paus, die aflaten uitreikten aan allen die deelnamen aan de grote kruistocht tegen Rudolf van Coevorden. Met een in die tijd immens leger trekt de bisschop in 1228 ten strijde.

Bisschop Willebrand splitst zijn leger op in zes groepen, die van zes zijden Drenthe **binnenvielen**. Rudolf had zelf zijn leger ook opgesplitst, maar dit was niet opgewassen tegen het grote bisschoppelijke leger. Rudolf, die inzag dat hij aan de verliezende hand was, gaf zich op 10 oktober 1228 over. Hij en de **Drenthen** gaven 40 gijzelaars te Vollenhove.

Onder zekere voorwaarden worden Rudolf, zijn broers Hendrik en Godefried en hun vrienden **Menso** en Hendrik van Gravestorp uit de ban gedaan:

1. Rudolp van Covorden sal op staende voet overleveren het Kasteel tot Covorden, en het Huys te **Laer**, gheleghen in de Graefsschap **Benthem**.
2. Sal mede quiteren al zijn recht, dat hy heeft in de Landschap Drenth.
3. Sal aen den Bisschop betalen drie duysent **Marck**, voor de schade die hy den Bisschop aengedaen heeft.
4. Sal op zijn kosten werven **hondert** Ruyters, om die te **senden** in Lijflandt, om onder Christen **Heeren** te dienen tegen d'ongeloovige Heydens.
5. Sal op 't swarte Water by **Swolle** een Klooster stichten van vijftientigh Baghijnen, van S.Benedictus ordre.
6. Sal op de plaets, genaemt de Mommerijten, daer den Bisschop dootgeslagen is, tot **versoeninge** des dootslachs, **fonderen** een Collegium van vijftientigh **Canoniken**.

Eylard van Bentheim werd door de bisschop aangesteld als kastelein van Coevorden. Rudolf, die het met kon verkroppen dat hij zijn bezit kwijt was geraakt, nam op 3 september 1229 bij verrassing het slot weer in, geholpen door een bediende van Eylard die hij daarvoor omgekocht had. Bisschop Willebrand rustte zich weer uit voor een strijd tegen de kastelein van Coevorden. Deze

voorzag dat hij nu voorgoed het onderspit zou delven en sloot daarom met de vijand, die zich op het kasteel te Hardenberg ophield, een wapenstilstand van 15 dagen.

Tijdens de wapenstilstand nam Rudolf een besluit en begaf zich met zijn vriend Hendrik van Gravestorp naar de bisschop om tot een overeenkomst te komen. Ze worden echter gevangen genomen en op 25 juli 1230 levend geradbraakt. **Er** was een einde gekomen aan het leven van een geduchte tegenstander van de bisschop. Rudolfs broer, Frederik, die wordt aangesteld als kastelein van Coevorden, probeert de moord op zijn broer te wreken, maar al zijn pogingen mislukken. Op 27 juli 1233 sterft bisschop Willebrand.

De bisschop werd opgevolgd door Otto III van Holland, een broer van graaf Floris van Holland. Hij maakte er onmiddellijk werk van de **Drenthen** te bedwingen en tot hun plicht te roepen. Hij bracht een leger op de been, maar de beangstigde **Drenthen** zonden afgevaardigden naar bisschop Otto III en er werd een vergelijk getroffen:

‘In dese Vreede-handelinge hebben de **Stenden deser** Lantschap aengenomen een klooster te **fonderen** voor de Susteren der Cistertier-Ordre, en dat **selve** te begiftigen met jaerlijkse renten en inkomen’, aldus dr. Johan Picardt.

Het klooster moet gesticht zijn tussen 1234, toen de onderhandelingen met de bisschop plaatsvonden, en 1246, toen de abdij officieel in de Cisterciënzerorde werd opgenomen volgens het besluit van het generaal-kapittel van de orde. De grondslag van het klooster Beate Maria in Campis was gelegd.

Plaats van de slag in 1227

De slag tussen de **Drenthen** en het bisschoppelijk leger op 27 juli 1227 is in de huidige geschiedenis bekend als de Slag bij Ane. In Ane is een gedenksteen opgericht om te herinneren aan het feit dat in die plaats de beruchte slag heeft plaatsgevonden.

Momenteel is er echter sterke verdeeldheid over de plaats waar de slag heeft plaatsgevonden, maar het begint er meer en meer op te lijken dat de strijd niet bij Ane heeft plaatsgevonden, maar veel dichterbij Coevorden, waarschijnlijk zelfs op Drents grondgebied over de Kleine Vecht nabij het erve De Kleine **Scheere**. Dit grondgebied zou volgens de verhalen van dr. Johan Picardt de Mommerijten, ook wel Bommeriete genoemd, moeten heten.

De lokatie van het klooster Beate Maria in Campis, dat waarschijnlijk op dezelfde plaats heeft bestaan als het latere huis ten Clooster, bevestigt deze mening in sterke mate. Het klooster moest namelijk gebouwd worden op de plek waar bisschop Otto II van der Lippe en de zijnen de dood vonden. Het klooster stond aan de rand van het grondgebied dat volgens **Picardt** de Mommerijten werd genoemd.

Klooster Beate Maria in Campis

Zoals we zagen werd de abdij in 1246 officieel opgenomen in de Cisterciënzerorde. Voor die tijd stond de abdij onder de jurisdictie van de bisschop

van Utrecht. Na de opname in de orde werd de abdij echter onder de hoede gezet van de abt van het moederklooster Aduard. De taak van de **vaderabt** werd in 1246 voor het eerst opgedragen aan abt Eylward, die van 1242 tot **1254** abt was. Hij had zich er ook mee bezig gehouden dat de abdij in 1246 in de Cisterciënzerorde werd opgenomen. Waarschijnlijk hield Eylwards voorganger, abt Wigbold, die van 1216 tot 1242 abt was, zich ook al bezig met de eerste stichting.

Pas van maart 1253 is er een oorkonde bekend, waarin het klooster te Coevorden betrokken was. De abdis en haar Conventus **sanctae Mariae** de Campe juxta Covorde hebben bij bisschop Hendrik van Utrecht geklaagd over de slechte staat van hun klooster, over de weinige en onvruchtbare landerijen en over de vele overstromingen ter plaatse. De kloosterlingen zagen zo geen kans om zich in stand te houden en ze vragen daarom overplaatsing van hun klooster aan.

De oorspronkelijke oorkonde is met meer voorhanden, maar we treffen haar aan in de vidimus van 22 juli 1312 van Guy van Avesnes, bisschop van Utrecht. Gevraagd wordt om overplaatsing naar Barlehare en Sebekeloe. De bisschop geeft hiertoe toestemming. Toen in 1254 graaf Otto van Bentheim het convent Beate Marie in Campetis een stuk grond in de kamp van de hoeve Itterbeek, geheten de Morkule, schonk om daar een huis te timmeren en een bouwhoeve aan te leggen, was het convent nog steeds bij Coevorden gelegen. De plannen om te verhuizen naar Balderhaar en Sibculo waren waarschijnlijk toen nog niet opgegeven. Het huis Itterbeek lag namelijk dicht in de buurt van de hiervoor genoemde plaatsen. De kloosterlingen hebben echter besloten zich elders te vestigen, want in 1259 wordt er door de abdis en het convent van het klooster **sancte Marie iuxta Covordiam** besloten om over te gaan tot een goederenruil tussen graaf Otto van Bentheim en het klooster. **Hako**, zoon van Stefanus van Hardenberg, moet als leenman van de graaf van Bentheim, de goederen die hij in leen heeft ruilen voor de huizen 'in Campen', Anewede (**Anevelde**), Itterbeke en goederen te Lutten. Het klooster krijgt in ruil hiervoor een 'curtem Durse, molendium adiacens ipsi curti cum **pascuis**, aquis, **pratis** et omnibus infra **marcham** Durse ad ipsam curtem' (hof te **Deurze**, met de plaats voor het **malen** liggend bij datzelfde hof (molen) met weiden, wateren, velden en alles gelegen onder de marke van **Deurze**)

Het convent vestigt zich uiteindelijk niet in **Deurze**, maar zoekt haar heil wel in de omgeving, ten oosten van Rolde. De zusters verhuisden in 1260 of 1261 naar de plaats genoemd (**H**)assen in de parochie Rolde, waarmee een einde kwam aan het kloostergebeuren in Coevorden.

(Bron: 'Van Robertus van Molesme tot Beate Maria in Campetis', door B.J. Finke)

Hoofdstuk 5

HET ERVE DE KIEFT, voorheen DE MEPPELE

Historische gegevens betreffende het erve De Meppelle

- 1397 Volgens de schattingslijst van de bisschop van Utrecht betaalt Gerd ter Meppelle een **1/2 mudde** pacht
- 1425 Johan en **Henric** ten Meppelle betalen volgens het bisschoppelijk archief te Utrecht 8 112 gulden boete wegens poging tot doodslag
- 1474 Volgens de schattingslijst van de bisschop van Utrecht betaalt Beemdt ter Meppelle 2 mud pacht
- 1490 Volgens de schattingslijst van de bisschop van Utrecht betaalt Geert ten Meppell **1/2 mudde** pacht
- 1520 **Henric** ter Meppel heeft 'in pachte' zijn tienden afgedragen aan Reijndt van Assewijn (bron: R.A. Zwolle, Schattingsregisters van Salland 1520, Mensema)
- 1520 **Henric** ter Meppel heeft een stuk hooiland en een stuk 'voele landen' verhuurd; de huur bedraagt elk 1 pond (bron: R.A. Zwolle, Schattingsregister van Salland 1520, Mensema)
- 1529 **Henric** ter Meppel heeft opnieuw zijn tienden afgedragen (bron: idem)
- 1609 Het erve De Meppel met de Hillebrantsmaete wordt in een oorkonde genoemd als onderdeel van het landgoed De Groote Scheere (bron: Ter Kuile)
- 166118 Op de Meppelle worden gedoopt de kinderen van **Jann** Kijft op de Meppel, zijnde **Jann**, Geert, Egbert, Roelof en Eva.
N.B. In het Oldenhof-gebied zit nog een Geert Kieft en in Anerveen een Roloff Kieft.
- 167213 In Noordoost-Salland is het platteland sterk geruïneerd en zijn de erven afgebrand als gevolg van de oorlogshandelingen, waaronder De Meppel. Het huis De Grote Scheere is opgeblazen.
- 1675 Jan **Teelen** op de Meppel betaalt 3 gulden hoofdgeld.
- 1675 Huwelijk op De Meppelle van **Wigbolt** Telen en **Janna** Willems.
- 1682 **Wigbolt** op den Kivit is eigenaar van grond in Ane.
- 1688 **Mette Wigbolt** huwt Jan Arens op de Kyft.
- 1693 Willem Wigbolts en zijn vrouw Eva **Jans(en)** kopen 'erve of goet De Meppelle' van de heer en vrouwe Van den Swanenberg tot Gramsberge.
N.B. Eva is waarschijnlijk dochter van Jan Odink van de Landweer en **Mette**.
- 1693 De halve erve De Meppelle wordt doorverkocht aan Gerrit Eghberts Eysinck en zijn erfgenamen.
- 1693 Willem Wigbolts en Eva Jans krijgen een dochter **Annegien**, die later erfdochter wordt.
Via dochter **Annigje**, die trouwt met Roelof Everts, ontstaat het begin van de Kieftlijn te Holthema, deels via vrouwelijke lijn en naamsaunam Kieft.

In 1766 koopt Willem **Kieft** van de erfgenamen van dan al wijlen Herm Peters en Woltertien Herms het 'oprechte vierde part van 't erve Meppel of Den Cijft'. In 1805 koopt **Jannes** Kijft het nog ontbrekende vierde deel van 't Erve Meppeling', waardoor weer de hele Meppele één eigenaar heeft.

- c. 1700 Eva Jansen hertrouwt met Derk Derksen. Het echtpaar krijgt drie dochters: **Geesje** Derksen (1701), Trijntje Derksen (1706) en **Jannigje** Derksen (1711).
- 1716 Gerrit Egberts Eysinck en **Jantien** Weggemans verkopen hun helft aan Herm Peters van Ane en Woltertien **Herms** Nijenhuis/Nienhuis.
Gerrit **Egberts** en **Jantien** Weggemans zijn waarschijnlijk tot circa 1713 de bewoners van de tweede Meppele helft. Na 1713 vermelden de kerkboeken dat 'Op de Kijf' kinderen worden gedoopt van Albert Egberts en Berendje Egberts: Egbert (1714), Aaltje (1716), Egbert en Hendrikje (1719) en **Hendrik** (1722).
- c. 1720 Egbert Jans, **schoonzoon** van Herm Peters (eigenaar van halve Meppele), gaat na zijn huwelijk met **Jennigje** vlak boven het erve De Meppel op erve De **Holte/Hulte** wonen. Het echtpaar krijgt twee kinderen: Jan (1722) en **Fennigje** (1723). De kinderen sterven beide waarschijnlijk jong evenals hun moeder **Jennigje**. Egbert hertrouwt met **Wibbigje** Smit en verlaat De Holte en vertrekt naar De **Meene**.
- 1724 Harm Derksen ~ mogelijke familie van Derk Derksen, echtgenoot van Eva Jansen ~ komt met attestatie van Dalen naar Gramsbergen, mogelijk als **pachter/beheerder** van het halve erve De Meppele voor eigenaar Egbert Jans, die naar De **Meene** is vertrokken. Zie voor de genealogie Meppelink bijgaand overzicht.
- 1748 Volkstelling 1748: Roelof Cijft op de **Meppelt** heeft 1 schoorsteen volgens het register van aangegraven landen.

Genealogie Kieft

I WIG(H)BOLT TELEN, tr. 1675 JANNA WILLEMS.

In het verpondingsregister van Gramsbergen 1726 wordt vermeld Wighbelt, betalende **f 9~8~0** verponding. Het vuurstedenregister van Ane 1682 noemt een zekere **Tielen** Hendrix, die 1 stookplaats heeft, waarvan **Wigbolt** op Den Kivit eigenaar is.

Uit dit huwelijk:

1~ WILLEM WIGHBOLTS, volgt 11.

II WILLEM WIGHBOLTS, wonende op het erve De Meppele, later geheten De **Kijfte** te Holthema 1693, overl. ca. 1700, tr. EVA JANSEN, tr. (2) Derk Derksen.

Op 2 december 1693 is een akte gepasseerd waarin Johan Molckenbour, scholtus van den Hardenberg, met de keurnoten **Hermen** Volckers en Berent **Braack**, verklaart dat voor hem is gecompareert **Jannes** van **Vaassen**, rentemeester van de Grootte Scheer als volmacht voor de Welgeb. Heer en Vrouw van den Swanenbergh tot Gramsberge en waarin deze het Erve off goet de Meppele in vasten Erfcoop Eeuwiglijck en Erffelijck overdragen aan Willem Wighbolts en Eva Jansen sijn huisvrouw.

Uit dit huwelijk:

1~ ANNEIANNIGJE WILLEMS, volgt 111.

III ANNE/ANNIGJE WILLEMS, geb. 1693, j.d. op den **Kievit/Kieft** 1719, tr. Hardenberg 5-11-1719, Gramsbergen 26-11-1719 **ROELOF EVERTS CIJFT**, j.m. van Aene 1719.

De volkstelling van 1748 van Holthone vermeldt dat op erve Cijft wonen Roelof Cijft en zijn vrouw Anne, samen met een drietal kinderen die jonger zijn dan 10 jaar, Willem, Evert en Swaantien, en een meid Geertruid.

Het register van vuurstedengeld van Salland vermeldt dat in 1675 en in 1682 in de buurtschap Oldenhof het erve De Kijft voorkomt. In 1682 wordt vermeld dat de bewoner van het erve 'zelfs **eijgen(aer)**' is. De belasting die betaald moet worden bedraagt f 1~0~0. Het register van 1675 vermeldt nog dat de buurtschap Oldenhof 'geheel geruineert geweest' is.

Uit dit huwelijk:

1~ Swaentje Kieft.

2~ WILLEM KIEFT, volgt IV.

3~ Evert Roelofs **Tab(b)ernakel**, geb. **Kieft**, j.m. van den Kijft 1758, wonende op het erve Tabernakels te Holthone, tr. Hardenberg 9-4-1758 **Hendrikje/ Hendrickien/ Henne Hendriks**, geb. Hol thone, ged. Gramsbergen 26~11~1730, j.d. van Holthoon 1758.

IV WILLEM KIEFT, overl. voor 22-4-1780, tr. FENNIGJE HENDRIKSEN.

Uit dit huwelijk:

1~ Hendrik Willemsen.

2~ Roelof Willemsen.

3~ GRIETIEN WILLEMSSSEN KIEFT, volgt V.

4~ **Annigje** Willemsen.

V GRIETIEN WILLEMSSSEN KIEFT, tr. JANNES JANSEN.

Op 22 april 1780 wordt voor Jacobus van Riemsdijk, scholtus van Hardenbergh, Heemse en Gramsbergen, een huwelijksvereenkomst gesloten tussen **Jannes** Jansen, j.m. en bruidegom, en Grietien Willemsen, j.d. en bruid. Geregeld wordt dat het aanstaande echtpaar direkt na de huwelijksvoltrekking de geregte halfscheid van de gehele boedel van de **bruids** overleden vader Willem Kijft en de nog levende moeder Fennegien Hendriks zal krijgen toebedeeld. Na het overlijden van de moeder zullen zij ook de andere geregte helft in toegewezen krijgen.

Voorwaarde is wel dat aan de zuster en twee broers van de bruid, met name Annegien, Roelof en Hendrik Willemsen, ter voldoening van de erfportie het volgende zal worden voldaan:

Annegien Willemsen ontvangt na het overlijden van haar moeder of als zij eerder komt te trouwen een somma van **50** guldens, bruidsklederen, **bedde met** zijn toebehoren, een kaste en een koe. Roelof Willemsen en Hendrik Willemsen na het overlijden van hun moeder of als zij eerder trouwen een somma van 75 guldens ieder, en bruidegomsklederen, een kiste en een koe. Tot hun trouwen kunnen zuster en broers op de kosten van hun zuster Grietien blijven wonen op de ouderlijke boerderij.

Uit dit huwelijk:

1~ **WILLEM KIEFT**, volgt VI.

2~ Jan Kieft.

3~ **Fennegien** Kieft.

4~ Jan Kieft.

VI **WILLEM KIEFT**, tr. **FENNEGIE**N KWANT.

Uit dit huwelijk:

1~ **JANNES KIEFT**, volgt VII.

VII **JANNES KIEFT**’, tr. 17-6-1841 **BERENDINA LOSHAAR**, dr.v. Willem **Loshaar** en Geesjen Kwant.

Uit dit huwelijk:

1~ Willem Kieft.

2~ **WILLEMINA KIEFT**, volgt VIII.

3~ **Geesje** Kieft.

4~ **Jennigje** Kieft.

VIII **WILLEMINA KIEFT**, tr. **HENDRIK VELTINK**, naamswijziging Kieft bij Koninklijk Besluit d.d. 24-6-1896, **zn.v.** Egbert Veltink en Hendrikje Bouwhnis.

Uit dit huwelijk:

1~ Berendina Kieft, **geb./ged. Holthema/Gramsbergen** 17-9-14-11-1883, tr. 20-3-1913 Albertus Iemhoff, geb.

- 19-12-1884, overl. 12-3-1963, **zn.v.** Gerrit Jan Iemhoff en Johanna Hermina **Zwijze**.
- 2~ Hendrikje Kieft.
- 3~ **Jannes** Kieft, wonende te Holthema, tr. Berentien Slingenbergh, geb. Gramsbergen 17-3-1894, **dr.v.** Hendrik Slingenbergh en Johanna **Meilink**.
- 4~ Johanna Kieft.

Genealogie Meppelink

I HARM DERKSEN, tr. HILLE VAN ENGEN

Harm Derksen komt in 1724 met attestatie van Dalen naar Gramsbergen, mogelijk als pachter/beheerder van het halve erve De Meppelle voor eigenaar Egbert Jans, die naar De **Meene** is vertrokken. Harm Derksen en zijn vrouw Hille van Engen kopen in 1737 een halve **veenslag** op 't Anerveen en vertrekken van het erve De Meppelle samen met hun zoon Derk Harms Meppeling naar Anerveen.

Uit dit huwelijk:

- 1~ DERK HERMSEN, volgt 11.

II DERK HERMSEN/HARMS TER MEPELEN/MEPPELINK, overl. 17-11-1804, verhuizen van Anerveen naar Vliegghuis (Coevorden) 25-7-1762, tr. 10-4-1737 FENNE(TJEN) HARMS, uit Agtelaar 1737, overl. 1-12-1793.

Volgens de volkstelling van 1748 wonen op het erve 't Snijder te Anerveen Derk Harms, zijn vader Harm, zijn vrouw Fenne, de kinderen Hilligje, Harmen en Hendrik, en knecht Lucas. Derk Harms Meppelink van Anerveen koopt in 1769/170 in Schoonebeek het Vliegmeijerhuis voor 824 Hollandse guldens.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **Hilli(gje)** Derksen Meppelink, geb. Anerveen 20-9-1739, tr. 1761 Jan Wamers.
- 2~ HARM(EN) MEPELING/MEPPELINK, volgt 111-1.
- 3~ HINDRIK MEPELING/MEPPELINK, volgt III~2.
- 4~ DERK MEPELING/MEPPELINK, volgt III~3.
- 5~ Harm **Meppelink**, geb. Anerveen 4~7~ 175 1.
- 6~ Harmen **Meppelink**, geb. Anerveen 10~7~1752.
- 7~ Lubbert Meppelink, geb. Anerveen 11~3~1756, tr. 28-10-1781 **Geesje Warner**.

111-1 HARM(EN) MEPELINGMEPPELINK, geb. Anerveen 4-3-1742, j.m. van het Vliegghuis 1766, wonende op de **Anholt** 1772, tr. (1)

Schoonebeek 8~6~ 1766 ZWAANTIEN KLASSEN/KLAZEN, ged. ald. 4-8-1743, j.d. van Schoonebeek 1766, dr.v. Warse Berent Klaas, tr. (2) Schoonebeek 10-1-1800 HINDRIKA SCHOEMAKER, j.d. van Emmelenkamp.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Warse Meppeling, geb./ged. Schoonebeek 11/12~11~1769.
- 2~ Vennegien Meppelink, geb./ged. op de Anholt/Schoonebeek 16/23~2~1772, j.d. van de Anholt, wonende te Schoonebeek 1797, tr. Schoonebeek 23-4-1797 Harm Brings, j.m. van Emmen, wonende te Schoonebeek 1797.
- 3~ Jan Meppeling, geb./ged. Schoonebeek 418-9-1776.
- 4~ Jantien Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 18/25~1~1778, j.d. van Schoonebeek 1804, tr. Schoonebeek 29~4~1804 Berend Jansen, j.m. van Emmen 1804.
- 5~ HARM(EN)/HARREM
MÖPPELING/MÖPPELINK/MEPPELINK, volgt IV-1.
- 6~ Derk Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 18123-3-1783.

IV-1

HARM/HARMEN/HARREM

MÖPPELING/MÖPPELINK/MEPPELINK, geb./ged. Schoonebeek 1/7~1~1781, j.m. van Schoonebeek 1807, tr. (1) Schoonebeek 8-11-1807 ANNEGIEN/ ANNECHIEN EISSEN, geb./ged. Schoonebeek 5/11~4~1779, j.d. van Schoonebeek 1807, overl. Schoonebeek 27-12-1842, dr.v. Geert Eissen en Hillegien Hekmans, tr. (2) Schoonebeek 20~1~1847 HENDRIKJE BREEMANS, geb. 4-7-1819.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ GEERT MÖPPELING/MEPPELINK, volgt V.
- 2~ Zwaantien Möppelink, geb./ged. Schoonebeek 6114-1-1810.
- 3~ Hillechien Möppelink, geb./ged. Schoonebeek 117-12-1811.
- 4~ Harmannus Meppdink, geb. Schoonebeek 12-10-1815.

Uit het tweede huwelijk:

- 5~ Hendrik Meppelink, geb. Schoonebeek 23~4~1852.
- 6~ Hillegje Meppelink, geb. Schoonebeek 14~1~1854.
- 7~ Hermannus Meppelink, geb. Schoonebeek 3-1-1856.
- 8~ Annigje Meppelink.

V

GEERT MÖPPELING/MEPPELINK, geb./ged. Schoonebeek 17/25~7~1808, tr. Schoonebeek 19-3-1853 JOHANNA UNIJ.

Uit dit huwelijk:

- 1~ HARM MEPPELINK, volgt VI.

- 2~ **Annechien** Meppelink, geb. Schoonebeek 12-2-1838.
- 3~ **Aaltje** Meppelink, geb. Schoonebeek 2-1-1841, tr. **Geert** Engbers.

VI   **HARM** **MEPPELINK**, geb. Schoonebeek 20~5~1835, tr. Schoonebeek 10~5~1863 **HINDERKIEN** **VEENEN**, geb. 12-12-1832.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **GEERT** **MEPPELINK**, volgt VII.

VII   **GEERT** **MEPPELINK**, geb. Schoonebeek 17~10~1876, overl. Schoonebeek 4~12~1960, tr. Schoonebeek 28~4~1899 **HENDRIKJE** **GOMMER**, geb. Schoonebeek 1~7~ 1871, overl. Schoonebeek 15-8-1950.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **Johanna-** Meppelink, geb. Schoonebeek 29~3~1900, overl. 22-2-1988.
- 2~ **DERK** **MEPPELINK**, volgt VIII.
- 3~ **Harm** Meppelink, geb. Schoonebeek 11-5-1902, overl. 5~5~ 1978.
- 4~ **Geert** Meppelink, geb. Schoonebeek 25~2~1907, overl. X3-4-1981.
- 5~ **Stiena** Meppelink, geb. Schoonebeek 29~6~1905, overl. 20~5~1984.
- 6~ **Hendrika** Meppelink, geb. Schoonebeek 29-11-1910, overl. 8-12-1913.

VIII   **DERK** **MEPPELINK**, geb. 26-4-1901, overl. 25-4-1963, tr. 29-5-1915 **HENDRIKJE** **ROTMENSEN**, geb. 24~12~1902, overl. 15-2-1932.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **Johannes** Meppelink, geb. 8~ 1 1~ 1926, tr. 22-5-1956 **Hendrika** **Ellen**, geb. 6~7~1926.
- 2~ **Hendrika** **Johanna** Meppelink, geb. 9-8-1929.
- 3~ **Geert** Meppelink, geb. 14-6-1931, overl. 13-9-1945.

III~2   **HINDRIK** **MEPPELING/MEPPELINK**, j.m. van Anerveen, wonende op het Vlieghuis 1773, tr. Schoonebeek 20~5~1773 **JANHEN** **UNIJ**, j.d. van Schoonebeek 1773.

Uit dit huwelijk:

- 1~ **DERK** **MEPPELING/MEPPELINK/MÖPPELINK**, volgt IV-2.

- 2~ Hindrikjen Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 2/8~4~1776.
- 3~ Jan Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 12/18-5-1777.
- 4~ Harm Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 12/14~6~1778.
- 5~ JAN MEPPELINK, volgt IV-3.

IV~2 D E R K MEPPELING/MEPPELINK/MÖPPELINK, geb./ged. Schoonebeek 6/10~4~1774, wonende op het Vliegghuis 1803-1810, tr. GEESIEN KLAASEN, geb./ged. Schoonebeek 17/21-1-1772, dr.v. Berend Klasen en Geessijn Laarhuis.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Hindrik Meppelink, geb./ged. op het Vliegghuis/Schoonebeek 16/17~4~1803.
- 2~ Berend Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 5/13~4~1806.
- 3~ Jan Möppelink, geb./ged. op het Vliegghuis/Schoonebeek 1/4~11~1810.

IV-3 JAN MBPPELINK, geb./ged. Schoonebeek 518-7-1782, j.m. van het Vliegghuis 1805, tr. Schoonebeek 13~1~1805 AALTIEN JANSEN, j.d. van Wachstum, wonende op het Vliegghuis 1805.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Aaltien Meppelink, geb./ged. Schoonebeek 17/21~4~1805.

111-3 DERK MEPPELING/MEPPELINK, j.m. van Anerveen, wonende te Schoonebeek 1770, wonende op het Vliegghuis 1772, tr. ald. 2~5~1770 JANTIEN HANNEKEN, ged. Schoonebeek 1-8-1745, j.d. van Schoonebeek 1770. dr.v. Hamke Weggemans Hanneken.

Derk Meppelink en Jantien Weggemans vertrekken in 1771 naar Coevorden, waar ze het borgerrecht kopen.

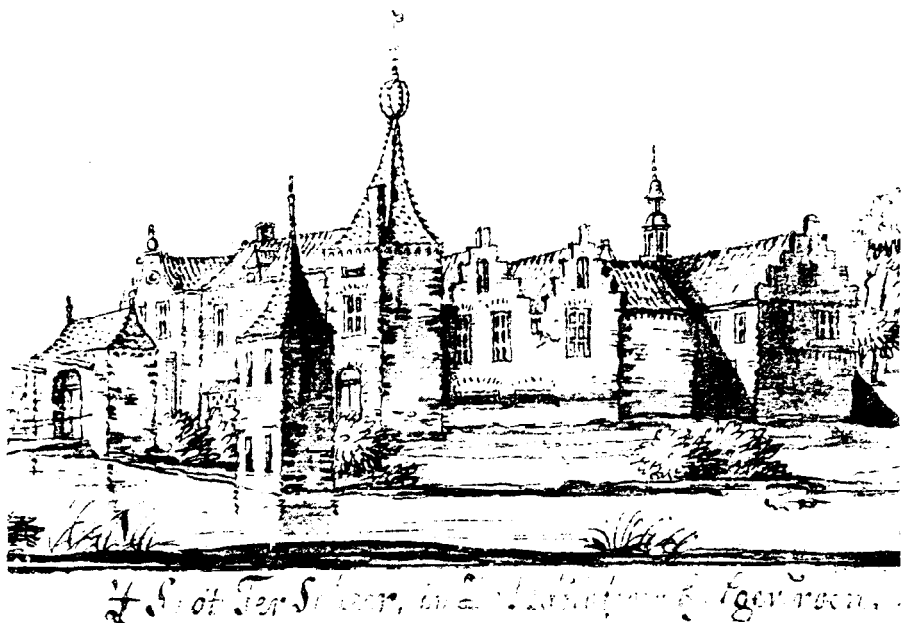
Uit dit huwelijk:

- 1~ Derk Meppelink, geb./ged. Vliegghuis/Schoonebeek 17/21-1-1772.

(Bron: 'Vier eeuwen Iemhoff. Kroniek van een boerengeslacht'. door G.J. Iemhoff, particuliere collectie H.P. Meppelink te Hilversum, en particuliere collectie B.J. Finke te Zandpol)

Hoofdstuk 6

HET HUIS DE GROTE SCHEER

Een tekening van P. van Liender uit 1760. 't Slot Ter Scheer.

Aan de weg van Hardenberg naar Coevorden ligt het landgoed De Grote Scheer. Nog steeds vormt het huis De Grote Scheer, ook wel Ter Scheer genoemd, het middelpunt van dat landgoed, gelegen in hoog opgaand hout aan de Coevordense Vecht. Voor 1795 maakte dit goed deel uit van de marke Holthone in het schoutambt Hardenberg. Nadat in april 1811 dit schoutambt werd gesplitst maakt het deel uit van de gemeente Gramsbergen.

Reeds in 1426 blijkt het huis Ter Scheer te bestaan. Toen scheidde de postulaat (kandidaat-bisschop) van Utrecht, Rudolf van Diepholt, de buurschap Holthone en het huis Ter Scheer af van het drostambt Salland, om het te voegen bij de bezittingen onder het bisschoppelijk kasteel te Coevorden. Deze scheiding sorteerde waarschijnlijk geen effect, want zowel het huis Ter Scheer als de buurschap Holthone werden in latere tijd gerekend tot het schoutambt Hardenberg en dus tot het drostambt Salland.

Pas in 1462 blijkt wie er eigenaar was van het huis: Albert van Steenwijk. In dat jaar schonk de heer van Gramsbergen, Hendrik van der Eze, een stuk land in de marke Holthone aan Van Steenwijk om dit te voegen bij de **bezittingen** van het huis Ter Scheer.

De eigendom van het huis Ter Scheer ging achtereenvolgens over in de volgende handen:

- 1462~1485** **Albert van Steenwijk**, gehuwd met Johanna van Selwerd, erfdochter van Hendrik van Selwerd, heer van Gramsbergen en grootgrondbezitter.
De Van Selwerds waren waarschijnlijk de eerste bezitters van de Grote Scheer geweest. Hendrik van Selwerd was kastelein van de Slingenburg, de bisschoppelijke sterkte in het schoutambt Hardenberg, ter verdediging van het bisschoppelijk slot te Hardenberg. Hendrik was zijn vader **Herman** van Selwerd in 1441 in dit ambt opgevolgd. Diens vader Hendrik van Selwerd had het ambt overgedragen aan zijn zoon **Herman**.
- 1485-1519** Johan van Steenwijk, overl. 1519, zoon van Albert van Steenwijk en Johanna van Selwerd, gehuwd met Lutgard van den Clooster.
- 1519-1539** Dirk van Steenwijk, overl. 1539, zoon van Johan van Steenwijk en Lutgard van den Clooster, gehuwd met **Bertha** van Vilsteren, dochter van Otto van Vilsteren, beleend met het bisschoppelijk leengoed Ilicke aan de Vecht in de buurschap Holthema en de Velde.
- 1539~?** Johan van Steenwijk, broer van Dirk van Steenwijk, gehuwd met Johanna van Dorth.
- ?~1610** Johan van Steenwijk, overl. 1610, zoon van Johan van Steenwijk en Johanna van Dorth, tr. (1) Margaretha van Isselmuden, tr. (2) N.N., tr. (3) Josina van Wullen.

Het moeten op de Grote Scheer spannende tijden zijn geweest tijdens het begin van de 80 jaren van opstand tegen de heerschappij van de Spaanse koning. Meerdere malen was de Scheer het toneel van oorlog en krijg. Nu eens trokken Spaanse troepen, dan weer Staatse troepen langs het huis. Hun doel was meestal de belangrijke vesting Coevorden. Toen in 1592 prins Maurits het beleg sloeg voor de vesting Coevorden, nam deze zijn intrek op de Grote Scheer om van daar uit de operaties te leiden. Bij die gelegenheid liet hij tevens het fraaie geboomte rond het huis kappen. Het volgende jaar probeerden de Spanjaarden, die nog steeds vaste voet in Twente hadden, Coevorden te heroveren. Ook hun krijgsoverste, Verdugo, nam toen zijn intrek op de Scheer en op het huis ten Clooster onder Coevorden.

- 1610~1628** Anna van Steenwijk, dochter van Johan van Steenwijk en Margaretha van Isselmuden, tr. (1) Gerhard Sloet, tr. (2) 1612 Engelbert van **Ense**, katholiek, kapitein in het Spaanse leger, zoon van **Everhard** van **Ense**, heer van den **Brinck** en de Heest, eigenaar van het Drostenhuis aan de Melkmarkt te Zwolle, en Johanna van den Clooster.
- 1628~1632** De erfgenamen van **Anna** van Steenwijk voeren strijd om haar nalatenschap. In 1632 werd de strijd beslecht door een uitspraak van

Ridderschap en Steden, die in het voordeel van de Van Ense's uitviel.

- 1632-1636 Engelbert van Ense, overl. Wenen 1636 als kamerheer van de keizer, zoon van **Everhard** van Ense en Johanna van den Clooster, hertrouwde met gravin Van Slichtenveldt.
- 1636-1664 Johan Godfried van **Ense**, overl. 1664, tr. 1650 Catharina Sophia van Essen, eigenaresse van het huis Zwanenburg onder **Heerde**.
- 1664~? Onmondige kinderen van Johan Godfried van Ense, onder voogdijschap van Sophia van Voorst.

Een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de Grote Scheer werd geschreven in 1672. In dat jaar was de Republiek in oorlog geraakt met de koningen van Groot-Brittannië en Frankrijk en met de bisschoppen van Munster en Keulen. De bisschop van Munster, Bernhard van **Galen**, bijgenaamd Bommen-Berend, was de noordelijke provincies binnengevallen. Op het huis Ter Scheer capituleerde de Ridderschap van Overijssel zonder slag of stoot, weldra gevolgd door de drie **IJsselsteden** Deventer, Kampen en Zwolle. Op de Grote Scheer werd toen de bisschop van Munster als landsheer erkend en werd de Unie van Utrecht verlaten. Na zijn smadelijke nederlaag voor de stad Groningen werd de bisschop van Munster tot de aftocht gedwongen. Nadat ook Coevorden weer op de bisschop veroverd was, rukten de troepen onder bevel van de verdediger van Groningen, **Carel Rabenhaupt**, aan op de Scheere. Zonder slag of stoot werd dit huis veroverd en vervolgens opgeblazen.

Engelbert Rijckwijn van Ense woonde gedurende de roerige jaren 1672-1675 op zijn huis te Zwolle. Nadat hij hertrouwd was met Maria Elisabeth van Bemsau vestigde hij zich met zijn vrouw op het huis Zwanenburg te **Heerde**.

- ?-1718 Engelbert Rijckwijn van Ense, tr. (1) N.N., tr. (2) Maria Elisabeth van **Bernsau**.
- 1718-1737 Frederik Derk van Ense, ambtsjonker van **Heerde**, zoon van Engelbert Rijckwijn van Ense. Aangezien diens belangen meer op de Veluwe lagen dan in Salland, verkoopt hij in 1737 de Grote Scheere.
- 1737-1753 Evert **Elbert** Anthony van Raesfelt, kolonel en gouverneur van Philippine, overl. Bergen in Henegouwen 1745, zoon van Arend van Raesfelt van de Pol en Fosca van Bellinchave, gehuwd met Jacoba Henriëtte Arnolda van Uterwijck, overl. 1753.
- 1753~1820 Gemeenschappelijk bezit van het nageslacht van **Evert Elbert** Anthony van Raesfelt en Jacoba Henriëtte Arnolda van Uterwijck. Wat er toen nog aan behuizing over was, werd afgebroken. Na de eeuwwisseling begonnen verschillende afstammelingen hun aandeel in de Grote Scheere te verkopen, zodat er tenslotte vijf gerechtigden overbleven, ieder voor een vijfde gedeelte.

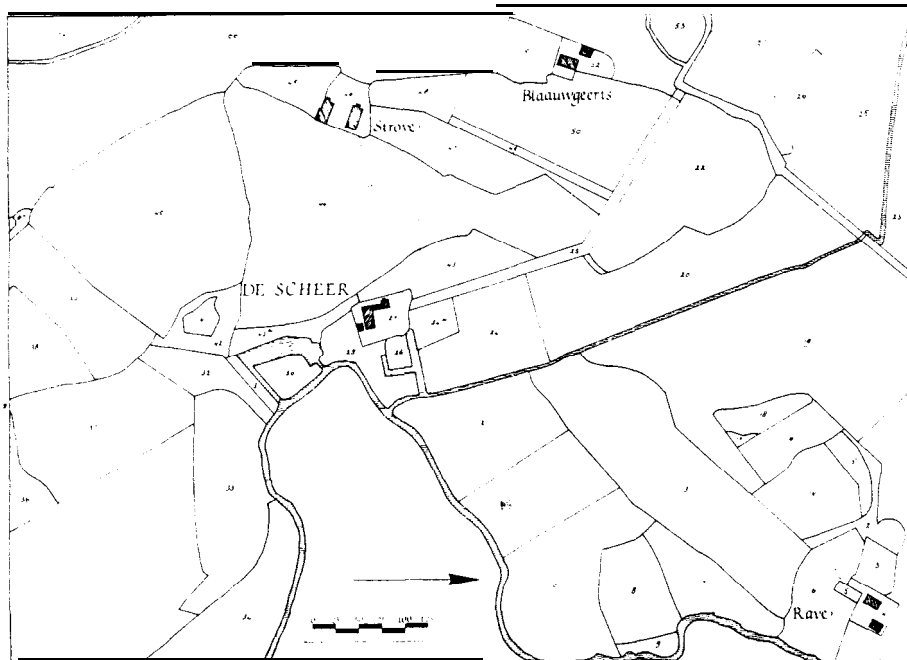
Samuel Johannes baron Sandberg begon in 1817 deze aandelen op te kopen, zodat hij in 1820 het gehele goed en havesathe Holthone en de Scheere in eigendom verwierf.

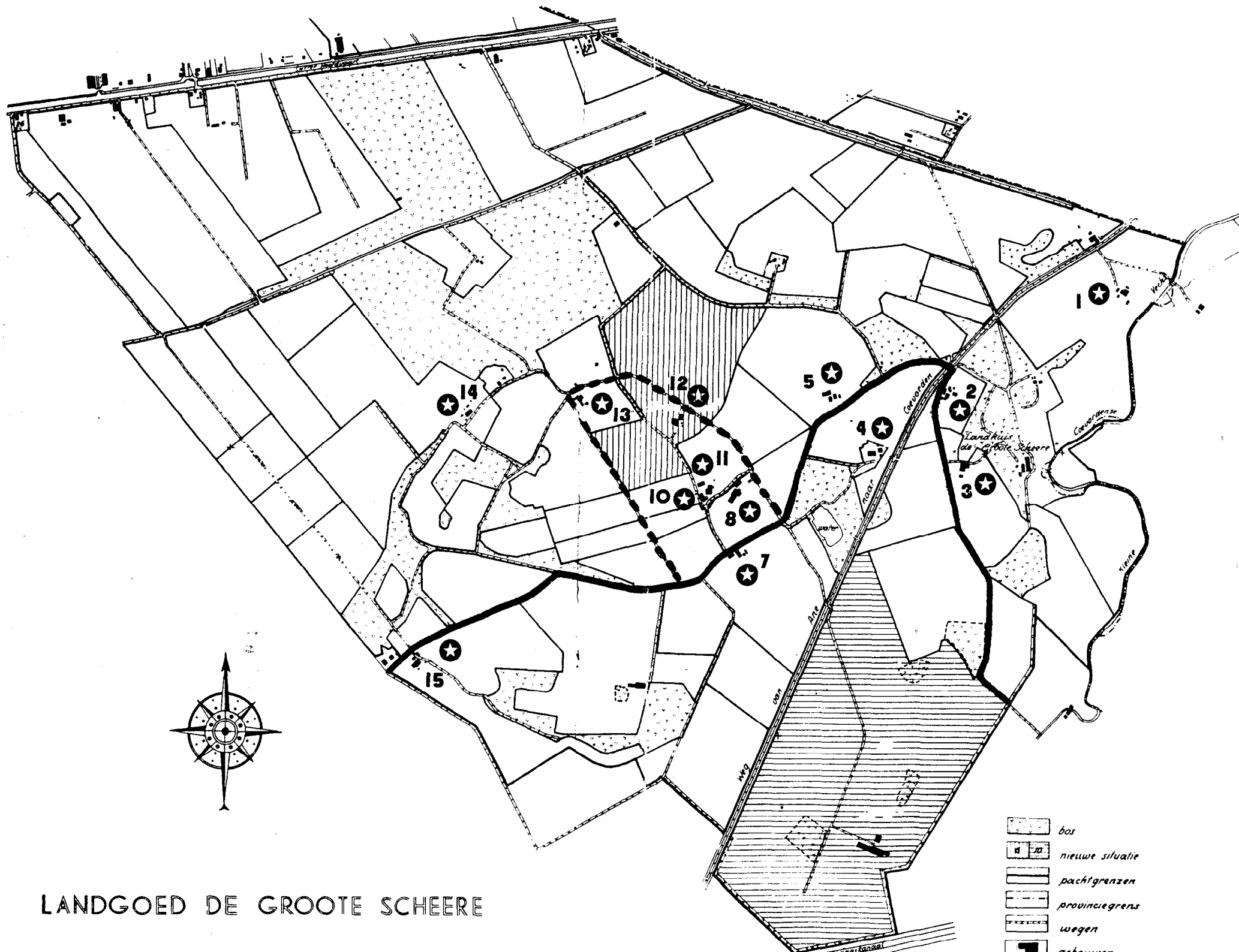
1820~1854 Samuel Johannes baron Sandberg, lid van de Tweede Kamer, gouverneur van Luik, lid van Provinciale Staten van Overijssel, lid van de Raad van **State**, overl. huis Essenburg onder **Hierden** 1854, gehuwd met Aleyda van Westerveld. Hij liet een huis bouwen, dat hij echter niet bewoonde.

18X-1873 Mr. Rudolph baron Sandberg, zoon van Samuel Johannes baron Sandberg en Aleyda van Westerveld, lid van gemeenteraad van Zwolle, lid van Provinciale Staten van Overijssel, overl. Zwolle 1873, ongehuwd. Hij verkreeg uit de nalatenschap het landgoed de Grote Scheere, dat gewaardeerd werd op *f* 151.328. Het huis werd als zomerverblijf gebruikt, maar stond meestentijds leeg.

1873-1895 Heribert Willem Aleid baron Sandberg, heer van Essenburg, broer van Mr. Rudolph baron Sandberg, erfde het goed. Hij overleed in 1895. Bij boedelscheiding werd de Grote Scheer toebedeeld aan Heribert Willem Aleid baron van Westervelt Sandberg en zijn zuster Jonkvrouwe Anna Brigitta van Westervelt Sandberg, kinderen van zijn reeds overleden zoon Jonkheer Samuël Johannes van Westervelt Sandberg, wethouder van Harderwijk.

18% Heribert Willem Aleid baron van Westervelt Sandberg en diens-zuster Jonkvrouwe **Anna** Brigitta van Westervelt Sandberg.

LANDGOED DE GROOTE SCHEERE

In 1898 brachten zij het goed in een maatschap in. Anna verwierf later ook het aandeel van haar broer. Anna Brigitta van Westervelt Sandberg, tr. 1902 Alexander Willem Frederik baron van Voërst van Lynden. Rond 1930 werd een nieuw huis gebouwd, dat bewoond werd door Samuël Willem Alexander van Voërst van Lynden, zoon van de eigenaren. Hij voerde de administratie over het landgoed, en werd later burgemeester van Gramsbergen. Als zodanig werd hij in januari 1945 nog door de Duitse bezetters opgepakt en naar het kamp Neuengamme gevoerd, waar hij omkwam.

Thans is het landgoed ingebracht in de B.V. De Grote Scheer, met zetel te 's-Gravenhage.

(Bron: 'De havezaten in Salland en hun bewoners', door Jhr. A.J. Gevers en A.J. Mensema)

Hoofdstuk 7

HOLTHONE en het Landgoed DE GROOTE SCHEERE

De buurtschap Holthone in de gemeente Gramsbergen ligt zo'n 4 kilometer ten zuiden van Coevorden. De buurtschap grenst in het noorden aan de provinciegrens met Drenthe en in het zuiden aan de buurtschap Anerveen. De kern hiervan wordt gevormd door de Holthoneres, een zandhoogte. Rondom deze es lagen en liggen de boerenbedrijven.

Op het eerste gezicht lijkt de naam Holtbone te zijn ontstaan uit holt = hout en Aone = Ane. Hout van Ane dus. De boerengemeenschap van **Ane** had toch hout nodig voor het bouwen van huizen en haardvuren en het gebied was nogal bebost, vandaar. Toch is deze uitleg vermoedelijk niet juist. In oude geschriften wordt Holthone vermeld als **Holthoen** of Olthoen. Het woordje 'hoen' (spreek uit 'hoon') betekent hoogte. De betekenis wordt dan: 'een met bos begroeide hoogte'. En ook dat is goed in het terrein waarneembaar.

Holthone heeft in de eeuwen veel te lijden gehad van de oorlogshandelingen waarin Coevorden betrokken was. In het quohier van het vuurstedegeld van **Salland** van 1675 lezen onder het **karspel** Hardenberg: 'Olthoen dese Buurtschap is geheel geruïneert geweest maar dese naevolgende **huizen** sijn weder op nieuwe **geset**, Clumper ~ 1 gld.; Drente ~ 1 gld.; de **Scheere** ~ 1 gld.'

Ook op het einde van het jaar 1813 heeft het oorlogsgeweld wederom toegeslagen. De Haarlemsche Courant van 6 januari 1814 daarover het volgende:

*'Hardenberg 28 December. De dag van gisteren was voor de ingezetenen van deze en omliggende plaatsen zeer verschrikkelijk en treurig. Het **fransche** garnizoen van Coevorden, drie uren van hier gelegen, deed eene hevigen uitval tot nabij ons steedje, dat men hier, met den meesten spoed, alles in het werk stelde, om de beste goederen in te pakken en met schuiten en wagens te verzenden, en vrouwen en kinderen in haast te doen **vlugten**. De vijand, tot in de boerschap Aane. een groot half uur van hier, genaderd zijnde, werd hun, tusschen Aane en het **Aanerveen**, door de Kozakken, burgers en boren, zulk **eenen** dapperen tegenstand geboden, dat hun het verder voortrukken belet werd. Ondertusschen hebben de Franschen te Anerveen en Holthone velerhande plunderingen en vernielingen aangericht; alles weggevoerd, wat z'tj konden, kisten, kasten, klokken en andere huismeubelen vernield, ongeveer zes runderbeesten **geroofd** en medegenomen, en andere, die zij niet zoo spoedig konden **meevoeren**, doodgeschoten. Van diezelfde bende zijn er eenigen in de **Meene** en op de Klokhennen, aan de Vecht, tegen over Gramsbergen, geweest; hebben aldaar dezelfde verwoestingen en roverijen aangerigt; doch ook daar werden zij in hunne verdere woede, door de Kozakken en boeren, gestuit, welke hen met zoo veel dapperheid hebben afgeslagen, d at Gramsbergen, welke een deerlijk lot te wachten stond, bevrijd gebleven is, en vier man van de Franschen gevangen genomen zijn; waarna die rooverbende met haren buit naar Coevorden is terug getrokken.'*

Er blijken twee boerderijen op de es van Holthone is de as te zijn gelegd. De boerderij van de familie **Drenthen** was daar één van.

Overigens herhaalden de **fransen** deze plunderingen op 28 april 1814. Pas op 7 mei 1814 trokken ze uit dit gebied weg.

Samen met het landhuis De Scheere is Holthone een prachtig landschappelijk gebied, dat zelfs enigszins idyllisch aandoet. Het behoort to de N.V. Landgoed De Scheere en valt onder Natuurbescherming. Hoewel oorspronkelijk niet voor het publiek toegankelijk, heeft men nu vrije toegang op de paden.

Het landgoed is 840 hectare groot en er staan ca. 20 boerderijen, die herkenbaar zijn aan de rood-geel-groene luiken.

Korte historische wandeling over het Landgoed De Grootte Scheere

De navolgende wandelroute is geconcentreerd rond de Holthones, wat slechts een klein onderdeel vormt van het gehele landgoed. Een uitgebreide wandelroute is verkrijgbaar bij de VVV in Coevorden.

Reeds in het begin van de veertiende eeuw wordt geschreven over behuizingen in Holthone. Deze erven liggen allen aan de Holthoner es. Een es is te definiëren als een complex van in strookvormige percelen verdeelde, onregelmatig gevormde blokken, op een hoger deel van het dorpsgebied gelegen en overwegend in gebruik voor landbouw. De essen zijn doorgaans aangelegd op hoge gronden of afhellende aardruggen, die de afloop van het regenwater begunstigen; ook zijn die akkers altijd zorgvuldig gegreppeld.

Deze verhoging in het landschap is nog steeds duidelijk te zien aan de Holthoner es.

In het midden van dit boekwerkje is een plattegrond van het Landgoed De Grootte Scheere weergegeven, waarop in stippellijn de wandelroute over de Holthoner es is weergegeven. Een gedetailleerde routebeschrijving is derhalve niet noodzakelijk. Uiteraard kunt u de route altijd uitbreiden. De nummers bij de boerderijen op de **plattegrond** stemmen overeen met de volgende huisnummers.

Huis nr. 1 ~ Ravens

1680 Ravens, pachter ws. Jan Hindriks, coutzier van de heer van Gramsbergen, tr. 1-5-1659 Gesina Roelofzen, bouwmeit, kind Anna (16-5-1658)

1720 Nienhuis, Ravens ~ pachter Ravens

1723 Roelof op Ravens

1748 Jan Ravens

1764 Jan Ravens

1795 Albert en Roelof Rave

1812 Roelof Rave, geb. 17-12-1751, Berent Rave, geb. 16-5-1756, gemeenteraad, en Albert Rave, geb. 3~6~1775.

Huis nr. 2 ~ Blauwgeerts

- 1665 Blauw Jan senior, overl. voor 1668, gehuwd met Geesien Jansen, tr. (2) 3-5-1668 Jan **Tonnissenen**, wed.v. Fresien Jans, en Blauw Jan junior, kind **Tonnis** (25-12-1669)
- 1675 Blauw **Geerds** = **Geerd** Jansen wonende op den Blauencamp
- 1680 Blauw **Geerts**, gehuwd met Hermtien Luicassen, lidmaat 1680, kinderen Jan (10~3~1678), Lucas (18~9~1681), **Annegien** (15-2-1685) en Jan (5-1-1688)
- 1723 Blauw **Hendrick**
- 1733 Blauw Jan
- 1748 Hendrik Blauwgeerts
- 1751 Blauwgeerts
- 1764 Derk Dieters Blauwgeerts, geb. **Brugt**, ged. Hardenberg 30~6~1726, **zn.v.** Dedert **Geertzen Blauwgeerts/Rundervoort** en **Elze Lamberts Jannings/Jenting**, tr. (1) ald. 9-4-1752 Roelofje, wed.v. Roelof, wonende op de Vlier, tr. (2) Hardenberg 25-11-1753 **Geesjen Gerrits Ramaker**
- 1795 H. Blaaugeert
- 1812 **Harmen** Blauwgeerts, geb. 2-5-1786, en (A)dolf Blauwgeerts, geb. 2-3-1783, ws. overl. Holthone 11-11-1853, tr. R.K.-kerk Coevorden 15-10-1812 Maria **Juliana Bosman**, overl. voor 1891.

Huis nr. 3 ~ Stroeve

- 1675 Geerdt Struiven, **kinderen** Berent (14-10-1677) en Berent (23~2~1679), dienstmeid Swaantje Jansen, lidmaat 1683
- 1720 Stroeve
- 1723 Jan op **Stroeven**
- 1748 wed. **Jenne** Streuven
- 1764 **Derk Stroeven**
- 1795 Geert **Stroeve/Schutker**, geb. Holthone, overl. Gramsbergen, tr. **Maria/Margaretha/Griete** Derks Stroeve, geb. 1768, **dr.v.** Derk Stroeven.
- 1812 Gerrit Jan Stroeven, **geb./ged.** Holthone/Laar 16-4-1778, R.K., doopget. Adolphus Ambergen, **j.m.** 1802, **zn.v.** Geert **Stroeve/Schutker** en Maria Derks Stroeve, **otr./tr.** Hardenberg/Coevorden 24~4/12~5~1802, tr. R.K.-kerk ald. 12-5-1802 Maria **Bruins/Bruinink/Bruijning**, geb. Vollen ca. 1780, wonende op De Loo 1802, overl./**begr.** Gramsbergen/Coevorden 26-9-11-1857, **dr.v.** Geert **Bruining** en Griete Jansen.

Huis nr. 4 ~ Beltman

- 1720 Katerstede daar waar de **schulte** heeft gewoond, pachter Beltjan
- 1723 Belt Jan
- 1748 Albert **Beltman/Aufm Bült/Klumpers**, overl. na 8-6-1783, tr. voor 23~3~1738 Hendrina **Niemeyers/Belt**, ex Vilsteren.
- 1764 Albert Beldman, zie hiervoor.
- 1795 H. Beltman
- 1812 Hendrik Belt

Huis nr. 5 ~ Tabernakel (afgebroken)

1748 Egbert Tabernakel

1764 Evert Roelofs Tabernakel, j.m. van den Kijft 1758, **zn.v.** Roelof Everts Kijft en **Annigjen Willems**, tr. Hardenberg 9-4-1758 Hendrikje Hendriks, geb. Holthone, ged. Gramsbergen 26-11-1730, j.d. van Holthone 1758, **dr.v.** Hendrik Jansen **Drenthen** en Griete Jans **Pothof**

1795 Hendrik **Tab(b)er(nakel)s**, geb. Holthone, ged. Gramsbergen 16-9-1759, overl. **ald.** 21-9-1815, **zn.v.** Evert Roelofs Tabernakel en Hendrikje Hendriks, tr. Geesien Derks Blaauwgeerts, geb. Holthone, ged. Coevorden 15-1-1769, **dr.v.** Derk Dieters Blaauwgeerts en Geesjen Gerritsen **Ramaker**.

1812 Hendrik Tabernakel, zie hiervoor.

Huis nr. 6 ~ Warminck

1325 wermync

1427 Wemse Wemyng

1433 Albert Wernyng

1445 Albert Wermynck

1457 Ghert Wemyng

1474 Johan Wermeling

1490 Johan Warmelingk

1520 **Henrick** op **Warmelinck**

1602 Warminck

1609 Warminck

mogelijk voortgezet als Klumper, zie hierna

Huis n. 7 ~ Klumper

1395 Wessel van Holthoen

1425 Wessel toe Holthoen

1427 Wessel to Holthoen

1429 Wessel to Holthoen

1433 Wessel to Holthoen

1445 **Gheert** to Holthoen

1471 Wessel toe Holthoen

waarschijnlijk voortgezet als Klumper

1520 **Berent** Klumpers

1602 Johan Klumper

1609 Klumpers

1665 **Herman** Clumper, kind Hendrikje (3~5~1668), Claes Aloffsen Clumper, kind Aloph 20~5~1675, zuster Aeltien Aloffsen Clumper, lidmaat 1678, en Geerdtsen Clumper, kinderen Geerdts (4~4~1669), **Lammie** (10~7~1670 en Geerdts (10-3-1672)

1675 Clumper

1682 **De Klumper**

1720 Klumpers, pachter Harmen Berents

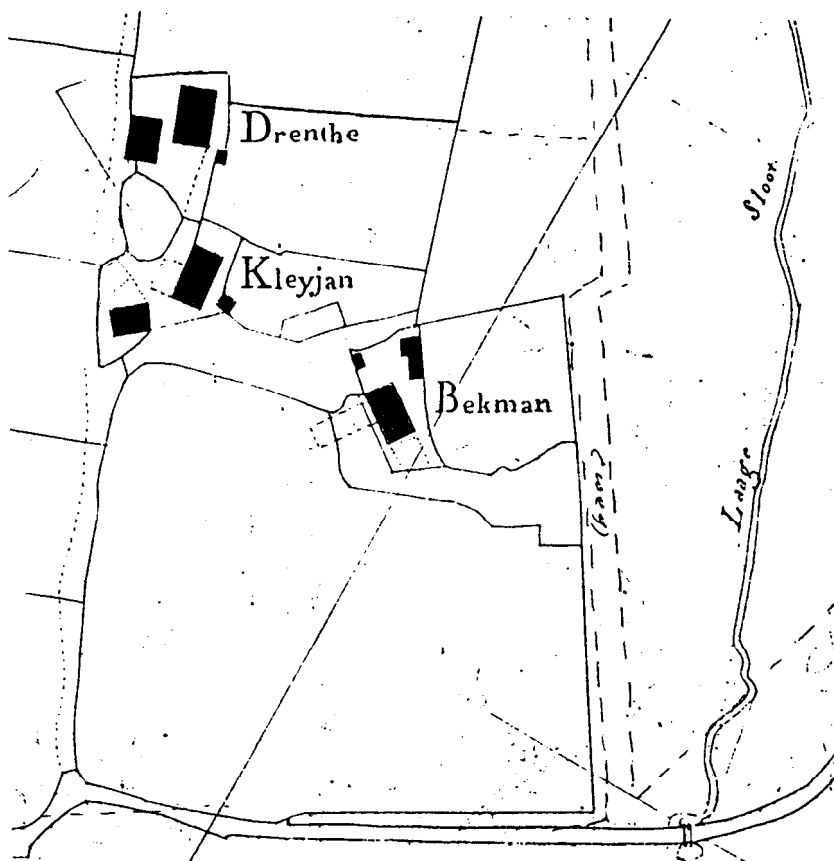
- 1723 Clumper
- 1733 Clumper
- 1737, Klumpers
- 1751 Hendrik Klumper
- 1764 Hendrik Klumper
- 1795 **Jacob/Johannes Klumper**, ged. Laar 6-8-1742, doopget. **Joes Striper en Joanna Striven**, overl. voor 1832, tr. voor 1779 **Grietjen/Margaretha Belt(mans)**, ged. Laar 30~3~1749, doopget. Euphemia Stroeve.
- 1812 Harmen Klumpers

Huis nr. 8 ~ Bekman

- 1325 Raessinc, pachter Hetman **Stael**
- 1395 **Braicman**
- 1425 Gheert Staelsmejer
- 1427 Gert **Staelmeijer**
- 1433 **Herman** ter **Beecke**
- 1445 **Hermen** op Beke
- 1457 **Herman** ter Becke
- 1474 Geerd Bekemau
- 1490 die Nyemeyer
- 1520 **Bruyn** ter Beke
- 1602 Beckmans, gebruikt door **Hendrick** Odinck
- 1609 Reesink of Beckmans
- 1665 **Hermen** Jansen Beckmans, lidmaat met attestatie uit 't Laer 1667, tr. Willegien **Geerts**, kinderen **Jannigje** (13~5~ 16%) en Derk (26~ 11~ 1671)
- 1675 Jan **Hermens** Beckman
- 1682 **Bekman**
- 1680 Jan **Hermens** Beckman, tr. 14-11-1686 **Angnis** Lucassen/**Luigies**, lidmaat 1688, kinderen Lubbe (13~10~1687), Harmtien (27-4-1690) en Aeltein (7~2~1697)
- 1720 Rosinks, pachter Gerrit Harmens
- 1733 **Bekman**
- 1751 **Hermen** Bekman
- 1764 **Harmen** Bekman
- 1795 Wed. **Bekmans**
- 1812 Albert **Bekman**

Huis nr. 9 ~ Holthoen

- 1395 Olde Johan van Olthoen
- 1425 **Kerstken**
- 1427 Kersteken van **Holthoen**
- 1429 **Kerstken** toe **Holthoen**
- 1433 **Kerstken** to **Holthoen**
- 1445 **Hermen** to **Holthoen**
- 1457 Hetman to **Holthoen**

Huis nr. 10 ~ Kleinjan

- 1325 Wychmannyns
- 1395 Gosen to Holthoen
- 1425 Egbert Wychmauning
- 1427 Egbert Wychmanning
- 1429 Egbert to Holthoen
- 1433 Egbert to Holthoen
- 1445 Geryt Wychmaring
- 1457 Volker Wygmyng
- 1474 Volker toe Holthoen
- 1490 Volckershuyt
- 1520 Warner Volckerssoon

- 1602 **Elsken Vol(li)ckers**
 1609 **Volckers**
 1665 **Klein** Jans Berent, kinderen Berent (28~7~1678), Berent (25~7~1680, lidmaat 1715), Swaentien (20-9-1685, lidmaat 1713), en Fennegien (24-3-1689, lidmaat 1713), dienstmaagd lidmaat 1665
 1675 **Klein** Jan
 1720 **Volckers**, gepacht door **Kleinjan**
 1723 Cleijn Jan
 1733 Clein Jan
 1737 **Kleijn** Jans of **Volckers**
 1764 Berend **Kleinjan**
 1795 W. **Kleijan**
 1812 Willem **Kleijan**

Huis nr. 11 ~ Drenten

- 1433 Coem-aet
 1445 Koert to **Holthoen**
 1457 **Coert** to **Holthoen**
 1474 Johan Coemtssoen
 1490 **Henrick** Coenretssoen
 1520 **Koenredinck**, gebruikt door Hemick Coenraetssoen
 1602 **Koenders**
 1609 **Coenerts**
 1675 Jan Luigiens Drenten, overl. voor 1677, kinderen ws. **Hermen** (ca. 1650) en Grietien (lidmaat januari 1677, tr.
 1682 Drenthe
 1680 Hennen Jansen Drenten, lidmaat 1677, dienstmaagd **Jannegien** Lamberts, lidmaat 1682
 1720 Koenders, gepacht door Egbert **Drenthen**
 1723 Drenten
 1733 Coenders, i.c. Hendrik Jansen Drenten, overl. tussen 1741 en 1748, **zn.v.** Jan **Hermens** Drenten, **tr.** voor 1729 Griete Jans **Pothof**, overl. na 1764, **dr.v.** Jan Jansen **Pothof** en Fennegien Jansen
 1737 Drenten of Coenders
 1751 Wed. Drenten, i.c. Grietje Jans **Pothof**, wed.v. Hendrik Jansen Drenten
 1761 Jan Drenten, geb. Holthone, ged. Gramsbergen 23-4-1729, j.m. te **Holthoon** 1773, **otr./tr.** (1) Hardenberg 12~6/14~7~1773 **Aaltje Hendriks** Odink, geb. Collendoom, ged. Hardenberg 12~4~1751, j.d. te Collendoom 1773, overl. voor 1785, **dr.v.** Hendrik Hannes Odink en **Jennegje** Berents **Ijmhoff**, **tr.** (2) Hardenberg 1-4-1785 Hendrikje Willemsz, j.d. van het **Klooster** onder Coevorden.
 1795 Jan Drenten, zie hiervoor.
 1812 Hendrik Drenten, geb. Holthone, ged. Hardenberg 28-5-1778, overl. Holthone 8-8-1846, tr. **Hardenberg/Laar** 26~9/24~10~1801 Hermina

Remmelink/Remmerink, geb. Laar ca. 1778, overl. Holthone 21~4~1837,
dr.v. Jan Hendrik Remmelink en Jennegien Jans Paus.

Huis nr. 12 ~ Kamphuis

1795 E. Kamphuis

1812 Egbert en Gerrit Kamphuis

Huis nr. 13 ~ Bosman

1700 Geert **Bosmans**, kind **Jennigje** (4-9-1698)

1720 Plaats achter het Holthoner Bos, pachter Roelof Berents

1723 **Roelef** int Bos

1764 Jan **Bosman**

1795 H. **Bosman**

1812 **Hendrik/Hermanus Bos(ch)man**, geb. Holthone ca. 1781, j.m. ald. 1798,
otr./tr. **Hardenberg/Coevorden** 9-6114-7-1798 **Johanna/Hermina**
Klumpers, geb. Holthone ca. 1777, ged. 24~6~1779, doopget. **Hermina**
Klumper, j.d. te Holthone 1798, overl. ws. ald. 29-8-1832, dr.v.
Jacob/ Johannes **Klumper** en **Grietjen/Margaretha** Bel t(mans).

Huis nr. 14 ~ Assen

1723 Asse op de Haar

1764 **Lambert** op de Haar

1795 H. Assen

1812 Harmen Assen

Huis n. 15 ~ Veneman

1723 veeneman

1764 **Gerrit** Veneman

1795 G. Veneman

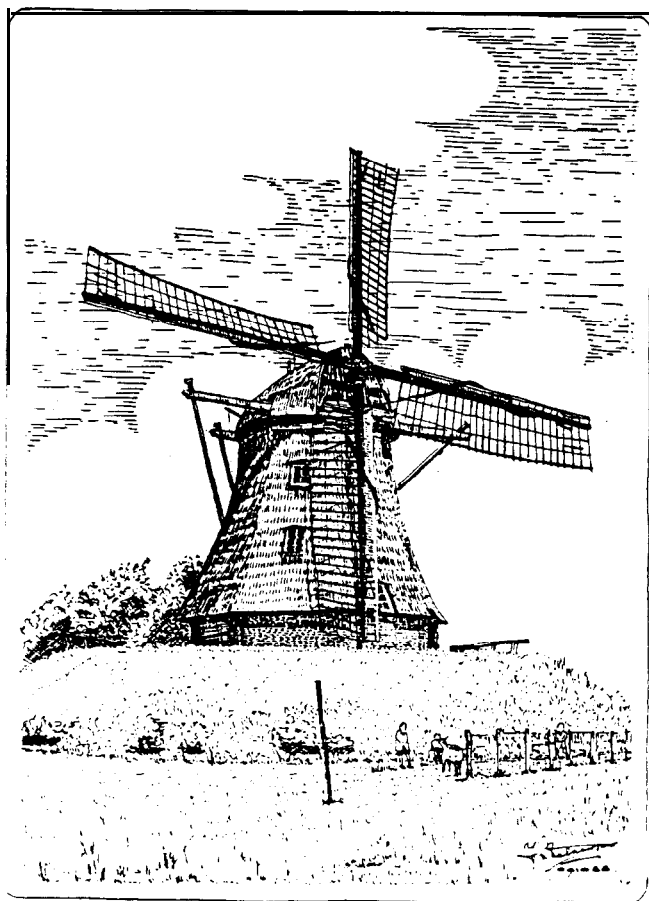
1812 Albert Venemau

(Bron: particuliere collectie A.N. Wind te Utrecht)

Hoofdstuk 8

KORENMOLEN TE ANE

In 1845 wordt een verzoek van A. Hoekman aan het gemeentebestuur van Gramsbergen om een molen te bouwen aan de Dedemsvaart te Ane, tot vier keer toe afgewezen. Op 1 mei 1851 wordt er een vergunning voor een windkorenmolen verleend aan H. en J. Scholten.

We mogen aan nemen dat v an deze vergunning gebruik is gemaakt. Hiermee is de start van de korenmolen te Ane gegeven.

De ons tot nu toe oudst bekende aanduiding van de Anermolen is op een kaart uit 1860.

De molen moet op dat moment in een zeer slechte en bouwvallige toestand geweest zijn. Enige jaren later ~ in 1865 ~ blijkt er een nieuwe (de huidige) molen gebouwd te zijn, naast de oude, hiervoor genoemde molen. In de registers van de archieven wordt de molen voor het eerst beschreven op 5 augustus 1865 en is op dat moment het eigendom van Gerrit Jan Reinink, landbouwer te Anerveen. Op 8 oktober 1867 verkoopt deze G.J. Reinink ~ inmiddels winkelier te Lutten ~ de windkorenmolen met drie roeden en dertig ellen grond voor een bedrag van f 3.000,00 aan zijn broer Hendrik Reinink, landbouwer te Anerveen.

Gerrit Jan en Hendrik Reinink zijn beide zoons van Jan Reinink, die in Anerveen woonachtig was. De in 1823 geboren Hendrik Reinink heeft uit zijn eerste huwelijk een zoon Jan Reinink, gehuwd met Arendina **Hinnegies**, die eerst molenaar te Anerveen is maar in 1880 naar **Lutten** vertrekt om daar een molen te exploiteren. Hendrik huwt de tweede **maal** met Evertje Nijeboer, waarbij hij zes kinderen krijgt: **Geertje** (1859~1863), Gerrit Jan (1862~1918), Gerrit (1865~1865), Johannes (1867), **Geertien** (1869-1895) en **Jennigje** (1873). Na het overlijden van Hendrik Reinink op 24 juli 1879 hertrouwt Evertje Nijeboer op 16 december 1880 met Albertus Bos, geboren in Eelde op 22 juni 1850 en van beroep molenaar.

Op 15 november 1881 verkopen de erven van molenaarwinkelier Hendrik Reinink de **windkorenmolen** met daarbij één hectare en 11 aren, een woonhuis alsmede rondom de molen 'een strook grond, groot genoeg om met een met paarden **bespannen** wagen rondom de molen te kunnen rijden', voor een prijs van slechts **f 2.000,00** aan Albertus Bos, molenaar te Ane.

Nadat Albertus Bos op 7 april 1893 is overleden, verkopen zijn erfgenamen op 12 september 1893 de windkorenmolen met erf, huis alsmede enig weideland en heidegrond voor **f 5.000,00** aan Hendrik Lenters, molenaar te Anerveen. Later ~ **als** Hendrik Lenters overleden is ~ erft zijn zoon Willem Lenters op 17 april 1939 de korenmolen uit de ouderlijke boedel, terwijl zijn moeder de winkel, die hier ook inmiddels bij is verschenen, voortzet en hiervan het volle vruchtgebruik verkrijgt.

In 1978 koopt de gemeente Gramsbergen de molen met houten schuur en 1.220 m2 grond voor een bedrag van **f 24.000,00** van de weduwe van Willem Lenters. Met het voornemen de molen te restaureren, die als enige in de gemeente nog enigszins intact is en niet is gewijzigd door modernisering maar ook fraai en landelijk is gelegen. Op 21 november 1981 werd de geheel gerestaureerde molen weer in gebruik gesteld door H.J. **Hultink**, die ruim 40 jaar op deze molen **werkzaam** is geweest.

Momenteel wordt de molen **bemalen** door Hans Petit uit Coevorden, die tevens de **Bentermolen** en de molen van Jan Pol in Dalen beheert.

(Bron: collectie Stichting Historische Culturele Kring Gramsbergen en De Krim)

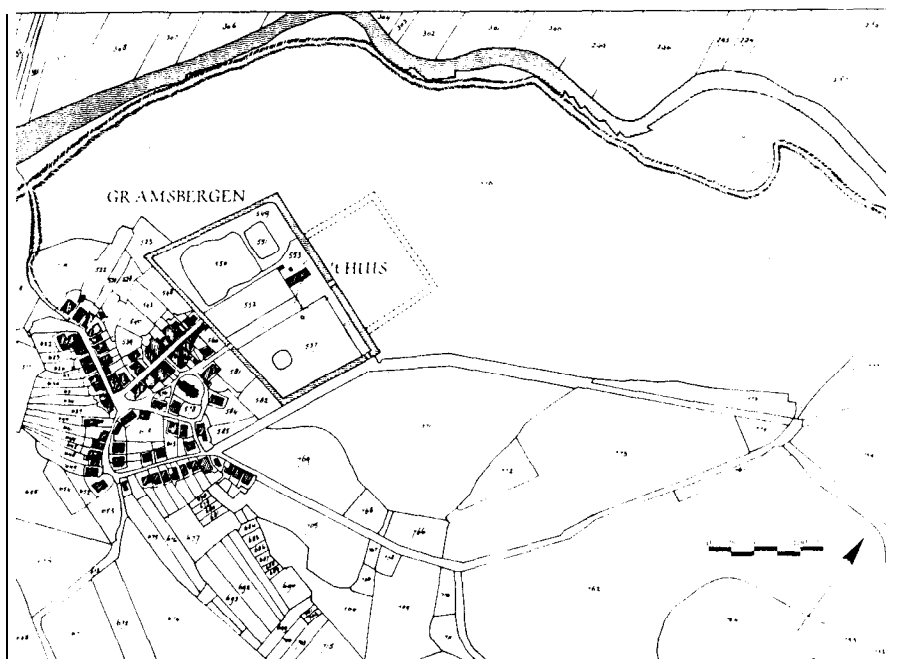
Hoofdstuk 9

GRAMSBERGEN

Van oudsher is Gramsbergen een heerlijkheid, een gebied waarover de bezitter overheidsgezag uitoefent, niet als een ondergeschikte maar als een eigen erfelijk recht. Dit hield o.a. een eigen rechtspraak, administratie en belastingheffing in en ook rechten van jacht, visserij en tolheffing. In 1798 werden als gevolg van de **franse** revolutie en **franse** inval in Nederland alle heerlijke rechten afgeschaft.

De eerste maal dat Gramsbergen wordt genoemd is in 1339. Men was toen bezig een versterking te bouwen bij Gramsbergen. Wie er bouwde is niet bekend. In 1351 is er sprake van een Himich van den Gramesberghe en zijn zonen Godevaert en Egbert. In de loop der tijd kwam het huis Gramsbergen en de daarbij behorende heerlijke rechten in handen van verschillende families. In 1822 werd het gebouw gesloopt. In de jaren '50 zijn er woningen gebouwd: de Acaciastraat en de Gouden Regenstraat.

Bij het huis Gramsbergen ontstond een nederzetting die langzaam uitgroeide tot een stadje. Het bestuur van het stadje bestond uit vier burgemeesters en vier gemeenslieden, die allen door de heer van Gramsbergen werden benoemd. Het was een klein stadje: in 1748 woonden er 342 personen.

Landbouw is lange tijd het belangrijkste middel van bestaan geweest. In de winter, als er op het land niet zoveel gedaan kon worden, maakten een aantal inwoners klompen, die voornamelijk werden verkocht naar Hoogeveen. Daarnaast waren er tamelijk veel linnenwevers, die vlas gebruikten om linnen van te weven. In dezelfde periode dat de linnenweverij achteruitging, kwam de opmars van de vervening. Vanaf 1854 werd gestart met het doortrekken van de Dedemsvaart tot in de Vecht te Ane. Omstreeks 1900 was de meeste grond in de gemeente Gramsbergen afgeveend.

Stadswandeling   Gramsbergen

Het stadje Gramsbergen zelf heeft een groot deel van zijn historisch karakter behouden. In de plattegrond van dit deel van het stadsgebied hebben zich sinds het begin van de 19e eeuw geen ingrijpende veranderingen voltrokken. Het stedelijk element wordt gevormd door Voorstraat en Kruisstraat. Het beeld van deze straten wordt bepaald door de in een zeer strakke rooilijn, direkt aan de verharding gelegen bebouwing, waardoor een tamelijk steenachtig beeld is ontstaan.

De kerk en de daaromheen gelegen bebouwing is als het ware achter de hoofdstraten gelegen. Het beeld wordt hier, behalve door het bouwvolume van de kerk, bepaald door het opener groener karakter en de lossere groepering van de bebouwing.

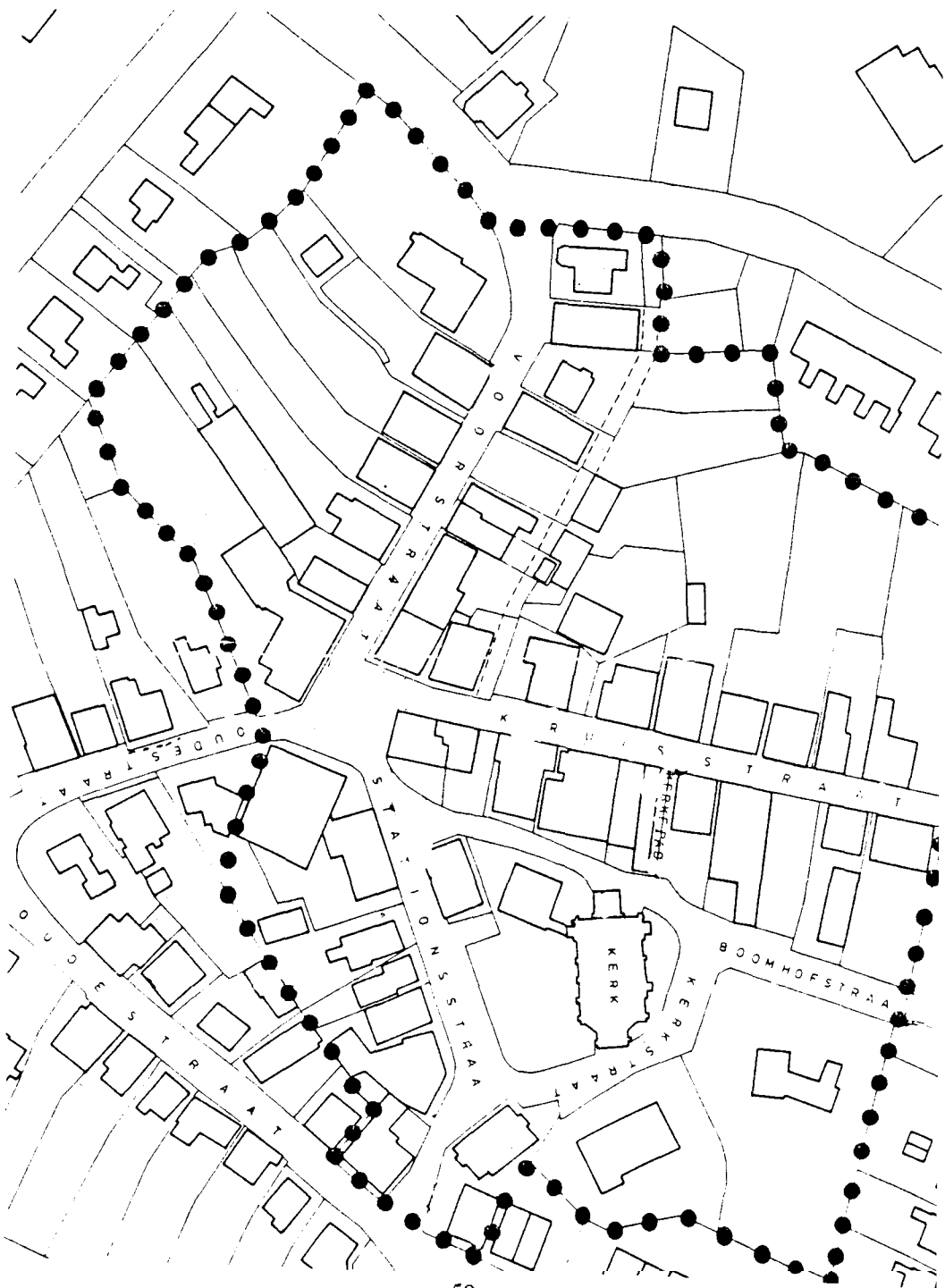
De voorzijde van de kerk grenst aan de Boomhofstraat, die van oorsprong de verbinding vormt tussen de kerk en de ten noorden van de kerk gelegen havezate Gramsbergen. Twee **hekpalen** terzijde van de weg ter plekke van de vroegere kasteelgracht herinneren hier nog aan.

U vindt hierbij een plattegrond van het beschermd gezicht van Gramsbergen. Gezien de duidelijkheid van de kaart is geen afzonderlijke stadswandeling opgenomen. Bekijk u op eigen gelegenheid de diverse straatjes.

Wij wijzen u er op dat de stippellijn . . . . . geen wandelroute voorstelt, maar de begrenzing van het beschermd stadsgezicht voorstelt.

Een uitgebreide stadswandeling met uitleg over panden en een bezoek aan de kerk is opgezet door de Historische Culturele Kring Gramsbergen e.o. Indien u extra geïnteresseerd raakt in de geschiedenis van Gramsbergen neemt u dan contact op met het bestuur van de Historische Culturele Kring.

(Bron: collectie Stichting Historische Culturele Kring Gramsbergen en De Krim)

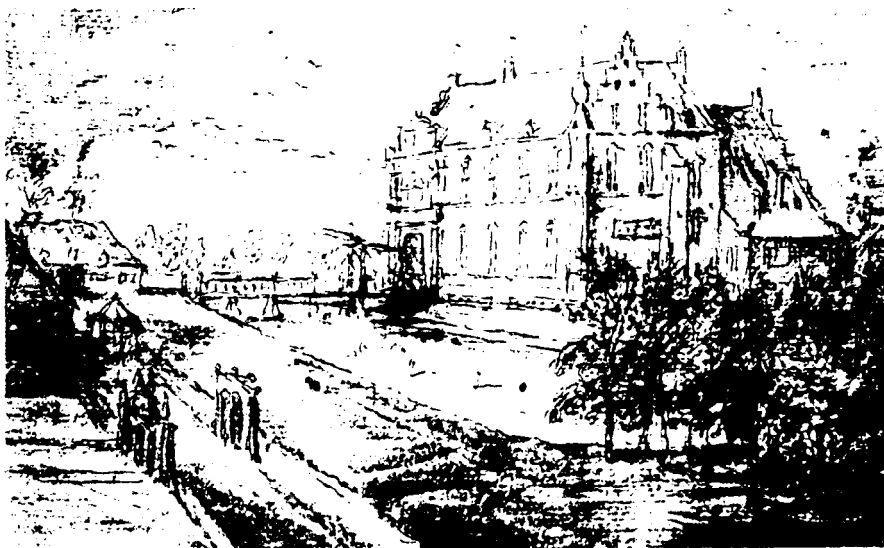

Hoofdstuk 10

't HUYS TO GRAMSBERGHEN

Waarschijnlijk is het oude **Bergene**, waarvan reeds in 1225 gesproken wordt en dat ten westen van het huidige Gramsbergen zou hebben gelegen, de oorsprong van de stad Gramsbergen. In het midden van de 16e eeuw was de herinnering daaraan nog niet vervaagd. Het wordt dan genoemd 'den olden Hoffstadt off den Oldenhoff, eertides **genoemt** dat huys Bergen, daer gelegen geweest, de rechte saelstede van Gramsberge'.

In 1339 was men bezig bij Gramsbergen een sterk huis te timmeren, wat geschiedde onder protest van de hertog van **Gelre**, die toen de tegenwoordige provincie Overijssel in pandschap had van de Utrechtse bisschop. Wie dit huis bouwde is niet bekend, maar in 1385 verkreeg Egbert van Gramsbergen, zoon van Hendrik, bezittingen in Gramsbergen. Deze Egbert had door zijn zoon Hendrik, die getrouwd was met Agnes van **Wisch**, één kleinkind: Agnes van Gramsbergen. Zij was het dan ook aan wie die bezittingen ten **slotte** toevielen. Uit haar huwelijk met Jacob van der Eze stamde een zoon Frederik van der Eze, die in 1442 voorkwam als bezitter van het huis, de stad en de heerlijkheid Gramsbergen.

't Huys to Gramsberghen. Pentekening eind zeventiende eeuw

Het huis Gramsbergen ging vervolgens over in volgende handen:

- 1442-1452   Frederik van der Eze, overl. voor 1452, zoon van Jacob van der Eze en Agnes van Gramsbergen, gehuwd met Zwedertje van **Haeren**, tr. (2) Johan van Renesse de jonge.
- 1452~1470   Hendrik van der Eze, zoon van Frederik van der Eze en Zwedertje van **Haeren**, overl. 1470, ongehuwd.

- 1470~1512 Agnes van der Eze, overl. 1512, zuster van Hendrik van der Eze, tr. ca. 1784 Vincent van Buren, ridder.
- 1512~? Agnes van Ulft, dochter van Jutte van der Eze (zuster van Agnes van der Eze), Sophia en Reinolt van Coeverden, kinderen van **Roelef** van Coeverden en Sophia van der **Eze** (zuster van Agnes van der Eze).
- Dit gezamenlijk bezit was de bron van vele onenigheden en het was de reden van vele processen die gevoerd werden over dit toch wel aantrekkelijke bezit. Na veel touwtrekken werd het bezit uiteindelijk toegewezen aan de zoon van Agnes van Ulft, **Reinier** van Aeswijn.

Ondertussen was het huis, dat blijkbaar strategisch belangrijk was, herhaalde malen toneel van oorlog. Zo werd in 1521 het huis te Gramsbergen door de troepen van de hertog van **Gelre** ingenomen, maar later werd het huis weer ontzet door Frederik van Twickelo, toen drost van Coevorden. In 1522 was het weer raak: opnieuw namen Gelderse troepen het huis in '**ende** is voort ontsettet en verbrant op St. Lambertsdagh'.

Ook Spaanse troepen, die aan het eind van die eeuw deze landen onveilig maakten, hielden danig huis in Gramsbergen, totdat prins Maurits, die in 1594 de vesting Coevorden voor de **Staatsen** innam, daaraan in hetzelfde jaar een einde maakte.

- ?~? **Reinier** van Aeswijn, heer van **Brakel**, zoon van N.N. van Aeswijn en Agnes van **Ulft**.
- ?- 1620 Statius van Aeswijn, zoon van **Reinier** van Aeswijn, overl. 1607, gehuwd met **Anna** van Wachtendonck, overl. ca. 1620.
In 1608 liet Anna van Wachtendonck het huis Gramsbergen weer opbouwen. Naar verluidt duurde de bouw zes jaar. Zij had voorts de vanaf 1512 uiteengevallen bezittingen door koop weer weten te verenigen, zodat zij zich met recht vrouwe van Gramsbergen kon noemen.
- 1620~? Gemeenschappelijke eigenaren zijn Margaretha van Aeswijn, echtgenote van Hendrik van Munster, Josina van Aeswijn en Aleida van Aeswijn, echtgenote van Dirk van Haeften, **alledrie** dochters van Statius van Aeswijn en **Anna** van Wachtendonck.
Alleen uit het huwelijk van Aleida werd een zoon geboren: Dirk Statius **Reinier** van Haeften, die na het overlijden van zijn tantes de overige derde parten van de Gramsbergse goederen erfde.

In 1673 veroverden de Munsterse troepen het huis en toen deze in 1674 gedwongen werden af te trekken, liet **Carel** van Rabenhaupt, die in 1672 de stad Groningen door het Munsters beleg wist heen te helpen, het huis in de lucht vliegen. Pas jaren later werd het hersteld en waar nodig herbouwd.

- ?~1718 Dirk Status **Reinier** van Haeften, overl. 1710, zoon van Dirk van Haeften en Aleida van Aeswijn, gehuwd met **Anna** Maria Ripperda, overl. 1708.
Dirk Status **Reinier** van Haeften had drie kinderen, die allen op jonge leeftijd kinderloos stierven. Daardoor ontbrak het aan directe opvolgers in Gramsbergen en aangezien verzuimd was een testament te maken, kwam een groot aantal erfgenamen als mogelijke gerechtigden op deze zeer grote nalatenschap af. Leden van de families Van Munster, Ripperda en Van Haeften bestreden elkaar om het felst. Langdurig en kostbaar waren de gevoerde processen, maar eindelijk in 1718 werd ter klaring het eindoordeel geveld en mocht **Marcelis** de Richard zich heer van Gramsbergen noemen.
- 1718-1727 **Marcelis** de Richard, nakomeling van een zuster van Dirk van Haeften, overl. 1725, gehuwd met Maria de Montaignes, overl. 1725.
Het echtpaar bleef kinderloos en ook Marcelis' zuster Sophie de Richard stierf kinderloos in 1725. De nalatenschap was wederom zonder opvolging.
Met medewerking van Ridderschap en Steden werd het gehele bezit der heerlijkheid openbaar verkocht: op 7 juni 1727 ging de havezathe Gramsbergen over aan **Reinhard** Burchard Rutger van Rechteren voor f 40.000.
- 1727-1780 **Reinhard** Burchard Rutger van Rechteren, overl. 1780, zoon van Adolf Hendrik van Rechteren tot Almelo en Sophia Juliana von **Castell**, gehuwd met Maria van den Boetzelaer.
- 1780~1794 Leopold Casimir van Rechteren, militair, overl. Koningsbergen 1794, zoon van **Reinhard** Burchard Rutger van Rechteren en Maria van den Boetzelaer, gehuwd met Johanna Geertruid le Chastelain. Hij kocht het huis voor f 50.000.
- 1794~1822 Johanna Geertruid le Chastelain, overl. 1821, weduwe van Leopold Casimir van Rechteren, later gehuwd met Jonkheer Willem Cidonius van **Coeverden**, overl. 1815.
- 1822-1842 Jacob van Foreest, zoon van **Nanning** van Foreest en Wilhelmina le Chastelain (zuster van Johanna Geertruid le Chastelain), gehuwd met Maria Clara van Rechten, dochter van Christiaan Lodewijk van Rechteren.
Van Foreest kocht in 1822 'het van ouds bekende huis te Gramsbergen voor afbraak'.
- 1842-1862 Eberhard Peter **Löhnis**, geb. Keulen, koopman te Rotterdam, overl. ald. 1848, gehuwd met Theodora Rochussen, overl. 1855. Zij kopen in 1842 het huis van Jacob van Foreest.
- 1862 **Herman** Theodor **Löhnis**, lid van de gemeenteraad van Rotterdam, lid Provinciale Staten van Zuid-Holland, overl. 1868, zoon van Eberhard Peter **Löhnis** en Theodora Rochussen.

In het begin van de 20^e eeuw werden door de erfgenamen Löhnis de goederen ondergebracht in een N.V., die in 1937 werd geliquideerd. De goederen werden verkocht aan Elisabeth Johanna Christina Kelder te Vriezenveen, die na haar dood het naliet aan haar broer notaris Berend Hendrik Kelder te **Dedemsvaart**. Later kwamen zij in het bezit van Jan Johan Veneman. De Rabobank Gramsbergen bezit thans de gronden, waarop zich vroeger het **huis** verheef.

(Bron: 'De havezaten in Salland en hun bewoners', door Jhr.A.J. Gevers en A.J. Mensema)

Hoofdstuk 11

DE OORSPRONG VAN HET GESLACHT SLLNGENBERGH

De oorsprong van het geslacht Slingenbergh voert terug naar het jaar 1411. In dat jaar was er sprake van een bisschoppelijke sterkte, de Slingenborg, in het schoutambt Hardenberg. De sterkte werd ook wel Slynge of Slingenburch genoemd.

De sterkte was gelegen in de later marke Den Velde en Holthema. Het gebeid draagt de naam De Kooy en is gelegen in het toenmalige Slingenberger Veld. In het huidige bos van De Kooy vinden we nog twee lanen, die volgens oude akten de Slingenberger Allee heten. Volgens overlevering werden deze lanen ook wel aangeduid als Eerste en Tweede Poortenlaan.

Het beekje de Slinge lag op de scheiding van het tegenwoordige Overijssel met de graafschap Bentheim. Het werd gevoed vanuit de achterliggende venen. De ligging van het beekje blijkt verder uit de notulen van het waterschap 'De Molengoot' d.d. 27 februari 1892:

Art. 23 van het grenstraktaat, 16 mei 1548.

De oude waterleiding, die op Hannoversch grondgebied bij de zgn. 'Poffershutte' uit de Rouweryte, langs het land van Kleine Eikenhorst en vervolgens langs de weide van Grote Eikenhorst loopt, alsmede de hoofdwaterleiding, welke het water uit de gehele strook aldaar, bij het erf Groot Eikenhorst, van de Heesterkant op Hannoversch grondgebied, in de Vecht voert, zal door Hannoversche ingezetenen, die zulks aangaat, jaarlijks opgeruimd en in schouwvrijen staat onderhouden worden. Er zal echter van Nederlandschen zijde aan den afloop van het water bij de Ruweslinge of Landweer naar de Nederlanden heen, geene hindernis worden toegebracht en diens volgens aldaar voor eenige jaren aangelegde en nog aanwezigen dam, dadelijk nadat de grensstenen zullen gezet zijn, geslecht en geheel vlak gemaakt worden.

In 1411 deed Hendrik van Selwerd, nazaat van de invloedrijke families Van Groningen en Van Coeverden, zijn rechten op de heerlijkheid Groningen over aan de bisschop van Utrecht. Deze gaf in ruil hiervoor het kastelijnschap van de Slingenborg aan Hendrik van Selwerd:

1411 upten Sonnendach Judica (29 maart) oorkondt bisschop Frederic dat hij met Henric van Zeelwarden eene schikking heeft getroffen over het gerecht en eenige goederen en renten te Zeelwarden, waarop Henric aanspraak maakte, en dat daarbij is overeengekomen, dat de bisschop hem voor den afstand zijner aanspraken zal geven de lijftocht als kastelein van den berchvrede, genaamd die Slynge, met het daarbij behorende huis en de tienden te Brucht, het weggeld en de weiden, verder de lijftocht van den accijns te Gramsberghe bynnen plancken en in het gerecht van Herdenberghe buiten de stad. en van 50 gulden uit het rentambt van Sallant.

Dat dit kastelijnschap een beheersfunctie was, blijkt uit het feit dat door de bisschop in het jaar 1418 een inventaris werd opgemaakt van de huisraad (wapens

en munitie) van het huis Arkelsteyn, de Slynge, de Veenbrugge en van het huis Coevorden. Wat betreft de Slingenborg zag de inventaris er als volgt uit:

Item **opter** Slingenborch iiij lontbusse

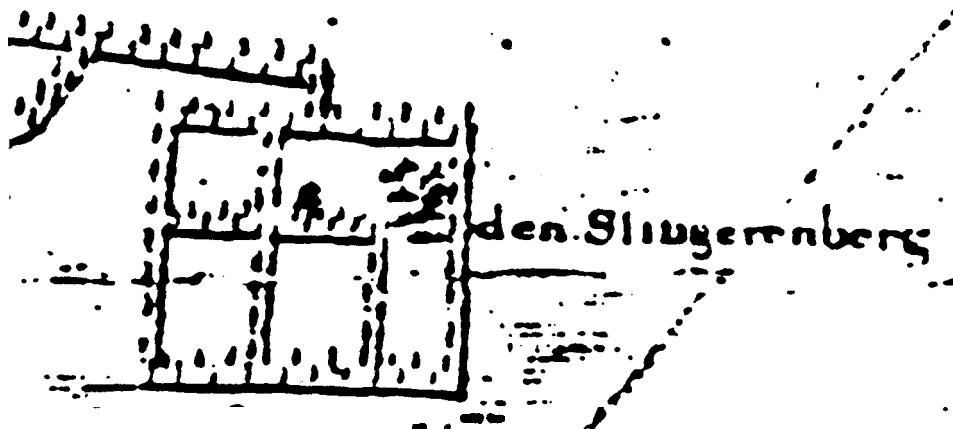
Item een voegeler en **xij** stene

Item een **armbus** item dat en **doech** niet dat **totte** huijse hort

Item aldaer dat **henric** toebehoort 1 loetbusse 1 spin

anders iiij **hoernen** armbusse iij (s)**chepel** ij laden met

pijle en **xx** loede **totten** bussen

Kaart van den Slingenberg van ca. 1783 door M.A. Snoeck

Na Hendrik van Selwerd werd diens zoon Hetman van Selwerd kastelein op de Slingenborg, die weer werd opgevolgd door zijn zoon Hendrik van Selwerd. Deze Hendrik liet vanaf 1441 het kasteleinschap door een plaatsvervanger uitoefenen. Wie van 1441 tot 1446 kastelein op de Slingenborg was, is niet bekend. In 1446 was het Geryts van Tuyll. Op 21 maart 1461 werd het beheer en weggeld levenslang overgedragen aan Reynold van den Cloister zijnen zoon voor 107 Rijnlandsche guldens van 20 witte stuivers het stuk. Het kasteleinschap wordt hem voor dit bedrag verpand, zoals dat ook met zijn voorgangers het geval was. Op 21 maart 1500 wordt Evert Hoelinck **opter** Slingenborch ontslagen van alle eigendom en horige rechten uit weldaad voor een welbetaalde som geld, welke ten behoeve van het klooster Zibekeloe in vast goed belegd is. Volgens het kloosterarchief mag Evert Hoelinck zich nu als een vrij man wenden en keren, doch met de bepaling dat hij aan het convent en de kerk koermedig zal blijven naar het koermedig recht van de kerk in het land van **Zalland**.

Op 21 oktober 1461 verklaart broeder Godefridus, prior in het Gemeene Convent van het klooster van Galilea in Zibekeloe, dat **Herman**, zoon van zalige **Esken** en

Aleit Hollinck van **Wilsen**, nu geheten Slingenborch, als koermedig van hun kerk ontvangen te hebben, terwijl hij vroeger vrij was, blijkens een bezegelden brief van **Herman** van Wullen en Ermgart, diens huisvrouw, dien hij aan het klooster getoond had.

Dat het erve Hoelinck onder Wilsum was gelegen blijkt uit een akte van 21 oktober 1461:

Evert Schroeder, gezworen ridder te Ulzen, verklaart, dat voor hem zijn verschenen Johan van Coevorden en echtgenote en verder Eylard en Herman van Wullen. Eylard en diens zoon dragen over aan Hermannus Ghend, de heerenplicht met geestelijk of wereldlijk recht uit hunne vrije en onbekommerde erven en goederen, het Hoelinck te Wilsum, Busch en Hollerinck te Herdinhuizen, onder het kerspel Ulzen.

Een jaar later deed Hermannus dit weer over ten gunste van prior en convent van Sibculo.

Op 10 juli 1511 scheldt broeder Godefridus aan Rembolt, zoon van zaligen Albert Dijckssoen, geboren op het erve waarop Bemt Clumper woont, alle horigheid en echt kwijt, waarin hij aan het convent was gekomen door wederwissel van de welgeboren Agnes van der Eze van Gramsbergen, vrouw te Buren en te Bosichem, getrouwd met Vincentus, heer te Buren en te Bosichem, voor Hermen, zoon van hermen ten Slingenborch, op Wilen wonende, zulks ter bedde van heer Berent, kapellaan van vrouw Agnes voornoemd, en een gekweten wijnkoopspenning, zodat Rembolt zich voortaan als vrij man kan wenden en keren.

Op 14 september 1512 wordt aan Aleid, echte dochter van Herman Hoelinck en Ferme ten Broichues, alle echt kwijt gescholden, waarin zij tot dusver aan het klooster verbonden was. In het chartul van Sipculo heten haar ouders Hermammus Hoelinck en Ferme ten Broichues.

In de stamboom van het geslacht Slingenbergh valt op dat de naam Evert een uitgesproken plaats inneemt wat betreft de naamgeving aan telgen van het mannelijk geslacht. De eerste Evert, die kon worden achterhaald, wordt genoemd in een akte uit het jaar 1520, waarin hij een pacht betaalt aan het klooster Sibculo van 2 gulden en 5 schepel roevenzaden.

Deze Evert is een zoon van Herman Hoelinck onder Wilsum wonende zoals blijkt uit een akte van 21 maart 1500 uit het kloosterarchief Sibculo. Prior en convent ontslaagn Everardi fily Hermani Holinck op ter Slingenborch et Fenne (Evert zoon van Hennen Hoelinck en diens huisvrouw Ferme) van alle eigendom en horachtigen echt, uit weldaad en voor een wel betaalde som geld, welke ten behoeve van het klooster aan vast goed belegd is. In het chartul van klooster Sibculo van 10 juli 1511 werd genoemd Herman, zoon van Herman Hoelinck en dus een broer van Evert, hier genoemd Hermen ter Slingenborch op Wilen wonende.

Voor het nageslacht van Herman Hoelinck wordt verwezen naar de genealogie Slingenberg die hierna volgt.

De Borgvrede De Slingenberg is na 1580 geslecht. Het goed gaat verder als boerenbedrijf. Op 11 juli 1726 koopt **Reinhard** Burchhard, graaf van Rechteren, het Huys Gramsbergen, met daarin opgenomen de bepaling dat voornoemde graaf jaarlijks de pacht over de Slynge had af te dragen aan de provincie, waarvan de boer van het erve jaarlijks één gulden betaalt. In 1741 verkoopt de provincie het kasteleinschap van de Slingenborch aan de heer van Gramsbergen. Op 31 september 1743 vindt voor Arnold Voltelen, **schulte** van Hardenberg, Heemse en Gramsbergen, het transport van de voormalige Borgvrede De Slinge plaats aan de gravin Van Rechteren, geboren **Boetselaar**, vrouwe van Gramsbergen.

Genealogie   Slingenberg(h)

- I   **ESKEN HOLLINCK**, geb. Wilsum ca. 1400, over. ald. voor 21-10-1461, tr. **ALEIT**, geb. ald. ca. 1400, overl. ald. voor **21~10~1461**.

Uit dit huwelijk:

1~ **HERMAN HOELINCK**, volgt 11.

- II   **HERMAN(NUS)/HERMEN HOELINCK** genaamd **TEN SLINGENBORCH**, geb. Wilsum ca. 1430, wonende te Wielen 1511, tr. **FENNE TEN BROICHUES** .

Op 21 oktober 1461 verklaart broeder Godefridus, prior van het klooster Sibculo, **Herman**, zoon van zalige **Esken** en Aleit **Hollinck** van Wilsum, nu geheten Slingenborch, als koermedig van hun kerk ontvangen te hebben, terwijl hij vroeger vrij was, blijkens een bezegelden brief van **Herman** van **Wullen** en Ermgart, diens huisvrouw, die hij aan het klooster getoond had.

Kinderen:

1~ **EVERT HOELINCK**, volgt 111.

2~ **Hermen** ten Slingenborch, geb. Den Velde ca. 1467.

Op 10 juli 1511 scheldt broeder Godefridus aan Remboldt, zoon van zaligen Albert Dijkssoen, geboren op het erve waar Bernt Clumper woont, alle horigheid en echt kwijt, waarin hij aan het convent was gekomen door wederwissel van de welgeboren Agnes van der Eze van Gramsbergen voor **Hermen**, zoon van **Hermen** ten Slingenborch, op **Wilen** wonende.

3~ Aleit ter Slingenborch, geb. Den Velde ca. 1470.

Broeder Godefridus, prior van Sibculo, scheldt uit gunst en voor een welbetaalde penning aan Aleit, dochter van **Hermen** Hoelinck en Fenne ten Broichues, diens huisvrouw, alle echt kwijt, waarin zij tot dus ver aan het klooster verbonden was, zodat zij zich voortaan als een vrij persoon mag bewegen.

- III EVERT HOELINCK, geb. Den Velde ca. 1465, betaalt pacht aan het klooster Sibculo van 2 gulden en 5 schepel roevenzaden 1520.

Prior en convent van Sibculo ontslaan op 21 maart 1500 Evert, zoon van **Hermen** Hoelinck en diens huisvrouw Fenne, van allen eigendom en horigen echt, uit weldaad voor een wel betaalde som geld, welke ten behoeve van het klooster aan vast goed belegd is. Evert kan zich voortaan als vrij man wenden en keren.

Kinderen:

1~ JAN TER SLINGENBURCH, volgt IV.

- IV JAN TER SLINGENBURCH, geb. Den Velde ca. 1500, vermeld in een rechtszaak tegen Anna van Mervelde 1535.

Op 5 oktober 1535 hield de stadhouder George Schenck rechtsdag te Vollenhoven. De zaak tussen Jan ter Slingenburch en Adrean van Reede, drost ter Laege en rentmeester van Twenthe, enerzijds en juffrouw Anna van Mervelde, weduwe van Reynt van Coevorden, anderzijds, werd uitgesteld tot de volgende rechtsdag, te houden op 18 oktober 1.535.

Jan ter Slingenburch en Adrean van Reede beklagen zich, elk voor zich, dat zij thans sterk worden beknot boven oude rustelijk **besyt ende gebruck**. Tegen dit beklag wordt door Jan van Ittersum, als momber van Anna van Mervelde, gesteld dat Jan ter Slingenburch, op wiens gezag **de** wastekenen zijn uitgegaan, voor het gerigt niet verschijnt, zodoende zijn aanspraak verliest en tot de kosten veroordeeld moet worden. Hiermede is men het in eerste instantie eens. Het gedinge der verweerder van waarde wijst. De **zaak** wordt daarom ter **zelfder** dage voortgezet tussen Adrean van Reede enerzijds en Anna van Mervelde anderzijds.

Adrean van Reede beschuldigt de verweester ervan, dat zij **des** keizers meijer, Jan ter Slingenburch, verkort zou hebben. Anna van Mervelde stelt dat deze zaak haar niet alleen aangaat, maar ook de andere erfgenamen betreft. Hierop wordt de zaak verdaagd tot de volgende rechtsdag. De zaak blijft doorsudderen.

Op 5 april 1546 zien we weer een geding tussen Adrean van Reede en Anna van Mervelde over de schutting van beesten. Er werd recht gedaan door Jan Rengers, die gewezen heeft: Daar door getuigen gebleken is **dat van** Slijngenborgh eertijds ook **de** beesten geschut zijn en hij daarvoor boete aan den Holtrigter betaald heeft, zo heeft verweerder Anna van Mervelde een rechtmatige schutting gedaan, totdat aanlegger anders bewijst. Dit bewijs van het heel lang bezitten van het recht van beweiden kan noch door Adrean van Reede noch door Jan ter Slingenburch worden bewezen. De zaak wordt geseponneerd.

Kinderen:

1~ EVERT SLINGENBERGH, volgt V.

- V EVERT SLINGENBERGH, hypothetisch opgevoerd, geb. Den Velde ca. 1530.

Kinderen:

1~ JAN SLINGENBERGH, volgt VI.

- VI JAN SLINGENBERGH, hypothetisch opgevoerd, geb. Den Velde ca. 1570.

Kinderen:

1~ EVERT SLINGENBERGH, volgt VII.

- VII EVERT TER SLINGENBERGH, geb. Den Velde ca. 1600, overl. ws. Gramsbergen Michaelis 1662.

Kinderen:

1~ JAN SLINGENBERGH, volgt VIII.

- VIII JANN EVERTS SLINGENBERG, geb. Den Velde ca. 1635.

Kinderen:

1~ MARGR(I)(E)TA/MARGREETE JANS(EN) SLINGENBERG, volgt IX.

- I x MARGR(I)(E)TA/MARGREETE JANS(EN) SLINGENBERG, geb. op de Slingenbergh, ged. Gramsbergen 25-11-1666, lidmaat ald. Paesschen 1685, tr. (1) op de Slingenborgh kort voor Pasen 1685 BERENT WESSELER, van **Wilsum**, met attestatie van **Ulsen** naar Gramsbergen, lidmaat ald. Paesschen 1685, overl. voor 23-9-1688, tr. (2) ald. 23-9-1688 HERMEN ROLOFS WATERINK, j.g. 1688, **zn.v.** Roelof Waterink.

Op 13 februari 1693 compareren voor Johan Molkenboer, scholtus van den Hardenbergh, en de **keurnoten** Dirk Beerents en Harm **Volkers**, Hendrikje Derks, weduwe van Albert Odinck, en haar verkozen momber Derk Odinck, die verklaren schuldig te wezen aan Roelof Waterink wegens op 14 juli 1692 geleend geld de somma van 150 Carolus guldens. Verklaard wordt dat de vordering nu is overgegaan in handen van **Hermen** Roelefs Slingenbergh en Margritta Jansen, zijn huisvrouw, die de lening hebben verstrekt tegen 4 1/2 % rente jaarlijks.

Op 28 juni 1710 testeren Harmen Roelofs Slingenbergh en Margrita Jansen Slingenbergh voor **schulte** G. van Riemsdijk. Zij benoemen Margrita's zoon uit eerste huwelijk, Evert **Berends**, tot universeel erfgenaam van hun gehele nalatenschap. Verder wordt bepaald dat Evert zijn halfbroer **Tonnis** zolang als zij samen wonen zal verplegen in **cost**, kleren en linnen en daer en boven **alle Jaeren** ses Guldens voor syn **plesier** en tot synen voordeele, jaarlyks twintigh **schaeppen** des somers op de weyde en swinters in 't voer.

Zou Tonnis zich zelfstandig gaan vestigen dan dient Evert jaarlijks de somma van 50 guldens uit te keren aan Tonnis. Dochter Jennegien zal 150 Carolus guldens krijgen uitgekeerd, evenals haar zuster Berentien heeft gekregen.

Het testament werd geopend op 28 maart 1729. Berentien Slingenberg en haar man Henrik Grimmerink zijn dan inmiddels beide overleden.

Uit het eerste huwelijk:

1~ EVERT SLINGENBERGH, volgt X.

Uit het tweede huwelijk:

2~ Tonnis/Teunis Harmens Slingenberg(h), j.m. op den Slingenberg 1726, wonende op de **berchvrede** De Slinge 1732, overl. Hardenberg 6-5-1737, tr. ald. 30~6~1726 Dyna Ketels, j.d. te Hardenberg 1726, tr. (2) ald. 30-3-1738 Hendrik Alberts, van Den Velde, tr. (3) Hendrik Berends van der Scheer.

Teunis Slingenberg laat een testament maken waarin hij de kinderen van zijn halfbroer Evert Berends voor eenderde part tot erfgenamen van zijn bezittingen verklaart. Dyna Ketels benoemde in haar testament haar zuster Hendrickien, wonende te Denekamp, tot haar universele erfgenaam. In dit testament wordt aan de armen van Gramsbergen 25 gulden toebedeeld bij overlijden van beiden.

Op 14 januari 1727 wordt voor Arnold Voltelen, scholtus van Hardenberg, een testament opgemaakt door Lucretia Walraven, die op dat moment inwonende is bij Teunis en Dyna, omdat zij wegens ernstige ziekte verpleegd dient te worden. In het testament worden Teunis en Dyna als erfgenamen van de na te laten goederen en effecten van Lucretia benoemd. Verder wordt een som van 50 Caroli guldens gelegateerd aan de armen van Gramsbergen. Ariana Warenberg krijgt een bedrag van 25 Caroli guldens en de kleren die Lucretia Walraven dagelijks heeft gebruikt.

Op 25 juli 1763 verkopen de erfgenamen van Teunis Slingenberg diverse stukken grond uit de boedel. Aan Albert Zwiete wordt overgedragen de geregte halvescheid van twee dagwerken hooylant in het vyfde blok op de Heerenmaat onder Gramsbergen, waarvan de andere halvescheid gehoord van Hendrik Berends van der Scheer en aan de erfgenamen van Hendrik Alberts. Aan Hendrik Berends van der Scheer wordt overgedragen de geregte halvescheid van twee schepel zaayland op de Loser Esch uit het Erve Marsheinen, waar van de andere halvescheid aan de koper mede gehoord, voorts de geregte halvescheid van een gooren op het Schuirenstukke, den de geregte halvescheid van een mudde zaaylant op den Wester Esch, van welke beide percelen de koper thans mede de andere halvescheid gehoord. En dan nog het vierde part van twee dagwerk hooylant op de Heerenmaat in 't sesde blok, synde mandelig met de koper en met de erfgenamen van Hendrik Alberts.

3~ Jennegien/Jannegien Slingenberg, tr. Jan Smit.

- X EVERT SLINGENBERGH, geb. op de Slingenbergh, ged. Gramsbergen 4-7-1686, overl. 1735, tr. JENNIGJE GEERTZ WATERINK, tr. (2) Hardenberg 22-9-1735 Kaerel Prenger Slingenbergh.

Op 1 augustus 1728 compareren voor Arnold Voltelen, scholtus van den Hardenbergh, Heemse en Gramsbergen, en de keurnoten Roelof Hobert en Hennik Egbertsen, Evert Berends Slingenbergh(h) en Jannegien Geerts, die verklaren dat zij wegens een verkoopcontract uit het jaar 1726 overdragen aan Harmen Wolbink tot Lutten drie daghwerk hooylant in de Meene gelegen onder de buurschap Ane. Zij hebben dit zelf verkregen bij koopakte van 17 maart 1720.

Jennegien Geertsen, weduwe van Evert Berends Slingenbergh, bijgestaan door haar zwager Hermen Anning van Dalen, Kaerel Prenger, haar bruidegom, en verder Teunis Slingenbergh, verklaren op 22 september 1735 dat zij ten overstaan van Berent van Borne, verwalter scholtus van Hardenberg, de huwelijks voorwaarden hebben opgemaakt. De vijf nagelaten kinderen uit het eerste huwelijk van de bruid zullen hebben ieder 250 guldens. Gerrit echter 300 guldens. Ieder zal verder een peert en een koe hebben als ze gaan trouwen evenals een bruidegoms kleet. Ten tweeden sal die bruidegom daer God voor behoede syn bruit quam te overleven niet weer daerop te trouwen, als die vrouwe nae dato 12 jaer leeft, anders wel, maer so hy dan weer trouwt sal die vrouw daer niet weer op mogen trouwen. Ten derden sal die oltste soon Berent Slingenbergh arfelijk van die plaetse weesen, om daer weer op te trouwen allewel opgepast syn olders gehoorsaam, anders hebben die olders haer keur van een van die vier andere kinders by haer te holden. Ten vierden neemt die bruidegom aen by de bruit te brengen 150 gulden met een peert en een koe. Ten vyfden neemt die bruidegom die voorkinder voor egte kinderen aen.

Op 23 september 1751 verschijnt Hermen Anning, momber over de onmondige kinderen van wijlen Evert Slingenbergh bij Jannegien Geertsen, voor Albert van Riemsdijk, scholte van Hardenberg, Heemse en Gramsbergen, en de keurnoten Jacobus van Riemsdijk en Reinder Weerts. Hij verzoekt dat voor de pupillens goed borg wordt gesteld. Carel Prenger Slingenbergh en Jennegien Geertsen zijn eveneens verschenen voor de scholtus en zij verklaren hypotheek en onderpand te geven op de so genoemde Havermars gelegen op de Kyft en haer comparanten Land Den Koewesteresch genaamd, ongeveer vier coeweyden, beide onder Gramsbergen gelegen.

Voor Arnold Voltelen, schulte van Hardenberg, Heemse en Gramsbergen. en de keurnoten Gerrit Egbertsen en Hendrik Snyder, verschijnen op 17 november 1746 Carel Slingenbergh en Jennegien Geerts syne huisvrouw die verklaren te transportereren aan Jan Bylevelt en desselfs huisvrouw Jannegien Lucassen haar stuccke saaylant groot vyf schepel gesaay, gelegen tot Gramsbergen op den Backerskamp. hebbende aan de een syde tegen eene wege en aan de andere syde Jan Baarslag belendet synde allodiaal en

tiendvry goet. De koop was gehouden op 15 augustus 1746 voor een bedrag van 500 guldens.

Op 3 mei 1749 transporteren **Carel Slingenberg** en syn huisvrouw **Jannegien Geertsen** voor **Arnold Voltelen**, **schulte** van **Hardenberg**, **Heemse** en **Gramsbergen**, en de keurnoten **Evert Otten** en **Jannes Klasen**, aan **Jan Balhaar** het derde **block** aan het korte **lant** in de **Ossenweyde**, wegens verkoop in juli 1748 voor een bedrag van 1.100 guldens.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ **Berend Slingenberg**, krijgt volgens huwelijkse voorwaarden het erve **Den Holte** onder **Coevorden** toegewezen, uitgezonderd twee dagwerk **hooyland** in 't **Hinnengoor**, tr. **Hendrikjen Lamberts**.
- 2~ **Gerrit Slingenberg**, ged. **Hardenberg** 10-12-1724, wonende op de **Slingenberg**, tr. **ald. 25~5~1755 Jaunegien Arends**, van **Anerveen**.
- 3~ **Harmen Slingenberg**.
- 4~ **Hendrik Slingenberg**.
- 5~ **Jan Slingenberg**.

Uit het tweede huwelijk:

- 6~ **Evertien Slingenberg**, tr. **Roelof Beenen**, uit de **Meene**.

(Bron: 'Vijf eeuwen Slingenberg', door H.J. Slingenberg te **Hardenberg**)

Hoofdstuk 12

GESCHIEDENIS VAN HET ERVE IEMHOFF TE WIELEN

Omstreeks 1403 werd in de parochie van Hardenberg een begin gemaakt met de stichting van een klooster in Sibculo, dat later 'Onze Lieve Vrouwe in Galilea' zou heten en dat op 14 september 1412 officieel werd ingelijfd bij de orde van de Cisterciënsers. Op 11 november 1516 kochten de monniken een stuk land in Wielen. Door deze koop is de eerste aanzet gegeven tot de huidige boerderij Iemhoff in Wielen. Op de originele koopakte verklaart **Johann** van Brandlecht, gouwgraaf en richter te Ulzen, dat de Itterbeckse boeren onder leiding van **buurrichter/boerrigter** Evert Koninck hebben verkocht aan Prior en Convent Zybekeloe een stuk broekland geheten het 'Immenbroeck' strekkende van Keddinckmaet, boven langs de weg langs de oude graven en van de brug regtuit, voorts **bijlangs** den **Elsdijk**, strekkende in de beke.

Reden voor de verkoop was gebrek aan geld om te kunnen voldoen aan een door de Graaf van Bentheim opgelegde schatting vanwege de aanwezigheid van Gelderse troepen bij Nordhorn.

Het klooster Sibculo blijkt na aankoop van het Immenbroeck vrij snel begonnen te zijn met de ontginning daarvan. Daarna is er een kloosterboerderij gesticht en het blijkt uit een aantekening gedateerd in 1531 op de genoemde akte van 1516 dat deze de naam Imhoff is gegeven.

In het kloosterarchief wordt verder vermeld dat op 7 mei 1548 Amdt, graaf te **Benthem** en Stenfforden, heer te Wevelikhoven, verklaart vergunning te hebben gegeven aan Prior en Convent van het klooster Szypendeloe om van hunne erven Keddinck en **Bennekinck** te Itterbecke eene waar af te namen en die over te brengen op een toeslag in dezelfde marke, genaamd het Immenbroeck te **Wylen** in 1516 door het klooster aangekocht. Een gebaar tegenover de graaf van Bentheim om de gestichte boerderij Imhoff te kunnen uitbreiden.

Nadat in 1580 de bezittingen van het klooster als gevolg van de Hervorming zijn overgegaan aan de Staten van Overijssel, beheren de rentmeesters van deze Staten de bezittingen en **innen** zij de pacht. Uit de rekeningen van de rentmeesters komt dan in 1604 de volgende aantekening voor: 'Imhoff bij Lubbert bewoond'.

Inmiddels heeft in 1603 de door de provincie Overijssel aangestelde rentmeester geholpen met de wederopbouw van de hoeve door de bouw van een schaaप्sschot dat 400 schapen kan huisvesten. Timmerman Jan Wyllems bouwde dit voor 62 guldens en 19 stuivers.

In 1604 is de volgende pachtakte opgemaakt: 'Imhoff. Die meijer up den Imhoff, umb datt dit erve aver twyntich **jaeren** belmundig gelegen, **unde** meth bereken **ende** ander quaet holt aver **ende** aver doir wassen, hebbe hem dith erve **anno** 1604 **denn** 10e **February** **verpachtet** seess **jaeren**, umb **all** dat holt utterraeden **ende** toe suiveren, waervarm hie die **ierste** drie **jaeren** sall gheven die seste garve, **unnd** die andere drie nhaevolgende **jaeren**, alle **jaer** die vyffte garve, und daimha die pacht,

Imhoff

Die Majest. by den landhof te Utrecht datt dit
 E. r. m. z. t. u. t. i. g. l. i. e. v. b. l. i. m. m. d. i. n. g.
 g. e. l. a. g. e. n. d. e. m. i. t. t. l. i. c. h. t. u. n. d. e. a. n. d. e. r. e. q. u. a. r. t.
 s. o. l. l. t. a. u. r. u. n. d. e. a. u. r. d. e. r. d. e. n. g. l. i. c. h. t. u. n. d. e. g. e. m. e. i. n.
 d. a. t. E. r. m. A. n. n. o. 1604 d. i. n. n. 10. F. e. b. r. u. a. r. i.
 v. o. r. p. a. c. h. t. u. t. t. d. a. n. s. t. f. a. n. z. e. n. v. i. n. d. a. l. l. e. d. a. t. s. o. l. l. t.
 v. i. n. d. e. r. d. e. n. g. l. i. c. h. t. u. n. d. e. a. n. d. e. r. e. q. u. a. r. t. s. o. l. l. t.
 f. i. r. d. e. f. r. e. s. t. e. d. r. e. f. a. n. z. e. n. s. a. l. l. g. e. m. e. i. n. d. e. r. d. e. n. g.
 f. a. n. z. e. n. v. i. n. d. e. a. n. d. e. r. e. d. r. e. u. s. a. n. n. o. l. y. g. e. n. d. e. f. a. n. z. e. n.
 a. l. l. e. f. a. n. z. d. e. v. i. n. d. e. r. d. e. n. g. l. i. c. h. t. u. n. d. e. a. n. d. e. r. e. q. u. a. r. t.
 d. e. f. a. n. z. e. n. s. o. l. l. t. E. r. m. i. n. v. o. r. t. e. d. i. n. n. g. e. d. a. n. n.
 f. r. e. t. e. w. a. n. s. t. u. n. d. e. l. i. c. h. t. g. e. w. i. l. l. e. n. d. e. f. a. n. z. e. n.
 d. i. t. f. a. n. z. d. a. n. n. o. u. n. d. e. a. n. d. e. r. e. q. u. a. r. t.

Pachtake van Imhoff uit het jaar 1604

soe dath erve in voirtydenn **gedaenn** hefft, wanthe hier licht goith landt **ende** kompt dith **jaer** dairvan noch nieth.

Het schijnt dat de maatregelen die Lubbert heeft moeten nemen om de boerderij weer in goede staat te krijgen, meer tijd in beslag hebben genomen dan in 1604 voorzien was. Want pas in 1612 vermeldt de rentmeester in zijn boekhouding de eerste pachtbetaling, namelijk **f 39~4~0**. Na 1612 volgt bijna een eeuw lang dezelfde aantekening in de boekhouding van de rentmeester: 'Imhoff toe Wylen **39~4~0**'. Behalve dat 1636 en 1637 blijktbaar een paar goede jaren zijn geweest, want dan staat als pachtsom opgetekend: '32 **g.g. 44~16~0**'.

In het 1679 is in de zijkant van de boekhouding naast het stereotiepe 'Imhoff toe Wylen **39~4~0**' een bijzondere aantekening **gemaakt, namelijk**: 'dit behoort onder de goederen aan **zijne Hoogheid** gegeven'. Met zijne hoogheid wordt hier bedoeld Prins Willem III van Oranje. In 1680 waren er in Wielen nog maar vier boerderijen, namelijk Imhoff, **Tibert**, Jongkhuis en Roleffshuis. Imhoff was een (vol) erve, de andere drie een half erve.

De laatste beschrijving van de pachtbetaling door de rentmeesters vindt in 1704 plaats. Na 1700 verkopen de Staten van Overijssel blijktbaar hun bezittingen en is ook erve Imhoff in het bezit gekomen van pachter Imhoff.

Beschrijvingen van het erve Iemhoff

Omschrijving van de Iemhof in 1647:

Den Imhoff, daer onder behoordt 1 **camp** van 10 m(udde) voor het huys, waer van een deel geweydt wordt wegen de maegercheydt **ende** wuesticheydt **vant** landt.

(.Jeen mate bij Baerlehaers Imbroeck van 3 dachwerk.

't **Koelandt** is een groedt wildt woest landt van 6 koeweyden.

Omschrijving van de Iemhof 1658:

de carnp	2.059 roeden
de ruschen brinck	153 roeden
de langen acker	1.616 roeden
denijecamp	501 roeden
in de middel camp	308 roeden
de nije acker	124 roeden
het middel stuck	352 roeden
koehoorns landt	<u>589 roeden</u>
	5.702 roeden

26 Mud 3 Schepel 3 1 R(oeden)

Beschrijving van de Mönnikenhöfe 1658: Wijlen

Imhof ~ Hof ~ 3/4 Erbe ~ mus **geben/hat** geliefert: 9.

De Imhof wordt als enige 'Hof' genoemd; bij alle andere erven staat of 'frey' of 'eygen'.)

Omschrijving van de Iemhof 1659:

Imhoff. Is thiend vrij **ende** heeft een volle waer. Daer onder hoordt:

1. Den kamp voor het huys, groot 10 M(udde). Wordt wegen de schraeheydt **half** gesaeid **ende** **half** **geweidt**.
2. Den mate bij Barlehaers imhoff, groot 3 dachwerck.
3. 't Koelandt, is een groot wildt heidich stucke landts, van ses koeweide.

Op een lijst van 28-10-1680 komt het volle erve Imhoff te Wielen voor, zijnde horige van de prins van Oranje. In het markeboek van de Drieschichtige Marke getuigen op 10-10-1719 Hendrik Jonkhans, 70 jaar oud, en Bernard Ymhof, 41 jaar oud, dat de grensstenen in Wielen nog op dezelfde plaats liggen.

Volgens de stukken over inkomsten aan erfwinning en opvaart 1677-1781 is op 13 september 1719: 'Op de hofeygene **wooningen** soo **haer** Edel. Moogh. **Heeren Staeten** van Overijssel erfwinninge, versterft en vrijkoop te geven schuldig sijn, is naebenoemd houd bevonden:

Imhoff te Wylen:

2 **boomen** van 2 voet, 43 **boomen** van 1 1/2 voet, 50 **boomen** van 1 voet en nog 70 klein middelmatige **boomen**, die naar hij verklaarde van hem zelf te sijn. 850 telgen.'

In 1752 omvat het erve Imhoff:

Heeft aan land 26 mud 3 schepel en 2 1/2 spint

Geeft jaerlix f 39~4~0

Heeft **enen** gaarden

Moet **erfwinninge** doen of kan alle 6 **jaeren verpachtet** worden

Nature des goeds:

Behalve de vorenstaande **aantekeninge** in de ligger vind sig dit erve inde **rekenn.** onder de goederen en erven van het 9e Capittel die aan **Sijn** Hoogh. erwinninge schuldig sijn. Die deselve **egter** te doen verweygart, praetendeerende daarvan exemt en **huurlieden** te sijn.

Gebouwen:

1. het woonhuis	11 gebond
2. een schure	9 gebond
3. twe schaapschotten een bakhuis	

Pagten:

Geeft jaerlix pagt vijftig gld.

Is **dienste** aan den Heere schuldig

Houtoewas:

Zeer goede en **ruyme** poteggrond en zeer zwaar hout

Specificatie:

1. dencamp	13 mud, 1 sch.
2. het lage stuk	1 sch.

Gaardenland:

3. den olden garden	1 mud, 1 sch.
4. den nieuwen gaarden	1 mud, 2 sch.

Hooy en weydenland:

5. groenland op e n camp	2 318 dagwerk
6. den middenkamp	2 314 dagwerk
7. den nieuwen camp	2 314 dagwerk
8. het maatjen	4 114 dagwerk
9. het Immebrook; bestaande meest in moerassige grond, berken, struellen, ponsbossen en lange heyde	

Landerijen so Imhoff privative **souden** toebehoren:

den akker	7 mud
de koegaarden	3 mud
het kampje	2 schepel

de koegaarden
groenland
groenland aan de heydegrond

1/4 dagwerk
22 roeden
1/2 dagwerk

Genealogie Iemhoff te Wielen

I LUBBERT IJMHOFF.

II BERENT IMHOFF, geb. ca. 1610, wonende op het erve Ymhoff te Wielen 1664.

III LUBBERT YMHOFF, geb. ca. 1645, landbouwer, wonende op het erve Ymhoff te Wielen 1686.

In 1686 kopen Lubbert Ymhoff te Wylen en Jan Stubben van de welgeboren heer **Scheele**, Heer tot Weeevelt en Venebrugge, het erve **Stubben** voor de prijs van **f** 3.000,00, te betalen in drie termijnen van elke 1.000 Caroliguldens. Erve Stubben, gelegen te Radewijk, was in de zeventiende eeuw enkele honderden hectares groot.

Hiermede is verklaard hoe de familie Iemhoff die, na pachter geweest te zijn van de Oranjes, oorspronkelijk alleen het erve in Wielen bezat, ook grondbezit in **Radewijk** kreeg, en dat verschillende nazaten op erve Stubben boerden.

Kinderen:

1~ BEREND YMHOFF, volgt IV.

2~ ws. Harmen Ymhof, mogelijk identiek aan Iemhof van Getelo.

3~ Grietje Ymhof, otr. Hardenberg 30-3-1721 Berend Reinders, wonende op het erve Reinders te Anevelde, **zn.v.** Jan Reinders.

IV BEREND YMHOFF, geb. 1678, landbouwer, wonende op het erve Ymhof te Wielen, begr. Ulsen september 1730, tr. ca. 1710 N.N., begr. ald. 6-1-1738.

Uit dit huwelijk:

1~ Fenna Ymhof, geb. ca. 1712, lidmaat Ulsen Pinksteren 1730, begr. ws. ald. 23-12-1766 (oude vrijster).

2~ **Aaltien/Aleid** Ymhof, geb. ca. 1715, lidmaat Ulsen Pasen 1734, otr. ald. 1739 Jan Ekenhorst, ged. ws. Laar 7-9-1712, lidmaat Emlichheim 1731, ws. **zn.v.** Jan Hendriksen Ekenhorst.

3~ LUBBERT YMHOFF, volgt V.

4~ **Swenne/Swaantie** Ymhof, geb. ca. 1720, lidmaat Ulsen 2-6-1737, otr. ald. 1743 Gerrit Klein Nieuwenhuis, **zn.v.** Gerrit van 't Klein Nieuwenhuis, te Linde.

5~ **Jennegje/Jenneken** Berents **I(j)mhof(f)**, geb. op erve Ymhof te Wielen, ged. Ulsen 14~10~1725, lidmaat ald. Pasen 1742, **j.d.**

van Hardenberg 1751, overl. voor 13-12-1768, otr. Ulsen 31-1-1751, **otr./tr.** Hardenberg 22-1114-2-1751 Hendrik Hannes Odink, geb. Collendoom, ged. Hardenberg 21-11-1723, j.m. te Collendoom 1751, begr. Heemse 15-12-1802, tr. (2) Heemse kort na **20~2~1768 Jennigje** Jansen Visschers, ged. ald. 18-12-1740, overl. Collendoom 5-11-1811, **dr.v.** Jan Egberts op Visschers, landobuwer te Heemse, en **Aaltjen** Jansen Polak.

6~ N.N., ws. begr. **Ulsen** 10-9-1731 (Ymhofs soon van Wylen).

V LUBBERT YMHOF, geb. ca. 1717, lidmaat Ulsen 2-6-1737, landbouwer, wonende op het erve Ymhof te Wielen, begr. ald. 8-11-1776, otr. ald. 9-1-1740 GEESE WOORTHUIS, begr. ald. 20-3-1806 (oude vrouw), **dr.v.** Herman Woordhuis, te Wilsum.

Uit dit huwelijk:

1~ Grietien Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 8-1-1741, lidmaat ald. Michael 1758, otr. ald. **20~4~1766** Jan Balderhaar, geb. ca. 1728, lidmaat ald. 27-9-1750, **zn.v.** Hindrik Grote Balderhaar, te Balderhaar, en ws. **Swenne** Nijhof.

2~ Harmen Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 28-7-1743, begr. ald. **20~8~1745**.

3~ Gesina Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen **17~10~1745**, lidmaat ald. Michael 1764, otr. ald. 1769 Warse Koster, **zn.v.** Geert Koster, te Wilsum.

4~ **Swenne/Swane** Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 19~ 1 1~ 1747, lidmaat ald. Michael 1764, lidmaat Emlichheim met attestatie van Ulsen 12-5-1771, **overl./begr.** Heesterkante/Emlichheim 9112-2-1819, otr. Ulsen **4~11~1770 Goossen** Schulte ter Horst, ged. Emlichheim 13-2-1746, lidmaat ald. 1767, landbouwer te Heesterkante, overl. ald. 27-8-1817, **zn.v.** Jan Hindrik Schulte ter Horst, te Heesterkante, en Gese **Zwafink**.

5~ **Aaltien/Aleida** Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 30-11-1749, lidmaat ald. Michael 1768, overl. **Groß** Ringe 11-2-1829, otr. Ulsen 9-5-1779 Hindrik **(N)o(e)verman**, geb. 1747/148, landman te Ommen, vanaf 30-9-1795 te Grol3 Ringe, overl. ald. 23-9-1816, **zn.v.** Jan Oeverman, te Stegeren, en Aleida Nisink.

6~ N.N., geb. ca. 1752, begr. Ulsen 4-10-1752.

7~ BEREND YMHOF, volgt VI.

8~ Harmina Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 23-5-1756, lidmaat ald. 12-4-1775, **begr. ald. 26~4~1815**, otr. ald. 11-4-1790 Harm **Harms** of Kleine Balderhaar, ged. **ald.** 5-3-1745, lidmaat ald. Michael 1764, landbouwer op erve Harmsen of Kleine Balderhaar te **Balderhaar**, **begr.** Ulsen 19-4-1811, **zn.v.** Jan Harmsen, te Balderhaar, en Swerme Grubben.

VI BEREND YMHOFF, geb. Wielen, ged. Ulsen 6-2-1754, lidmaat ald. 12~4~1775, **colon** (landbouwer) op de Ymhof te Wielen, begr. ald. 5~10~1813, otr. ald. 19-6-1785 ZWAANTJE GROTE BALDERHAAR, ged. ald. 15~1~1763, lidmaat ald. 2-12-1781, begr. ald. 3-4-1805, **dr.v.** Jan Olde Balderhaar, te Balderhaar, en **Beerte** Scholtmans.

Uit dit huwelijk:

- 1~ LUBBERT YMHOFF, volgt VII-1.
- 2~ JAN YMHOFF, volgt VII-2.
- 3~ Gese Iemhof, **geb./ged.** WielenKJIsen 3/7~3~1790, lidmaat ald. 29~10~1808, met attestie van Ulsen naar Wilsum 2-8-1819, otr. Ulsen 15-9-1816 Geerd **Scholte Bispink**, **zn.v.** Berend **Scholte Bispink**, te Wilsum.
- 4~ Berend Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 12-2-1792, lidmaat ald. 4-12-1813, **overl./begr.** **Wielen/Ulsen** 26~2/2~3~1821.
- 5~ N.N., geb. 1794, **begr.** Ulsen 16~5~1794.
- 6~ Hindrika Ymhof, geb. Wielen, ged. Ulsen 2-9-1795, lidmaat ald. 4-12-1813, met attestatie **van** Ulsen vertrokken 29-6-1820, ingekomen Hardenberg 6-7-1820, otr. Ulsen 15-8-1819 Egbert Habers, van Ane.
- 7~ JAN HARM YMHOFF, volgt VII-3.
- 8- Gesina Ymhof, **geb./ged.** WielenKJIsen 7/13~3~1801, lidmaat ald. 21~5~1819, met attestatie van Ulsen vertrokken 5-6-1828, ingekomen Hardenberg 19-12-1829, **overl./begr.** **Balderhaar/Ulsen** 18/23~5~1860 (borstkwaal), tr. ca. 1828 Berend Grote Balderhaar, **geb./ged.** **Balderhaar/Ulsen** 4/10~11~1799, lidmaat ald. 11-12-1820, vertrokken uit Ulsen 5-6-1828, **colon** te **Brucht**, later op Grote Balderhaar te Balderhaar, **overl./begr.** **Balderhaar/Ulsen** 24/28~8~1852 (tering), **zn.v.** Hendrik Grote Balderhaar, te Balderhaar, en **Jennigje Zwiesen**.
- 9- Gerrit Jan Ymhof, **geb./ged.** **Wielen/Ulsen** 1 1/15~5~1803.

VII~1 LUBBERT YMHOFF, geb. Wielen, ged Ulsen 20~8~1786, lidmaat ald. 1804 met attestatie **van** Ulsen naar Hardenberg 1810, landbouwer op ws. erve Stobben te Radewijk, **overl.** ald. 29~4~1850, tr. 6-4-1812 GEERTRUIDA HABERS, geb. Radewijk 1794, **overl.** 4~12~1824, **dr.v.** Gerrit **Haber(t)s** en **Jennegien** Stobben.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Berend Iemhof, geb. **Radewijk** 1814, **overl.** ald. 13-4-1857, tr. Jernegien Habers, **dr.v.** Egbert Habers en Hindrika Iemhof (zie VI nr. 6), tr. (2) Gerrit Jan Jonkhans.
- 2~ Gerrit Jan Iemhof, geb. **Radewijk** 7-1-1819, **overl.** ald. 2-4-1819.

- 3~ **Jennegien** Iemhof, geb. **Radewijk** 1~2~1820.
- 4~ Gerrit Iemhof, geb. **Radewijk** 20~8~1822, overl. ald. 15-9-1865, tr. **Hermina** Brinkhuis, overl. 1866.
- 5~ Seine Iemhof, geb. **Radewijk** 13-12-1823, wonende te **Baalder**, later te **Venebrugge**, tr. **Hardenberg** 15-6-1855 **Klazina** Wevers, geb. 1827, overl. **Venebrugge** 26~4~1868, dr.v. Jan Wevers, te **Baalder**, en **Fennegien** Westerman.

VII-2 JAN YMHOFF, geb. Wielen, ged. **Ulsen** 24-2-1788, lidmaat ald. 29-10-1808, **colon** op erve Ymhof te Wielen, overl./begr. **WielenKJlsen** 6/12~5~1868 (ouderdom), otr./tr. ald. 8~6/4~7~1817 **GEESJEN** REURINK, ged. Gramsbergen 31-5-1795, lidmaat te **Ulsen** met attestatie van Gramsbergen 13-3-1818, overl./begr. **Wielen/Ulsen** 18/23~5~1843 (tering), dr.v. Jan Harm Eekenhorst, te Holthene, en Aaltjen Reurink.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Zwaantje Ymhof, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 13/20~12~1818, lidmaat ald. 17-3-1837, met attestatie van Ulsen naar Emlichheim 2~10~1840, overl./begr. Emlichheim 11-3-1867 (borstkwaal), otr./tr. (1) **Ulsen/Emlichheim** 27~9/2~10~1840 Jan Hindrik Ringerbruggen, geb. ald. 5-7-1814, lidmaat ald. 1834, landman op erve Ringerbruggen te Emlichheim, overl. ald. 12-8-1856 (tering), zn.v. Gerrit Jan **Stokman**, te Emlichheim, en Geertruid Ringerbruggen, tr. (2) ald. 8~10~1858 **Hinderikus Stokman** later Ringerbruggen, geb. **Vlieghuis** (Coevorden) 27-7-1828, lidmaat te Emlichheim met attestatie van Schoonebeek 20-8-1858, **colon** op erve Ringerbruggen te Emlichheim, overl. ald. 28~6~1860 (tering), zn.v. **Timen Stokman** en Johanna Pat, tr. (3) ald. 7-2-1862 **Willem Stokman** later Ringerbruggen, geb. **Vlieghuis** (Coevorden) 5~4~1824, lidmaat te Emlichheim 13-5-1861, **colon** op erve Ringerbruggen ald., zn.v. **Timen Stokman** en Johanna Pat.
- 2~ Aaltjen Ymhof, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 4/13~8~1820, overl./begr. **WielenKJlsen** 14/15~8~1821.
- 3~ AALTJEN YMHOFF, volgt VIII.
- 4~ Berendina Ymhof, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 27~4/2~5~1834, lidmaat ald. 12-4-1841, otr. ald. 4~4~1847 **Lubbert** Stoeten, zn.v. Evert Stoeten, te Rheeze, en **Lubbijge** Scholten.

VIII AALTJEN YMHOFF, geb./ged. **WielenKJlsen** 7113-1-1822, lidmaat ald. 12-4-1841, overl./begr. **Wielen/Ulsen** 7/12~4~1865 (tering), otr./tr. 12/30~5~1844 **WILLEM HESSELINK** later IEMHOFF, geb. 25-12-1820, lidmaat te Ulsen met attestatie van **Hardenberg** 23-4-1844, **colon** op erve Ymhof te Wielen, vertrekt na 2e huwelijk

naar ander erve, Vorsteher van Wielen, overl. febr. 1888, **zn.v. Gerrit Jan Hesselink**, te Mariënberg, en **Jennigjen Scholtink**, tr. (2) Ulsen 15-6-1866 **JENNIGJEN TIMMERMAN**, geb. 4~4~1837, dr.v. Willem Timmerman, te Bergenheim, en **Jennigjen Meyerink**.

In 1864 verkoopt de Klosterkammer te Neuenhaus de voormalige kloostergoederen aan de pachters. Iemhoff wordt eigenaar voor 868 Thalers.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ Geesjen Iemhoff, geb. Wielen 27-10-1845, lidmaat te Ulsen 14-4-1865, overl. 19-1-1894, otr./tr. **Ulsen/Emlichheim** 8126-8-1869 Harm Roden, geb. Overingen (Emlichheim) 12-4-1844, lidmaat **Emlichheim** 1863, colon te Overingen, **zn.v. Jan Roden en Grietjen Stokman**.
- 2~ GERRIT JAN IEMHOFF, volgt 1X-1.
- 3- Johanna Iemhoff, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 23-2129-3-1850, lidmaat te Ulsen 15~4~1870, overl. ald. 24-5-1877.
- 4- **Jennigje** Iemhoff, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 28~8/5~10~1853, lidmaat te Ulsen 3-4-1874, overl. ald. 24-5-1878.
- 5~ Jan Iemhoff, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 30-5112-7-1857, overl./begr. **Wielen/Ulsen** 10113-8-1857 (toeval).
- 6~ Wilhelmina Johanna Iemhoff, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 2~3/10~4~1859, lidmaat te Ulsen 3-4-1874, overl. ald. 17-6-1881.

Uit het tweede huwelijk:

- 7~ doodgeboren zoon, geb. Wielen 20~7~1867, begr. Ulsen 23-7-1867.
- 8~ doodgeboren dochter, geb. Wielen 25-1-1869, begr. Ulsen 28-1-1869.
- 9~ **Aaltjen** Iemhoff, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 10~4/20~5~1870, tr. Arend Brünger, wonende te Stad Hardenberg.
- 10~ **Jansje** Hermina Iemhoff, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 6~3/26~4~1874, tr. Jan Weitkamp, wonende te Stad Hardenberg.
- 1 1~ WILLEM IEMHOFF, volgt 1x-2.

IX~1

GERRIT JAN IEMHOFF, geb./ged. **Wielen/Ulsen** 30~8/3~10~1847, lidmaat te Ulsen 14-4-1865, landbouwer, Vorsteher te Wielen, lid van het bestuur van de graafschap Bentheim, erfopvolger op erve Linquenda te Wielen, vertrekt naar erve De Voorzorg te **Radewijk** 1904, vertrekt naar **Oudeveen** 1915, overl. **Oudeveen** (Ambt Hardenberg) 15-5-1919 (Spaanse griep), tr. Ulsen 22-6-1876 **JOHANNA HARMINA ZWIJZE**, geb. 4~11~1854, overl. Ambt Hardenberg 17-5-1935, dr.v. Albert **Zwijze/Zwiesen**, te Loozen, en Gezina Waterink.

Uit dit huwelijk:

- 1~ Willem Iemhoff, geb. Wielen 11-8-1877, landbouwer op erve Linquenda te Wielen vanaf 1904, te Anerveen vanaf 1918, overl. 28-10-1948, tr. Zwaantje Habers.
- 2~ Gesina Iemhoff, geb. Wielen 26-2-1879, overl. 2-12-1965, tr. Gerrit Jan ten Brinke.
- 3~ Albert Iemhoff, geb. Wielen 24-6-1881, predikant-direkteur van het opvoedingsgesticht Stichting Hoenderloo, overl. **2~3~1962**, tr. Jacqueline de Rochemont.
- 4~ Albertus Iemhoff, geb. Wielen 11-4-1883, overl. **ald.** 22-12-1883.
- 5~ Albertus Iemhoff, geb. Wielen 19-12-1884, landbouwer, overl. 12-3-1963, tr. 2-3-1913 Berendina Kieft, geb. Holthema 17-9-1883, overl. 7-9-1953, **dr.v.** Hendrik Veltink, te Holthema, en Willemina Kieft, tr. (1) 1-11-1907 Willem Iemhof, geb. Wielen 17-5-1881, landbouwer, overl. **Radewijk 29~5~1910** (tuberculose), **zn.v.** Willem Hesselink later Iemhof, en Aaltjen Iemhof, zie IX-2.
- 6~ Jan Harm Iemhoff, geb. Wielen 14-11-1887, leraar HBS te Vlissingen, overl. **Radewijk 19~11~1962**.
- 7~ Jan Iemhoff, **geb.** Wielen 7-11-1889, landbouwer op erve Linquenda te **Wielen vanaf** 1918, tr. Johanna Wilmina Boerrigter, geb. **Brucht** 14-5-1896, overl. Wielen **25~1~1974**, **dr.v.** Hetman **Johann** Boerrigter, veehouder, en Gesien Grote Balderhaar.

- IX-2 WILLEM IEMHOFF, geb. Wielen 17-5-1881, landbouwer op erve De Sniederije te Radewijk, overl. **ald.** 29-5-1910 (tuberculose), tr. 1-11-1907 BERENDINA KIEFT, geb. Holthema 17-9-1883, overl. 7-9-1953, **dr.v.** Hendrik Veltink, te Holthema, en Willemina Kieft, tr. (2) 2-3-1913 **Albertus** Iemhof, geb. Wielen **19~12~1884, landbouwer**, overl. **12~3~1963**, **zn.v.** Gerrit Jan Iemhof en Johanna Harmina **Zwijze**, zie IS- 1 nr. 5.

Uit het eerste huwelijk:

- 1~ zoon, geb. 19-2-1910, overl. 29-5-1911 (tuberculose).

- VII-3 JAN HARM YMHOFF, **geb./ged.** Wielen/Ulsen 11/19~11~1797, lidmaat **ald.** 22-12-1815, landman, **colon**, meier van Hendriks te Wilsum 1835, wonende te Wilsum, later te Heesterkante, overl./**begr.** **Heesterkante/Emlichheim 19/26~4~1876**, otr. Ulsen 10-5-1827 GESINA LUYEN, geb. **Emlichheim 8~1~1804**, ged. Laar, overl./**begr.** **Heesterkante/Emlichheim 8112-11-1875**, **dr.v.** Jan Gruppen, te Esschebrugge, en Trute Luyen.

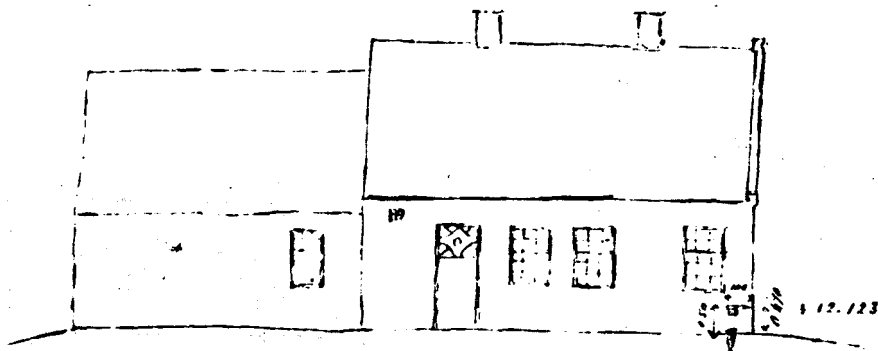
Uit dit huwelijk:

- 1~ **Swaantje** Ymhof, geb. Wilsum 10-7-1828, lidmaat te Laar 16-1-1850, otr. **Emlichheim/Hardenberg** 29-5-1853, tr. Hardenberg Hendrik Ligtenborg, geb. **Radewijk** 19-1-1824, **colon** te Radewijk, **zn.v.** Hindrik Lichtenborg en **Jenna Takman**.
- 2~ Geertruida Ymhof, geb. Wilsum 26-9-1829, lidmaat te Laar 16-1-1850, otr. **Emlichheim** 14-3-1858 Evert Habers, geb. Gramsbergen 27-12-1815, **colon**, **zn.v.** Gerrit Habers en Geesjen Broekgeerts.
- 3 - Berendina Ymhof, **geb./ged.** HeesterkanteEmlichheim 14/16~4~1832, lidmaat te Laar 28-3-1855.
- 4 - Jan Ymhof, **geb./ged.** Heesterkante/Emlichheim 30~4/5~5~1833, **overl./begr.** HeesterkanteEmlichheim 1/3 ~12~ 183 5 (verzwakking).
- 5~ Berend Jan Ymhof, **geb./ged.** Heesterkante/Laar 28/31~5~1835, lidmaat te Laar 9~4~ 1858.
- 6~ Johanna Ymhof, **geb./ged.** HeesterkanteEmlichheim 10/19~6~1836, **overl.** HeesterkanteEmlichheim 24-3-1839 (verzwakking).
- 7 - Jan Herm Ymhof, **geb./ged.** Heesterkante/Emlichheim 23~11/3~12~1837, **overl.** Heesterkante 8-10-1839 (zwakheid).
- 8 - Gesina Ymhof, **geb./ged.** Heesterkante/Laar 15/17~3~1839, lidmaat te Laar met attestatie van Wilsum 19-4-1859, otr. **Emlichheim** 13-7-1869 Herm Alfer, geb. Wilsum 31~7~1840, **zn.v.** Jan Harm **Bergman**, te Wilsum, en Rika Alfer.
- 9- Johanna Ymhof, **geb./ged.** HeesterkanteEmlichheim 26/29~11~1840, **overl.** Heesterkante 4~8~1844 (verzwakking).
- 10- Jan Herm Ymhof, **geb./ged.** HeesterkanteEmlichheim 20/3 1-7-1842, **overl.** **Emlichheim** 19-5-1845 (stuipen).
- 11~ Gerrit Jan Ymhof, **geb./ged.** Heesterkante/Emlichheim 5/30~9~1843, **overl.** Heesterkante 27-5-1849 (verzwakking).
- 12~ Henderika **Lubberta** Ymhof, **geb./ged.** HeesterkanteEmlichheim 4/13~2~1846, **lidmaat** te **Emlichheim** 19-4-1864, tr. ald. 7-6-1878 **Herman Goorman**, geb. **Groß** Ringe 21-11-1844, lidmaat **Emlichheim** 1864, wonende te Heesterkante, later te Grol3 Ringe, **zn.v.** Hindrik **Goorman**, te **Groß** Ringe, en Aaltjen Kolthof.

(Bron: 'Vier eeuwen Iemhoff. Kroniek van een boerengeslacht', door G.J. Iemhoff)

Hoofdstuk 13

VENEBRUGGE

'Voorgevel van het huis van Veenebrugge', pentekening uit 1846

Aan de weg van Hardenberg naar Uelsen in het graafschap Bentheim, ligt in een bocht, vlak voor de grensovergang, het restant van de voormalige havezate de Venebrngge. Thans staat daar nog een boerderij, met riet gedekt, uit het begin van de vorige eeuw, terwijl wallen en opgaand hout elders in het landschap de militaire schansen aangeven, die daar in de 18e eeuw zijn opgeworpen. Zowel de bergvrede ~ d.w.z. verdedigbare sterkte ~ de Slinge, ook wel Slingenberg genoemd, aan de rivier de Vecht bij **Brucht**, als de Venebrugge behoorden tot de verdedigingswerken van de bisschop van Utrecht. In 1418 liet deze als landsheer van Overijssel een inventaris opmaken van het huisraad dat daar aanwezig was:

Item **opter** Venebrnggen dat mijne heid (van mij) is iij loet
bussen een arbust

Item aldaer dat **Frederic** tobehoort iij lastbussen

Op lade i spint crnyt ij arbust iij schoefpijle

Bisschop Rudolf van **Diepholt** bevestigde in 1438 het privilege van de stad Zwolle, waarbij deze stad het recht verkreeg, dat alle goederen die via de Venebrugge werden vervoerd, in Zwolle ter markt moesten worden gebracht. Dit was een belangrijk voorrecht want over de Venebrngge liep de handelsroute van de **IJsseldelta** naar Westfalen.

Namens de bisschop beheerde een door hem aangestelde kastelein de sterkte. Achtereenvolgens zien we als kastelein vermeld:

voor 1429   **Frederik** van Diffelen.

1429   **Esken** ten Veltcamp.

? **Claas** van Vilsteren.

1458~ 1459   **Frederik** van den Rutenberg.

- 1459~? Hake van den Rutenberg, riddermatig.
 ?-1485 Willem, bastaard van den Rutenberg.
 1485-1493 Roelof van Schonenkamp, financierde zijn ambt door geld te lenen van Jacob van Uterwijck, zoon van Peter van Uterwijck en Lutgerd van Ittersum. Omdat de schuld niet werd terugbetaald maar door de bisschop van Utrecht werd overgenomen, behield Van Uterwijck een vordering op het kasteleinschap.
 1493-1500 Jacob van Uterwijck, gehuwd met **Helstje** van Echten.

Om het jaarlijks terugkerende nadelige saldo van de Venebrugge voor Van Uterwijck te compenseren, maakte bisschop Fredetik in 1500 de bergvrede tot een erfelijk leen, onder voorwaarde dat het een open huis van het bisdom zou zijn. In tijden van oorlog zou de bergvrede ter beschikking gesteld moeten worden van de leenheer, zodat die er troepen kon legeren.

De achtereenvolgende leenheren zijn:

- 1500-1532 Jacob van Uterwijck, gehuwd met **Helstje** van Echten.
 1532-1554 Roelof van Uterwijck, zoon van Jacob van Uterwijck en **Helstje** van Echten, verschreven in de Ridderschap sedert 1535, schout van Steenwijkerwold 1541.
 1554-1577 Vincentius van Uterwijck, broer van Roelof van Uterwijck, tr. (1) Mechteld Mulert, bracht havezate den Doorn in Zwollerkerspel in, tr. (2) **Anna** van Menckholt.
 1577~1588 Robert van Ittersum, zoon van Ernst van Ittersum en Anna van Cortrijk, beleend **met havezat** Nijenhuis onder Wijhe 1561.
 1588~1596 Ernst van Ittersum, zoon van Robert van Ittersum.
 1596-1611 Gerhard van Warmelo, drost van Salland, bezat havezate Westerveld in de buurschap Langenholte in Zwollerkerspel.
 1612-1614 Barbara van Warmelo, dochter van Gerhard van Warmelo, gehuwd met Jan van Welvelde, wordt hulde gedaan wegens haar leengoed Veenbrugge. Terzelfdertijd wordt ook **Seino** Rengers met het goed beleend. Waarschijnlijk was er na de dood van Van **Warmelo** een twist over het bezit van het goed.
 1614~1640 **Zweder** Schele tot Welvelde, koopt bezit van Van Warmelo's en wordt beleend met de Venebrugge, zoon van Christoffer Schele tot **Welvelde** en Jutte Ripperda, bezat havezate **Welvelde** bij Borne, bezat huis Welbergen bij Ochtrup.
 1640~1664 **Gosen** Heydentrijk Schele, zoon van **Zweder** Schele tot Welvelde. Het goed werd in achterleen gehouden door zijn broer Rabo **Herman** Schele, zoon van **Zweder** Schele tot **Welvelde** uit zijn huwelijk met Anna Brauwe tot Camphuisen.
 1664-1675 Carl Otto Schele, zoon van **Gosen** Heydentrijk Schele, gehuwd met Agnes van Coeverden van de Stoevelaar.
 1675~1689 Agnes van Coeverden van de Stoevelaar, na het overlijden van haar man in 1675. Zij probeert de Venebrugge te verkopen, hetgeen een grote bron van onenigheid wordt onder Schele's erfgenamen.

1689 Twee nieuwe eigenaren:

- I Jan van Borne, burgemeester van Hardenberg, voor de helft, en
- II Berend Hendriks (Venebrugge), voor de andere helft.

De beleningen van de Venebrugge zijn vervolgens naar de twee helften op te splitsen. De eerste helft werd achtereenvolgens beleend aan

1689-1717 Jan van Borne, burgemeester van Hardenberg.

1717~1730 Christina van Borne, dochter van Jan van Borne, gehuwd met **Ernst Frederik Hoogklimmer**, burgemeester van Bentheim, zoon van Jurjen **Hoogklimmer**, burgemeester van Bentheim.

1730~1776 Jan Georg Hoogklimmer, bezit werd in 1758 getaxeerd op f 3.004.

1776~1782 Hendrik Hoogklimmer, rentmeester van de geestelijke goederen in het graafschap Bentheim, zoon van Jan Georg Hoogklimmer. De secretaris van Hardenberg, Jacobus van Riemsdijk, voerde er voor de Hoogklimmers het beheer. Om hem te betalen, was Hendrik Hoogklimmer genoodzaakt in 1782 de helft van zijn aandeel in **Venebrugge** te verkopen aan Berend Venebrugge. Om tenslotte al **zijn** schulden te voldoen verkocht Hoogklimmer het resterende in 1799 aan de weduwe van Van Riemsdijk, Anna Catharina **Stolte**. Deze verkocht in het begin van de 19e eeuw haar aandeel stuksgewijs aan Carel Venebrugge.

1782-1799 I Hendrik Hoogklimmer, voor de helft, en

- II Jacobus van Riemsdijk, gehuwd met Anna Catharina **Stolte**, voor de helft.

1799~1810 Anna Catharina **Stolte**, weduwe van Jacobus van Riemsdijk.

De belening van de tweede helft verliep als volgt:

1689-1730 Berend Hendriks (Venebrugge).

1730~1739 Hendrik **Berends Venebrugge**, zoon van Berend Hendriks Venebrugge, bewoonde daadwerkelijk de boerderij Venebrugge, gehuwd met Sophia Smits.

1739-1778 Berend Venebrugge, zoon van Hendrik **Berends Venebrugge** en Sophia Smits, gehuwd met Hendrika Noorink, bezit werd in 1758 getaxeerd op f 3.454.

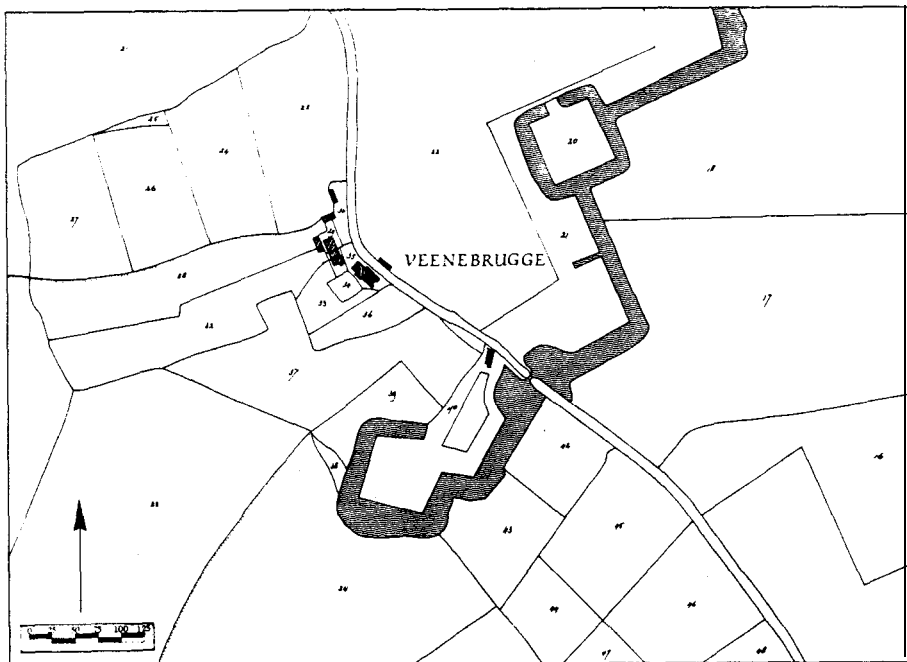
1778-1780 Willem Venebrugge, zoon van Berend Venebrugge, overleden in 1780.

1780-1810 Carel Venebrugge, broer van Willem Venebrugge, overl. Venebrugge 1827, tr. (1) **Geesje Bremans**, tr. (2) 1784 **Geesje Sandman**.

Vanaf aanvang van de 19e eeuw was het leengoed Venebrugge derhalve weer in één hand:

1810~1827 Carel Venebrugge, overl. Venebrugge 1827, tr. (2) 1784 **Geesje Sandman**.

- 1827-1860 De gezamenlijke kinderen van Carel Venebrugge, met name Berend, Carel, Jan **Harmen**, Wilhelmina Hendrika, gehuwd met Hendrik Meyerink, en Hendrika **Alberta**, gehuwd met Gerrit Rigterink. Zij verkopen het goed in 1860 publiekelijk voor f 3.500 aan Seine Ymhof, boer op de Venebrugge.
- 1860~1893 Seine Ymhof, boer op de Venebrugge, overl. 1893. Rond 1870 werd het oude huis gedeeltelijk afgebroken. In 1883 was de herbouw gereed, zoals uit een gevelsteen blijkt.
- 1893-1911 Roelof Altena, gehuwd met Frederika Johanna Ymhof, dochter van Seine Ymhof.
- 1911-1951 **Lambert** Jan Altena, overl. 1951, zoon van Roelof Altena en Frederika Johanna Ymhof.
- 1951~heden Roelof Altena, zoon van **Lambert** Jan Altena.

In de jaren 1799-1800 werd op last van het Intermediair-administratief bestuur van Overijssel en de regering van de Bataafse Republiek een verdedigingslinie op de Venebrugge aangelegd. Sedert 1973 maken de restanten van deze linie deel uit van de beschermde monumenten. De linie behoort toe aan verschillende eigenaren, waaronder de bezitter **van** de voormalige havezate.

(Bron: 'De havezaten in Salland en hun bewoners', door Jhr.A.J. Gevers en A.J. Menzema)